

T.C.

BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YÜKSEK LİSANS

PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MESLEKİ TEKNİK VE ANADOLU LİSELERİNİN DENİZCİLİK
ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN 9. VE 12. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ İLGİLERİ İLE MESLEKİ
EĞİTİME YÖNELİK TUTUM VE MEMNUNİYETLERİNİN
ARAŞTIRILMASI**

BENGİSU KILIÇ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. LÜTFÜ İLGAR

Temmuz - 2022

T.C.

BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YÜKSEK LİSANS

PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MESLEKİ TEKNİK VE ANADOLU LİSELERİNİN DENİZCİLİK
ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN 9. VE 12. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ İLGİLERİ İLE MESLEKİ
EĞİTİME YÖNELİK TUTUM VE MEMNUNİYETLERİNİN
ARAŞTIRILMASI**

BENGİSU KILIÇ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. LÜTFÜ İLGAR

Temmuz - 2022

Anabilim Dalı : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Program : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans
Öğrencinin;
Adı ve Soyadı : Bengisu KILIÇ
Öğrenci No : 211120001
Danışman : Doç. Dr. Lütfü İLGAR

Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında Bengisu KILIÇ tarafından hazırlanan "Mesleki Teknik Ve Anadolu Liselerinin Denizcilik Alanında Öğrenim Gören 9. Ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgileri İle Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ve Memnuniyetlerinin Araştırılması" adlı tez çalışması jüri tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 01 /07 /2022

Jüri Üyesinin Unvanı, Adı, Soyadı	Çalıştığı Kurum	İmza
Doç. Dr. Lütfü İLGAR	Biruni Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Atlas Ayşe BOĞENÇ	Biruni Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KILIÇASLAN		
ÇELİKKOL	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa	

Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca bu tez jüri tarafından onaylanmış ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Leman ŞENTURAN
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Beyan

Bu tezin bana ait olduğunu, tüm aşamalarında etik dışı davranışımın olmadığını, içinde yer alan bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, kullanmış olduğum bütün bilgilere kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin yürütülmesi ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Bengisu KILIÇ

Teşekkür

Araştırmamın her aşamasında, bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan değerli danışmanım Doç. Dr. Lütfü İLGAR'a sonsuz sevgi ve saygılarımla teşekkür ederim.

Tez savunmasında jüride yer alan Dr. Atlas BOGENÇ ve Dr. Ayşegül KILIÇASLAN ÇELİKKOL hocalarıma çok teşekkür ederim.

Ayrıca bu araştırmayı sonlandırabilmem konusunda göstermiş oldukları sabır, destek, hoşgörü ve ümidimin kırıldığı anlarda beni destekleyip yüreklendirdikleri için kıymetli annem Fatma KILIÇ'a, biricik babam Serkan KILIÇ'a ve canım kardeşim Zeynep KILIÇ'a çok teşekkür ederim.

İçindekiler

İçindekiler	Sayfa No
İç kapak.....	-
Onay sayfası.....	-
Beyan.....	iii
Teşekkür.....	iv
İçindekiler.....	v
Simge/sembol ve Kısaltmalar Listesi.....	viii
Tablo listesi.....	ix
Şekil listesi.....	xi
Türkçe Özet ve anahtar kelimeler.....	xii
İngilizce Özet ve anahtar kelimeler.....	xiii
1. Giriş ve Amaç.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Sayıtlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
2. Genel Bilgiler.....	8
2.1. Meslek Kavramı.....	8
2.1.1. Meslek Tanımı.....	8
2.1.2. Meslek Seçimi ve Önemi.....	8
2.1.3. Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler.....	9
2.1.4. Meslek Seçimiyle İlgili Kuramlar.....	13
2.1.4.1. Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı.....	13
2.1.4.2. Super'in Mesleki Gelişim Kuramı.....	15
2.1.4.3. Holland'ın Mesleki Gelişim Kuramı.....	16
2.1.4.4. Roe'nun Mesleki Gelişim Kuramı.....	18
2.2. Okullardaki Mesleki Rehberlik Süreci.....	18
2.3. Yönelme ve Yerleştirme Hizmetleri.....	19
2.3.1. Okulöncesinde Mesleğe Yönelme.....	20
2.3.2. İlköğretim Birinci Kademedeki Mesleğe Yönelme.....	20
2.3.3. İlköğretim İkinci Kademedeki Mesleğe Yönelme.....	21
2.3.4. Ortaöğretimde Mesleğe Yönelme.....	22
2.4. Mesleki Memnuniyet, İlgi ve Tutum.....	23
2.5. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi.....	24
2.5.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Süreci.....	24
2.6. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programı.....	27
2.6.1. Meslek Liseleri Müfredatlarına Ait Bilgiler.....	28
2.6.2. Alan/Dal Seçimi.....	29
2.7. Denizciliğin Tarihte ve Günümüzde Önemi.....	30
2.7.1. Osmanlı Devletinde Denizcilik Tarihi ve Önemi.....	30
2.7.2. Cumhuriyet Dönemi Denizcilik Tarihi ve Gelişmeler.....	36
2.8. Türkiye'deki Meslek Liselerinin Önemi.....	39
2.9. Meslek Liselerinin İstihdamı ve İş Piyasasındaki Yeri.....	41
2.10. Denizcilik Sektörünün İş Piyasasına Katkısı.....	44

2.11 Türkiye’de Denizcilik Eğitim Sistemi.....	45
2.12. Denizcilik Alanındaki Dallar.....	50
2.12.1. Gemi Makineleri İşletme.....	51
2.12.2. Güverte İşletme.....	51
2.12.3. Gemi Elektronik ve Haberleşme.....	52
3. Yöntem.....	53
3.1. Araştırma Modeli.....	53
3.2. Evren ve Örneklem.....	53
3.3. Verilerin Toplanması.....	54
3.4. Veri Toplama Araçları.....	54
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	55
3.4.2. Mesleki Memnuniyet Anketi.....	55
3.4.3. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği.....	56
3.4.4. Mesleki İlgi Ölçeği.....	56
3.5. Verilerin Analizi.....	57
4. Bulgular.....	59
4.1. Örneklem İlişkin Bağımsız Değişkenlerin Dağılımı İle İlgili Tanımlayıcı Bilgiler.....	59
4.1.1. Sınıf Seviyesi ve Cinsiyet Dağılımı.....	59
4.1.2. Ailenin Toplam Gelir Düzeyi.....	60
4.1.3. Anne ve Babanın Eğitim Seviyesi.....	61
4.1.4. Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunma Durumu ve Meslek Seçimine Etkisi.....	62
4.1.5 Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Başkalarına Önerme, Mesleki Seçim Farkındalığı ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	63
4.2. Okula Göre Yapılan Karşılaştırmalar.....	64
4.2.1. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum.....	64
4.2.2. Mesleki Hazırbulunuşluk.....	66
4.2.3. Kendini Geliştirme.....	68
4.2.4. Mesleki Seçim Farkındalığı.....	70
4.2.5. Başkalarına Önerme.....	72
4.2.6. Mesleki Memnuniyet.....	73
4.3. Sınıf Seviyelerine Göre Yapılan Karşılaştırmalar.....	75
4.4. Cinsiyete Göre Yapılan Karşılaştırmalar.....	76
4.5. Ailenin Toplam Gelir Düzeyine Göre Yapılan Karşılaştırmalar.....	77
4.6. Anne-Baba Eğitim Seviyelerine Göre Yapılan Karşılaştırmalar.....	78
4.6.1. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum.....	78
4.6.2. Mesleki Hazırbulunuşluk.....	79
4.6.3. Kendini Geliştirme.....	80
4.6.4. Mesleki Seçim Farkındalığı.....	81
4.6.5. Başkalarına Önerme.....	83
4.6.6. Mesleki Memnuniyet.....	84
4.7. Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Bulunup Bulunmamasına Göre Yapılan Karşılaştırmalar.....	85
4.8. Örneklem Ait Bağımlı Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi.....	86
5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	88
5.1. Sonuç.....	88
5.1.1 Okullara Göre Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine Yönelik Sonuçlar.....	88

5.1.2 Cinsiyet Değişkeni Açısından Sonuçlar.....	88
5.1.3. Sınıf Seviyesi Değişkeni Açısından Sonuçlar.....	89
5.1.4 Ailenin Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından Sonuçlar.....	89
5.1.5. Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunma Durumu Açısından Sonuçlar.....	90
5.1.6. Okul Değişkeni Açısından Sonuçlar.....	91
5.2. Tartışma.....	92
5.3. Öneriler.....	95
6. Kaynaklar.....	98
7. Ekler.....	108
8.Özgeçmiş.....	122
9. İntihal Raporu.....	123

Simge/sembol ve Kısaltmalar Listesi

AMP: Anadolu Meslek Lisesi

ATP: Anadolu Teknik Lisesi

IMO: Uluslararası Denizcilik Örgütü

LGS: Liselere Giriş Sistemi

LGS: Liselere Geçiş Sistemi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirme Projesi

METGE: Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi

OSANOR: Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi Projesi

SBS: Seviye Belirleme Sınavı

STCW: Gemi Adamlarının Eğitim Belgelendirme ve Vardiya Tutma Standartları

TEOG: Temel Eğitim Ortaöğretim Geçiş Sistemi

Tablo listesi

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 2.1	Denizcilik Okullarının Tarihsel Süreci.....	35
Tablo 2.2	Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Sayısının Yıllara Göre Değişimi.....	42
Tablo 2.3	Denizcilik Eğitimi Alanında Öğrenim Türüne Göre Okul ve Öğrenci Sayıları.....	42
Tablo 2.4	Eğitim Durumuna Göre İşgücü Verileri.....	44
Tablo 2.5	Denizcilik Alanında 2020 Öncesi ve Sonrası Dallar.....	48
Tablo 2.6	Denizcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Liseleri.....	48
Tablo 2.7	Denizcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Liselerinin İllere Göre Dağılımı.....	50
Tablo 3.1	Ölçme Araçlarından Elde Edilen Ortalamaların Düzey Sınıflandırması..	57
Tablo 4.1	Okullara göre sınıf seviyesi ve cinsiyet dağılımı.....	59
Tablo 4.2	Aile Gelir Düzeyi.....	60
Tablo 4.3	Anne ve Baba Eğitim Seviyesi.....	61
Tablo 4.4	Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunma Durumu ve Meslek Seçimine Etkisi.....	62
Tablo 4.5	Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Başkalarına Önerme, Mesleki Seçim Farkındalığı ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	63
Tablo 4.6	Okullara Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalamaları.....	64
Tablo 4.7	Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları.....	65
Tablo 4.8	Okullara Göre Mesleki Hazırbulunuşluk Ortalamaları.....	66
Tablo 4.9	Mesleki Hazırbulunuşluk Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları.....	67
Tablo 4.10	Okullara Göre Kendini Geliştirme Ortalamaları.....	68
Tablo 4.11	Kendini Geliştirme Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları.....	69
Tablo 4.12	Okullara Göre Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamaları.....	70
Tablo 4.13	Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları.....	71
Tablo 4.14	Okullara Göre Başkalarına Önerme Ortalamaları.....	72
Tablo 4.15	Okullara Göre Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	73
Tablo 4.16	Mesleki Memnuniyet Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları.....	74
Tablo 4.17	Sınıf Seviyelerine Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	75
Tablo 4.18	Cinsiyetlere Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	76
Tablo 4.19	Ailenin Toplam Gelir Düzeyine Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	77
Tablo 4.20	Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalamaları.....	78

Tablo 4.21 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Hazırbulunuşluk Ortalamaları.....	79
Tablo 4.22 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Kendini Geliştirme Ortalamalar...	80
Tablo 4.23 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamaları.....	81
Tablo 4.24 Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamalarının Anne Eğitim Seviyesine Göre İkili Karşılaştırmaları.....	82
Tablo 4.25 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Başkalarına Önerme Ortalamaları.....	83
Tablo 4.26 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	84
Tablo 4.27 Ailede Denizcilik Alanında Çalışan Bulunup Bulunmamasına Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları.....	85
Tablo 4.28 Örneklemeye Ait Bağımlı Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi.....	86

Şekil Listesi

Şekil No	Şeklin İsmi	Sayfa No
Şekil 2.1	Aktif Olarak Çalışan Zabitan ve Tayfa Gemi Adamı Sayılarının Yıllara Göre Oranı.....	43

Özet

Kılıç, B. (2022). Mesleki Teknik ve Anadolu Liselerinin Denizcilik Alanında Öğrenim Gören 9. ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgileri ile Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ve Memnuniyetlerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Bu çalışmada 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında İstanbul'da Denizcilik alanında eğitim veren Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki ilgileri, mesleki eğitime yönelik tutum ve memnuniyetleri çeşitli yönlerden araştırılmıştır. Çalışmada, toplam 346 öğrenciye ulaşılmış, verilerin elde edilmesi için Kişisel Bilgi Formu, Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği, Mesleki İlgi Ölçeği ve Mesleki Memnuniyet Anketi uygulanmıştır. Veriler analiz edilirken iki gruplu karşılaştırmalar için Mann Whitney U testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Anket ve ölçeklerden alınan ortalamaların ilişkisini belirlemek için Spearman Korelasyon Kat Sayısı testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; 12. sınıf öğrencilerinin mesleki memnuniyetleri 9. sınıf öğrencilerine göre daha düşüktür. Erkek öğrenciler, mesleki eğitime yönelik tutum, mesleki hazırbulunuşluk, kendini geliştirme, başkalarına önerme ve mesleki memnuniyet bakımından kız öğrencilere göre daha yüksek ortalamalara sahiptir. Aile gelir düzeyinin mesleki ilgi, mesleki eğitime yönelik tutum ve memnuniyette farklılık yaratmadığı görülmüştür. Ancak ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunan öğrencilerin tutum, mesleki memnuniyet, kendini geliştirme, hazırbulunuşluk ve başkalarına önerme düzeyleri, ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunmayan öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır. İlkokul mezunu anneye sahip olan öğrencilerin mesleki seçim farkındalık düzeyleri lise mezunu anneye sahip olan öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır. Mesleki ilginin tüm alt boyutları, mesleki eğitime yönelik tutum ve mesleki memnuniyet bakımından Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri arasında farklar bulunduğu görülmüştür. Tüm öğrencilerin, mesleki eğitime yönelik tutum, başkalarına önerme, mesleki seçim farkındalığı, mesleki hazırbulunuşluk ve mesleki memnuniyet ortalamalarının yüksek olduğu ancak mesleki ilginin kendini geliştirme alt boyutundaki ortalamalarının düşük olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Denizcilik, İlgi, Meslek Lisesi, Mesleki Memnuniyet, Mesleki Eğitime Yönelik Tutum

Abstract

Kılıç, B. (2022). Investigation of Vocational Interests, Attitudes and Satisfaction towards Vocational Education of 9th and 12th Grade Students of Vocational Technical and Anatolian High Schools in the Maritime Field. Master's Thesis, Biruni University Graduate Education Institute, İstanbul.

In this study, the professional interests, attitudes, and satisfaction towards vocational education of the 9th and 12th grade students of Vocational and Technical Anatolian High Schools providing education in the field of seaway in Istanbul in the 2021-2022 academic year were investigated from various aspects. In the study, a total of 346 students were reached, and the Personal Information Form, the Attitudes towards Vocational Education Scale, the Vocational Interest Scale and the Vocational Satisfaction Questionnaire were surveyed. While analyzing the data, Mann Whitney U test was used for two-group comparisons and Kruskal Wallis test was used when comparing more than two groups. In order to determine the relationship between the means taken from the questionnaire and the scales, Spearman Correlation Coefficient test was used. According to the results obtained, 12th grade students' professional satisfaction is lower than 9th grade students. The male students have higher averages than females in terms of attitudes towards vocational education, professional readiness, self-development, recommending others and professional satisfaction. It was observed that family income level did not make a difference in the professional interests, attitudes, and satisfaction towards vocational education. However, the attitudes, professional satisfaction, self-development, readiness and recommendation levels of the students whose family worked in the maritime field were higher than those of the students whose family did not work in the maritime field. The vocational choice awareness level of the students who have a mother who is a primary school graduate was higher than the students who have a mother who is a high school graduate. It has been observed that there are differences among the 5 Vocational and Technical Anatolian High Schools in terms of *all sub-dimensions of vocational interest, attitude towards vocational education and occupational satisfaction. It was observed that the average of all students' attitudes towards vocational education, recommending others, awareness of vocational choice, vocational readiness and occupational satisfaction were high, but the averages of self-development, which is a sub-dimension of professional interest, were low.

Keywords: Maritime, Interest, Vocational High School, Professional Satisfaction, Attitude Towards Vocational Education

1. GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problem

Ülkelerin gelişmişlik düzeyinin önemli göstergelerinden biri sahip olunan nitelikli insan gücüdür. Gelişen teknoloji ve bilgi birikimi mesleklerin dönüşümü ve yeni mesleklerin ortaya çıkışına yol açmıştır. Sanayide, teknolojide ve ticarete gelişimini artırmayı amaçlayan bir ülkenin mesleki ve teknik eğitimde uygun stratejiler geliştiriyor olması gereklidir (Özbek, 2020). Meslekî ve teknik eğitim, bireysel ve toplumsal açıdan ekonomiye doğrudan katkı sağlamasından dolayı ülke ekonomisinin gelişimini sağlayacak potansiyele sahiptir (MEB, 2018).

Türkiye’de ortaöğretim kademesinde farklı alanlarda mesleki ve teknik eğitim veren Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Çok Programlı Anadolu Liseleri bulunmaktadır (<http://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 4 Kasım 2021).

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri 47 alanda ve bu alanların altında 109 dalda eğitim vermektedir (MEB, 2020a). Bunlar içinde Denizcilik Alanı, ülkelerin dünyaya açılmasını sağlayan en önemli sektörlerden biri olan denizcilik sektörüne eleman yetiştirmektedir. Denizcilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı’nda; Gemi Elektronik ve Haberleşme, Gemi Makineleri İşletme ve Güverte İşletme dalları yer almaktadır.

Temel gemi makinelerine ait uygulamaları ve makinelerin bakımını yapma, gemi onarım ve imalatı yapma, gemideki otomasyon ve kontrol sistemlerini kullanma, uluslararası denizcilik sözleşmelerine hakimiyet, coğrafi avantajlarımızı kazanıma dönüştürecek gemi insanlarında bulunması gerekli becerilerdir ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Gemi Makineleri İşletme Dalı’nda bu becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir (MEB, 2020a) .

Piyananın nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamada mesleki ve teknik liselerinden mezun olanların önemi yadsınamaz ancak Türkiye’nin de içinde yer aldığı birçok ülke meslek eğitiminin kalitesi ve piyananın istediği nitelikleri kazandırması bakımından sorunlar yaşamakta (Büyüktürkmen, 2008; Aktaş, 2013), sektöre ve ülkenin kalkınmasına doğrudan etkisi nedeniyle ilgili kesimler tarafından meslek eğitimi ve sorunlarına çözüm önerileri geliştirilmektedir (Bertocchi ve Spagat, 2004).

Mesleki ve teknik liselerin müfredatları genel olarak meslek dersleri ve kültür dersleri içermekle birlikte pratik odaklı olan uygulamalı meslek dersleri ön planda tutulmaktadır (Cihan ve Cihan, 2021). Öğretim programının meslek elemanının yapması gereken iş ve görevler analiz edilerek geliştirilmesi bu liselerde eğitim alan öğrencilerin mesleki yeterliklerinin artırılması için kritiktir. Türkiye'nin çağa uyum sağlamada gerekli bilgi, beceri ve tutuma sahip meslek elemanlarını yetiştirebilmesi için mesleki eğitimdeki avantajların ve problemlerin iyi tanımlanması gereklidir.

Lise eğitiminin sonunda, yükseköğrenime geçiş aşamasında birey hem kendi ilgi ve becerileri hem de toplumsal ihtiyaçlarını göz önüne alarak bir seçim yapmaktadır. Bu noktada bir öğrencinin üniversite ve alan seçimi bu aşamaya gelene kadar kendi yönelimleri konusunda keşfettikleri ve becerilerini geliştirmede kat ettiği yola bağlıdır (Fidan, 2019). Mesleki ve teknik liselerindeki öğrencilerden beklenti ise lisede eğitim gördüğü alana paralel bir yükseköğretim programına yerleşmesidir. Ancak birçok araştırma mesleki ve teknik eğitim alan öğrencilerin büyük bölümünün lisede eğitim gördükleri alan dışındaki yükseköğretim programlarını tercih ettiklerini göstermiştir (Demir, 2018). Ülkenin insan, para ve zaman kaynaklarının savurganca kullanılmaması adına meslek liselerinde görülen 4 yıllık eğitimin ve yükseköğretime geçiş sisteminin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Meslek liselerindeki nitelikli insan kaynağının verimli kullanılmasının yollarından biri de bu liselerde eğitim alan öğrencilerin mesleki memnuniyet düzeyinin artırılmasıdır.

Denizlerimizden daha fazla yararlanmak, rekabet gücümüzü artırmak ve denizcilikte söz sahibi olmak için teknolojik gelişmelere ayak uydurabilecek meslek elemanları yetiştirmek kritik önemdedir. Ülkemizin en önemli problemlerinden biri mesleki eğitimin niteliği ve niceliğine ilişkindir. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi, “Denizcilik alanında eğitim alan lise öğrencilerinin mesleki memnuniyet, mesleki eğitime yönelik tutum ve mesleki ilgi düzeyleri okul, sınıf düzeyi, cinsiyet, ailesinde denizcilik mesleğinde çalışan bulunma durumları, aile eğitim seviyesi, aile gelir düzeyi gibi demografik özelliklere göre bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.2. Amaç

Ülkelerin sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasında önemli bir yere sahip olan meslekî ve teknik eğitim, bireylere ilgi ve yetenek doğrultusunda mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve meslek ahlakını kazandırırken aynı zamanda sektörün ara eleman ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte ve gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen ara elemanlar yetiştirmektedir. Mesleki ve teknik eğitim, diğer eğitim türlerine oranla daha fazla yatırım yapılan ve daha pahalı bir eğitim türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak mesleki ve teknik eğitim mezunları eğitim gördükleri alan dışında istihdam edilmekte ve öğrenciler yükseköğrenimlerini eğitim gördükleri alanların dışındaki mesleklerde devam ettirmektedir (MEB, 2020b) .

Ülkenin insan, para ve zaman kaynaklarının savurganca kullanılmaması için meslek liselerinde görülen 4 yıllık eğitimin çeşitli yönlerden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Sistemdeki savurganlığın önlenmesi bu liselerde eğitim alan öğrencilerin mesleki memnuniyet, ilgi ve mesleki tutum düzeylerinin düşük ise artırılması ile mümkün olabilir.

Bu çalışmada, Türkiye’de Denizcilik Alanında öğrenci sıralamasında birinci sırada olan İstanbul ilinde (<http://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr>. Erişim tarihi: 4 Kasım 2021), aynı anda Denizcilik alanında öğrenim gören mesleki eğitime yeni başlamış 9. sınıf öğrencileri ile Gemi Makineleri İşletme dalında okulda teorik ve uygulamalı eğitim gören aynı zamanda işletmelerde beceri eğitimi alarak staj yapma olanağı bulmuş 12. sınıf öğrencileri bulunan 5 adet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki ilgi, mesleki eğitime yönelik tutum ve memnuniyet düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin mesleki memnuniyet, mesleki ilgi ve mesleki eğitime yönelik tutumlarının sınıf düzeyi, cinsiyet gibi demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında eğitim görmekte olan 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki memnuniyetleri ve mesleki ilgi ve mesleki eğitime yönelik tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda, araştırmanın alt amaçlarını oluşturan şu soruların cevapları aranmıştır.

1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin mesleki memnuniyetleri nasıldır?

2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin mesleki ilgi düzeyleri nasıldır?
3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin mesleki eğitime yönelik tutumları nasıldır?
4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki memnuniyetleri farklılık göstermekte midir?
5. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki ilgi düzeyleri farklılık göstermekte midir?
6. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik tutum düzeyleri farklılık göstermekte midir?
7. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin mesleki memnuniyetleri ve mesleki ilgi ile mesleki eğitime yönelik tutum düzeylerinin aile eğitim düzeyleri, aile gelir düzeyleri, cinsiyet, sınıf seviyesi ve okul gibi bazı demografik özellikler arasında anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin, ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunma durumları bu mesleğe yönelmelerinde etkili olmuş mudur?
9. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde denizcilik alanında öğrenim görmekte olan ve ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunan öğrencilerin mesleki memnuniyetleri ve mesleki ilgi ve mesleki eğitime yönelik tutumları nasıldır?
10. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinden elde edilen ortalamalar, Mesleki İlgi Ölçeğinden elde edilen ortalamalar ve Mesleki Memnuniyet Anketinden elde edilen ortalamaların tümü arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.3. Önem

Dünya ekonomisinde değeri en yüksek sektörler arasında bulunan ve 3 tarafı denizler ile çevrili olan Türkiye için stratejik öneme sahip denizcilik sektöründe çalışacak olan öğrencilerin mesleki memnuniyet düzeylerinin, mesleki ilgi ve

tutumlarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi mesleki ve teknik eğitime yapılan yatırımların karşılığının alınması açısından önemlidir.

Denizcilik alanında öğrenim görmeye başlayan 9. sınıf öğrencileri ile mesleki eğitimini tamamlamak üzere olan 12. sınıf öğrencilerinin mesleki ilgi, mesleki eğitime yönelik tutum ve memnuniyet düzeylerinin incelenerek denizcilik mesleğine yönelik farkların belirlenmesinin denizcilik mesleki ve teknik eğitiminde yapılacak olan çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir.

Meslek Liselerinde öğrenci memnuniyetinin arttırılması ve nitelikli ara eleman yetiştirilmesinin sektörde kalitenin artması üzerinde son derece etkili olduğu bir gerçektir (Doğan ve Ercan, 1982:165). Meslek Liselerinde öğrenci memnuniyetini ölçmek için yapılan çalışmalar oldukça azdır (Güneş, 2021; Gürdoğan ve Atabey, 2015; Elasan ve Keskin, 2014; Vurucu, 2010; Pehlivan, 2008) . Denizcilik meslek liseleri hakkında araştırmalar ise yok denecek kadar azdır (Deveci, 2021; Fidan, 2019; Başkol, 2019; Gölbol, 2018; Deniz, 2012).

Ülkemizin, denizlerden daha fazla yararlanması, rekabet gücünü artırması ve denizcilikte söz sahibi olması ancak yetiştirilen meslek elemanlarının mesleki ilgi düzeylerinin ve memnuniyetlerinin belirlenmesi ve bu düzeyler düşük ise bunların arttırılmasıyla mümkün olabilir.

Bu çalışma, denizcilik alanında ara eleman yetiştiren mesleki ve teknik eğitim liselerinde ki öğrencilerin mesleki memnuniyetleri, mesleki ilgi ve tutumlarının tespiti açısından önem taşımaktadır. Rehber öğretmenler tarafından uygulanan bireyi tanıma teknikleri ve test dışı tekniklerle öğrencilerin ilgi, tutum ve yeteneklerinin tespiti doğru bir mesleki yönlendirmede etkili olduğu bilinmektedir. Mesleğini sevmek başarılı bir iş yaşamı için anahtardır. Günümüzde nitelikli ara eleman ihtiyacının giderek arttığı bir alan olan Denizcilikte, öğrencilerin aldıkları mesleki eğitimin niteliğinden ve öğretim düzeyinden memnuniyet seviyeleri, yetişecek teknik elemanların mesleki niteliklerini etkilemektedir. Mesleğine karşı ilgi, tutum ve memnuniyet seviyesi yüksek olan nitelikli ara elemanların ülke ekonomisine ve kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın alandaki eksikliğin doldurulmasına yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Kişisel Bilgi Formu, Mesleki Memnuniyet Anketi, Mesleki İlgi Ölçeği ve Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeklerine verdikleri cevapların gerçek görüşlerini yansıttıkları varsayılmıştır.

Öğrencilerin, mesleki memnuniyetleri, mesleki ilgileri ve mesleki eğitime yönelik tutumlarının Mesleki Memnuniyet Anketi, Mesleki İlgi Ölçeği ve Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçekleri ile ölçülebildiği varsayılmıştır.

Araştırma örneklemini oluşturan İstanbul il sınırı içinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nin denizcilik alanında eğitim görmekte olan 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin araştırma evrenini tam ve doğru olarak temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 2020 - 2021 eğitim-öğretim yılında,
- İstanbul ilinde,
- Denizcilik alanında eğitim veren; Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'ndeki
- 9. ve 12. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

- Tutum: Bireylerin geçirdiği çeşitli deneyimler sonucunda, belirli bir kişiyi, kurumu veya herhangi bir düşüncüyü kabul etme veya reddetme şeklinde gözlenen düzenli bir tavır alışları, davranış biçimleridir (Tatlılıoğlu, 2015:155).
- Mesleki Memnuniyet: Bireyin, bir mesleğe ya da bir işe karşı gösterdiği olumlu veya olumsuz tutumlardır (Gürbüz ve Yüksel, 2008:79).

- İlgi: Bir kimsenin bir kişiye, nesneye veya etkinliğe karşı gösterdiği hoşlanma, hoşlanmama ya da kayıtsız kalma şeklinde verdiği tepkidir (Strong, 1943'den akt. Eroğlu, 2015:107).
- Mesleki İlgi: Bireyin, bir mesleği ya da işi yaparken elde ettiği doyun sonucunda o etkinliğe tekrar yönelme eğilimidir (Kuzgun, 2017:70).
- Mesleki ve Teknik Eğitim: Bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir (Alkan ve Doğan, 1976: 96).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Meslek Kavramı

2.1.1. Meslek Tanımı

Meslek kavramı birçok kaynakta farklı ifadeler ile tanımlanmaktadır. Genel olarak meslek, kişinin para kazanmak ve geçimini sürdürmek için mal üretmek ya da hizmet sunmak şeklinde gerçekleştirdiği, toplum tarafından belirlenmiş kurallara sahip olan ve belirli bir eğitim ya da tecrübe ile öğrenilen, bireyin yetenek ve potansiyelini de ortaya koyarak ekonomik doyumun yanında psikolojik doyum da elde ettiği etkinlikler bütünüdür (Bacanlı, 1995; Kuzgun, 2014:3; Özgüven, 2000:129; Yeşilyaprak, 2014:198).

Her bir mesleğin, planlı ya da plansız bir eğitim sonucu öğrenilen belli başlı görevleri vardır. Kişinin bu görevleri yerine getirirken yaptığı etkinlikler, gündelik yaşamında yaptığı etkinliklerden ayrılır. Bu etkinliklerin bir kısmı hobi olarak adlandırılır. Hobiler, özel kurslar ya da okul-iş ortamının dışında gerçekleştirilen eğitim ortamlarında öğrenilirken, meslek ise resmi, planlı olarak düzenlenmiş eğitim ortamlarında kazanılır. Hobi ve meslek bu noktada birbirinden ayrılmaktadır (Kuzgun 2014:3). İş ve meslek kavramları çoğu zaman birbiri ile karıştırılmaktadır. İş daha çok gelip geçici olan mesleki faaliyetler için kullanılmaktadır. Yapılan aktivite için mesleki bir eğitim gerektirmeyen, kolaylıkla öğrenilebilen ve sürekliliği olmayan mesleki faaliyetler iş olarak adlandırılabilir (Kulaksızoğlu, 2018:172).

2.1.2. Meslek Seçimi ve Önemi

Meslek, kazanç elde etmek için yapılan bir faaliyet olarak belirtilse de kazanç meslek seçiminde tek belirleyici değildir (Kuzgun, 2014:6). Bireyin çocukluğundan itibaren özellikleri, meslekler hakkında geliştirdiği algıları ile çevresel koşulların etkileşimi meslek seçimini etkiler (Yeşilyaprak, 2014:200). Sonuçta birey kendisine

uygun olan meslek seçenekleri arasından kendi ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda en uygun olan mesleğe yönelmeye karar verir. Bu süreç meslek seçimi olarak tanımlanmaktadır (Kuzgun, 2014:5; Vurucu, 2010).

Meslek seçimi, bireyin hayatını etkileyen en önemli kararlardan biridir (Kulaksızoğlu ve Otrar, 1997). Bireyin seçtiği meslek onun nasıl bir iş ortamında çalışacağını, sosyal çevresini, dünya görüşünü, maddi durumunu vb. belirleyebilmekte ve zamanla seçilen meslek bireyin benliğinin bir parçası haline gelmektedir (Turan ve Kayıkçı, 2019).

Meslekten alınan doyum ve çalışma koşulları insanların sosyal ve aile içi ilişkilerini, ruh sağlığını, özetle bütün yaşantısını etkileyebilmektedir. Dolayısıyla seçilen meslek, bireyin ilgi ve yeteneklerine uygun olmadığında birey mesleği devam etmekte zorlanacak ve meslekten aldığı doyum düzeyi düşecektir. Aile ve sosyal ilişkilerinde mutsuz olacak ve kendini gerçekleştirme düzeyi oldukça düşecektir (Tuzcuoğlu, 2000). Bu nedenle meslek seçimi, bireyin bir anlık verdiği bir karar değil, mesleki gelişim sürecinin sonunda yaptığı bir seçim olmalıdır (Yeşilyaprak, 2014:200).

Nitekim birçok insan, tercih ettiği mesleğin getireceği yaşam biçimi ve sorumlulukları bilmediği ya da iyi bir şekilde incelememediğinden verimsiz ve mutsuz bir mesleki hayata sahip olmaktadır (Baltaş, 2016:37). Bireyin sağlıklı bir meslek seçimi yapabilmesi için, neyi niçin istediğini, ne gibi fiziksel ve zihinsel gelişimlere sahip olduğunu bilmesi yani kendini tanıması gerekmektedir. Seçilen mesleğin kişinin ilgi, istek, yetenek, kişilik özellikleri ve yaşam tarzına uygun olması fizyolojik gereksinimlerin yanı sıra psikolojik gereksinimlerine de doyum sağlamaktadır. Kendi özelliklerine uygun düşmeyen bir meslek seçimi yapmak zorunda kalan bireylerde, meslekte başarısızlık, verimsizlik ve buna bağlı olarak psikolojik sorunlar görülebilir. Seçilen meslekte başarılı olma ve meslekten doyum sağlama bireyin kişilik özelliklerine en uygun mesleği seçmesiyle doğru orantılıdır (Arsoy, 2022:160).

2.1.3. Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

Bireyin meslek seçimi birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler, bireyin yetenekleri, ilgileri, fiziksel özellikleri, cinsiyeti, sağlık durumu, mesleki değerleri, ihtiyaçları, kişisel özellikleri, dini, sosyo-ekonomik düzeyi, aile ilişkileri, okul

başarısı, akademik seviyesi, rastlantılar ve piyasada ki arz-talep durumu olarak sayılabilir (Şirin, 2004:103).

Super (1957) meslek seçimini etkileyen faktörleri 6 grupta sıralamıştır (Kepçeoğlu, 2004'den akt. Arsoy, 2022:160):

- Biyolojik Etmenler: Bireyin fiziksel özellikleri, cinsiyet, engel durumu vb.
- Sosyolojik Etmenler: Duygular, aile ve çevre ilişkileri, arkadaşları, yakın ilişki kurulan kişiler, ailenin sosyal durumu vb.
- Psikolojik ya da Kişisel Etmenler: Bireyin ilgileri, yetenekleri, duyguları, tutumları ve değerleri.
- Ekonomik Etmenler: Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, toplumun ekonomik düzeyi, teknolojik gelişmeler, arz-talep ilişkileri.
- Politik Etmenler: Bireyin iş bulma olanakları, farklı eğitim programları, işsizlik oranları vb.
- Şansla ilgili Etmenler: Doğal afetler, iş ve işyerlerini etkileyen olaylar, savaşlar, salgınlar vb.

Bireyin meslek seçimini etkileyen çok sayıda faktör bulunur. Bunlar, psikolojik etmen denilen bireyin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri yanında toplumsal/sosyal etmenler dediğimiz bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum, aile, sosyal ilişkiler, yaşam tarzı gibi olgulardır. Her şeyden önce bireyin kendini nasıl gördüğü ve nasıl algıladığı önemli bir yer tutmaktadır. Mesleki yönlendirme yapılırken birey bir bütün olarak göz önüne alınmalı, bütün yönleriyle uyumlu olacak bir mesleğe yönlendirme yapılmalıdır (Korkut - Owen, 2008:3).

Bireyin meslek seçimini etkileyen faktörler:

1. Yetenek: Yetenek, bireyin çeşitli alanlardaki görev ve sorumluluğunu başarılı bir biçimde yerine getirmesini etkileyen, doğuştan getirdiği kapasitenin yanı sıra çevre ve eğitimsel etkileşim sonucu geliştirdiği becerilerin tümüdür (Kaya, 2021:414). Yetenek, meslekte başarıyı etkileyen birçok etmenden sadece biridir ancak meslek başarısı için temel bir gerekliliktir. Bireyin belli bir yaşa kadar geliştirdiği zihinsel, duyuşsal ve psikomotor becerilere bakılarak, ileride göreceği eğitimlerden ne derecede yararlanabileceği ne gibi becerileri öğrenebileceği hakkında bir tahminde bulunulabilir. Birey mesleğini seçerken mesleğin gerektirdiği yetenekleri ayrıntılı bir biçimde tanıması ve kendi yetenekleriyle karşılaştırmalıdır. Yetenek her ne kadar

geliştirilebilen bir kavram olsa da birey meslek seçimlerini belirlerken kendi geliştirdiği becerilerini dikkate almalıdır (Kuzgun, 2017:23).

2. İlgi: Koç (2006)'a göre ilgi, bireyin herhangi bir nesne ile arasındaki uygunluk ilişkisidir. İlgiler yaşam süreci boyunca değişme ve gelişme gösterebilir ve pek çok etmenden etkilenebilirler. Bireyin gereksinimlerini doyuran öğrenilmiş, hoşlanma veya hoşlanmama duygusu olarak belirlenen davranışlar olarak tanımlanabilir.

İlgi aynı zamanda bireyin hiçbir özel çaba sarf etmeden, hiçbir zorlama olmadan, içten gelen istekleri doğrultusunda ve zevk alarak dikkatini uzun süre bir nesne veya faaliyette toplaması olarak adlandırılabilir. İlgilerdeki değişmeler yaşla birlikte değişime uğrar. Bazı yaşlarda ilgiler çok hızlı değişirken bazı yaşlarda çok yavaş değişmektedir. En önemli değişmeler bireyin ergenliğe girdiği 15 - 25 yaş arasında olmaktadır. Ardından 20 - 25 yaş grubu gelmektedir. Nitekim bireyin yaşı arttıkça ilgi alanları değişip belli bir ilgi alanına yöneldiğinde sık karar değişimleri yavaşlar ve yerini kararlılığa bırakır. Ancak yaş ilerleyip bireyin ihtiyaçları, değer yargıları ve sosyo-ekonomik durumunda meydana gelecek değişimler sonucunda ilgilerde de değişmeler yaşanabilir (Kuzgun, 2017:45).

Super, bireylerin hoşlandıkları alanlarını saptamak ve mesleki ilgilerini tanımanın dört temel yöntemini şöyle açıklar (Eroğlu, 2015:110):

1. İfade edilen ilgiler: Bireyin zaman zaman hoşlandığı ya da hoşlanmadığı etkinliklerden, mesleklerden bahsetmesi.
2. Gözlenen ilgiler: Bireyin boş vakitlerinde hiçbir zorlanma olmadan kendiliğinden yaptığı etkinlikleri gözlemleyerek bireyin tercih ettiği ilgileri belirlemek mümkündür. Ancak bu yolla edinilen bilgiler, bireyin gerçek ilgilerini belirlememizde hataya düşmemize neden olmaktadır. Çünkü birey, sadece çevresindeki olanaklar çerçevesinde hoşlandıkları faaliyetleri gerçekleştirebilir, olanaklar arttıkça ilgi alanları da zenginleşecektir.
3. Envanterle ölçülen ilgiler: Bireye çok sayıda faaliyet türü ve meslek adı verilir ve bunlara karşı tepkileri sorulur. Birey, hoşlanırım, hoşlanmam ve ya fark etmez seçeneklerinden birisini kullanarak tepkisini gösterir. Bireyin cevaplarındaki gruplaşmalara bakılarak ilgi alanları hakkında bir yargıya varılır.
4. Testlerle ölçülen ilgiler: Bireyin ilgi duyduğu alanda yeterli bilgi ve birikime sahip olacağı varsayımına dayanır. Bir meslek alanına duyulan ilgi davranışa

yansır ve birey sınıf geçme, not alma vb davranışlarından bağımsız olarak o faaliyete karşı daha ilgili ve bilgili olur.

3. Mesleki Değer: Mesleki değer, bireyin çalışmalarının sonunda sahip olmak istediği, ulaşmaya çalıştığı ya da gerçekleştirmek istediği doyumlardır. Para kazanma, rekabet etme, şöhret olma gibi mesleki değerlere verilen önem bireyden bireye değişir. Bireyin hayatında birinci dereceden önemli olan değer, bir diğeri için önem taşımayabilir (Kulaksızoğlu, 2018:182).

Mesleki değerler bireyin ihtiyaçlarından kaynaklansa da ihtiyaçlarla değerler aynı değildir. Değerler bir takım ihtiyaçların doyumuna öncelik verir, bazılarını ise bastırabilir. Rosenberg (1957)'e göre değerler içsel değerler ve dışsal değerler olarak ikiye ayrılır. İçsel değerler yardımcı olmak, yetenekler geliştirme, insanlarla ilişki, yaratıcılık iken dış değerler, kazanç, takdir edilme, liderlik, özgürlük ve güvence gibi değerlerdir (Kronus, 1975'den akt. Bozgeyikli, Derin ve Toprak, 2016).

Brown ve Grace (1996)'e göre fark edilmese de meslek seçimleri dahil birçok karar değerler dikkate alınarak yapılmaktadır. Bu sebepten bireyin değerlerinin net olmaması ya da değerleri ile meslek tercihleri uyuşmaması doyumsuzluğa neden olabilmektedir. Bu yüzden bireyler mesleki değerlerini önem sırasına koymalı ve hangi değerlerin kendi için daha önemli olduğuna karar vermeli bu karara göre mesleğe yönelmelidirler (Aktaran: Korkut - Owen, 2008).

4. Sosyo-Ekonomik düzey: Her toplumda sosyo-ekonomik düzeyleri birbirinden farklı olan sosyal sınıflar vardır. Sosyal sınıfların benimsedikleri değer yargıları, sosyal çevreleri, yaşayış biçimleri birbirlerinden oldukça farklıdır. Bu sınıfları birbirinden ayıran en önemli etken ekonomik durumları ve buna bağlı olarak gelişen eğitim düzeyleridir. Ekonomik koşullar, alınan eğitimin süresini ve niteliği belirlemede önemli bir rol oynamaktadır (Kuzgun, 2014:57).

5. Aile ve çevre ilişkileri: Binbaşoğlu (2000)'na göre Aile çocuğun ilk eğitim aldığı yerdir. Çocuğun ailede kazanacağı ilk eğitim yaşantıları kişiliğini, okulunu, meslek yaşamını ve dolaylı olarak toplumu da etkilemektedir. Çocuk, çevresindeki insanları gözlemler ve onları taklit eder. Özellikle, anne ve babasının davranışlarını taklit eder ve örnek alır. Çocuk, kendisini taklit ederek örnek aldığı anne ya da babasının yerine koyar kendini onunla bir tutar. Anne ve babanın mesleklerinden ve temel mesleki ilgilerinden özdeşleştirme yolu ile etkilenir (Kulaksızoğlu, 2018:187). Bu nedenle bireyin meslek seçimini etkileyen faktörler arasında aile önemli bir belirleyicidir. Ayrıca ailenin, kültür seviyesi, sosyo ekonomik düzeyi, çocuktan

beklentisi, içinde bulunduğu çevre, yaşam koşulları gibi birçok etmen ailenin çocuğun seçeceği meslek üzerindeki beklentisini oluşturmaktadır. Çocuktan beklenen ve istenilen istekler doğrultusunda aile, isteyerek ya da istemeyerek çocuklarını belli bir mesleğe yönlendirir ve çocuğun seçeceği mesleği etkilerler. Bazı durumlarda ailenin, çocuktan kapasitesinin üstünde başarılar beklemesi veya onun ilgi, yetenek ve isteklerini göz ardı ederek, kendi arzu ve istekleri doğrultusunda ki mesleğe yönlendirmesi çocuklarda zorlanma ve gerilim yaratmaktadır (Hamamcı, 2017:11).

6. Yetkinlik beklentisi: Yetkinlik algısı, Albert Bandura (1977) tarafından ortaya atılmış, bireyin belli bir işte başarılı olma konusunda kendi yeterliliğine olan inancı olarak tanımlanmaktadır. Kişinin bir işi yapıp yapamayacağına, bir işe girdiğinde bu işi sonlandırmak için ne kadar gayret göstereceğine, ortaya çıkan engeller karşısında yapacaklarına dair kendine olan inancıdır (Kuzgun, 2014:52).

7. Cinsiyet: Meslek seçiminde yetenek ve ilgilerden sonra en belirleyici olan etkenlerden birisi de cinsiyettir. Cinsiyet farklılıkları bir takım fiziksel ve duyuşsal özelliklerde farklılıklar yaratmaktadır. Bunlar, ilgiler, duygusal olgunluk, ses tonu, konuşma biçimi, fiziksel güç ve dayanıklılık, ince kas faaliyetleri gibi faaliyetler olabilir. Toplum tarafından, belirli meslek gruplarının özellikleri, çalışma ortamı ve koşulları yüzünden bir takım kalıp yargılar geliştirilmiştir. Kız ve erkeklerin hangi meslekleri yapacaklarına, hangilerini yapamayacaklarına dair toplumsal yargılar da her iki cinsin mesleki tercihlerini etkileyebilir (Kulaksızoğlu, 2018:184).

2.1.4. Meslek Seçimiyle İlgili Kuramlar

Mesleki gelişim kuramları, bireylerde meslek fikrinin nasıl doğup geliştiği, mesleki seçim ve kararın nasıl oluştuğu, bu seçimi etkileyen etmenlerle birlikte bu süreci açıklamaya çalışan görüşlerdir.

2.1.4.1. Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı

Ginzberg ve arkadaşları (1951)'na göre meslek seçim kararı yaşamın belli bir anına özgü değildir. Meslek seçimi yaşamın ilk yıllarında gelişmeye başlayıp erken yetişkinliğe uzanan gelişimsel bir süreçtir. Kuram, mesleki seçimin bir süreç olduğu,

bu sürecin geri döndürülemeyeceği ve mesleki seçimin daima kişinin özellikleri ile mesleğin özellikleri arasında bir uzlaşma içermesi gerektiğini savunur ve gelişim aşamalarını şöyle belirler (Bacanlı, 1995; Ültanır, 2002:99):

1. Fantezi (Hayal) dönemi: Bu dönem, gelişimin çocukluk dönemi olan 7 - 12 yaş dönemine rastlamaktadır. Çocuklar oldukça küçük yaşlarda meslek tercihlerini belli ederler ancak bu meslekler zevk ilkesine göre seçilir. Çocuklar oyun oynarken, bir mesleğe sadece ondan hoşlandıkları için yönelirler. Bu dönemde herhangi bir faaliyet yaparken sadece ondan hoşlandıkları için yaparlar. Yaptığı bir davranış sonrasında çevredeki yetişkinlerden ödül alma düşüncesinde değildir. Ancak fantezi döneminin sonuna doğru çocuk dönemin getirdiği gelişim görevlerinden biri olan özdeşim kurma yoluyla mesleğini seçer. Bu meslek çevresindeki yetişkinlerin, anne ve babanın, mesleği olabilir.

2. Geçici Seçim (Deneme) Dönemi: Bu dönem kendi içinde 4 başlığa ayrılır.

İlgi Basamağı (11 - 12 yaş): Bu dönem, gelişimin ergenlik dönemine rastlamaktadır. İlgilerin ayrışmaya başladığı ve meslek seçimindeki tercihlerin ilgilere dayandırıldığı dönemdir. Bu dönemdeki ergenler, hoşlandığı ve hoşlanmadığı etkinlikleri ayırt etmeye başlarlar. Çocukluktan farklı olarak, hoşlanmadığı etkinlikleri reddetme ve ilgi konusunda daha seçici davranma eğilimindedirler.

Kapasite/Yetenek Basamağı (13 - 14 yaş): Bu basamakta birey kendi kapasitesinin ve yeteneğinin farkına varmaya ve yetenekleri üzerinde düşünmeye başlar. Meslek seçerken kendi yeteneğine uygun meslekler seçme eğilimi içindedir. Çevresindeki yetişkinlerle değil biraz daha uzak modellerle özdeşim kurmaya başlar.

Değer Basamağı (15 - 16 yaş): Bu basamaktaki bireyler ilk kez doyum aracı olarak ilgi ve yeteneklerin dışında başka bir kavram aramaya başlar. Topluma hizmet etme fikri ve toplum içerisinde görev alma düşüncesi meslek seçimlerinde daha çok etkili olmaya başlar. Birey, her bir mesleğin farklı yaşam biçimi sağlandığını görmeye başlar ve yetenekleri ve ilgisinin yanı sıra değer yargılarını düşünmeye ve toplum içerisinde statü kazandıracak mesleklerin tercihiye yönelirler.

Geçiş Basamağı (17 - 18 yaş): Liseden üniversiteye geçiş döneminde ki gençler, bir önceki basamakta var olan ilgi, istek, yetenek, değer gibi etmenler yerine mesleğe hazırlanma süresi, çalışma koşulları, mesleğin gerektirdikleri, mesleki kazanç durumları gibi somut ve gerçekçi nedenlere odaklanır.

3. Gerçekçi Dönem (18 - 23): Bu dönem kendi içinde 3 başlığa ayrılmaktadır.

Keşfetme (Araştırma) Basamağı: Bu dönem, bireyin üniversiteye girişiyle başlar ve hedeflerinin daralmasıyla sonlanır. Üniversite eğitiminin ilk yıllarında temel eğitim görmekte olan birey yeni yaşantılar kazandıkça ilgi alanlarında değişimler ve gelişmeler olmaktadır.

Billurlaşma Basamağı: Bu dönem daha önceki dönemlerin birikimidir. Birey, ilgi alanlarına doğru yönelir.

Belirleme Basamağı: Bireyin aldığı kararlar kesinleşir, bir önceki dönemde ki ayrıntılar açıklığa kavuşur. Örneğin, billurlaşma aşamasında ki genç “aşçı” olmaya karar verebilir ve belirleme aşamasında gastronomi branşını seçerek “gastronomi ve mutfak sanatları” okuyabilir ya da “yiyecek ve içecek öğretmenliğini” seçip öğretmen olabilir. Hangi alanda çalışma istediğine birey bu dönemde karar verecektir.

2.1.4.2. Super'in Mesleki Gelişim Kuramı

Super'e göre benlik iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, bireyin seçenekler arasında nasıl seçim yapacağını, yaptığı seçime nasıl uyum sağlayacağını belirleyen kişisel bölümdür. İkinci bölüm ise bireyin içerisinde yaşadığı sosyal yapıyı ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirdiği sosyal bölümdür. Super'e göre bireyin meslek seçimi, belli bir gelişim süreci içinde birey ile çevrenin etkileşimi sonucu oluşan, benlik tasarımının bir mesleğe yansması ve ifadesidir (Tan ve Baloglu, 2013:130).

Super mesleki gelişimi, 5 evreye ayırmıştır (Kuzgun, 2014:82; Yeşilyaprak, 2014:208; Mutlu ve Eryılmaz, 2017:231):

1. Büyüme Evresi (0 - 14 yaş): Bu dönem fiziksel, bilişsel, psikolojik ve sosyal bakımdan çok hızlı gelişilen bir dönemdir. Çocuk çevresindeki yetişkin modellerini izler ve onlara benzemek ister. Yavaş yavaş meslek kavramı oluşmaya başlar, etrafındaki meslek sahibi olan kişilerin farkına varır ve onlarla özdeşim kurar.

2. Araştırma (Keşfetme) Evresi (15 - 24 yaş): Bu dönem, gelişimin ergenlik dönemine rastlar. Ergen, bu dönemde kendisi hakkında daha da bilinçlenir. Çeşitli roller dener, bu rollerin sonucunda ortaya çıkan deneyimlerin üzerinde düşünür, kazandığı becerilerin gelecekte seçeceği meslekte ne ölçüde katkısı olacağını değerlendirir.

3. Yerleşme Evresi (25 - 44 yaş): Genç yetişkinlik ve olgunluk dönemini kapsayan bu dönemde, bir işe yerleşme ve işe bağlılık artar. Birey, bu dönemde mesleki benlik oluşumunu tamamlar, bulunduğu işte kendini geliştirmek için çaba gösterir ve meslekte doruk noktasına ulaşır.

4. Sürdürme (Devam Ettirme, Koruma) Evresi (45 - 64 yaş): Bireyin yerleştiği işteki konumunu koruduğu ve işte kalıcı olmak adına çaba gösterdiği dönemdir. Bireyin mesleki doyuma ulaşması beklenir.

5. Çöküş Evresi (65 yaş ve sonrası): Çekilme dönemi, 65 yaş ve sonrasına yani yaşlılık yıllarına rastlar. Birey fiziksel ve bilişsel gelişimindeki yavaşlama sonrası daha önceki evrelerde gösterilen performansı gösterememektedir. Bu dönemde birey, beden gücünden çok geçmiş tecrübelerinden, yaşantılarından ve bilgisinden yararlanarak bunları kullanabileceği alanlara yönelir.

2.1.4.3. Holland'ın Mesleki Gelişim Kuramı

Holland'ın kuramı, kişilik dinamiği ile mesleklerin yürütüldüğü çevre ve gerektirdiği etkinlikler arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Birey, mesleğin özelliklerini kendi özellikleriyle karşılaştırarak bir mesleki seçim yapmaktadır (Tan ve Baloglu 2013:133). Holland'a göre meslek seçimi, bireyin kişiliğinin bir yansımasıdır. Holland kuramında insanları kişilik özellikleri bakımından Gerçekçi, Araştırmacı, Sosyal, Gelenekçi, Girişimci, Sanatçı olarak toplam 6 grupta toplamıştır. Bunlar, gerçekçi tipler, araştırmacı tipler, sanatçı tipler, sosyal tipler, girişimci tipler ve gelenekçi tiplerdir. Bu tipler şunlardır (Kuzgun, 2017:125):

Gerçekçi Tipler: Bu gruptaki insanlar, kas faaliyeti, el-göz becerisi, motor koordinasyonu gerektiren daha çok teknik ve mekanik anlamda uygulama ve becerileri olan, inşaa veya tamirle ilgili işlere ilgi duyan, açık havada çalışmayı seven, genelde bedence güçlü ve maskülen insanlardır. İnsanlarla etkileşimde olmayı sevmezler, sosyal becerileri zayıftır. Problem çözümünde kolay ve erişilebilir yöntemleri seçerler. Başarma güduları çok güçlü değildir. Otomobil tamirciliği, teknisyenlik, mühendislik, denizcilik, beden eğitimi öğretmenliği, polislik, vb. meslekler bu kişilik tipine uygundur.

Araştırmacı Tipler: Bu gruptaki insanlar olayları anlamak için onları sistematik olarak gözlemlemekten ve soyut kavramlarla uğraşmaktan hoşlanırlar. Beden güçleri

yerine zihinsel güçlerini kullanmayı tercih ederler. Başarma güdüsü yüksek, analitik düşünce yapısına sahip, eleştirel, titiz, meraklı, içgörüsü gelişmiş, bağımsız, çekingen, sabırlı ve ısrarcı gibi kişilik özellikleri ile betimlenirler. Matematik ve fen bilimlerinde yeteneklidirler. Biyolog, genetikçi, kimyager, veteriner, tıp teknisyeni, genetikçi fizikçi vb. meslekler bu kişilik tipine uygundur.

Sanatçı Tipler: Bu gruptaki insanlar kendini ifade etme yeteneği olan, hassas ve kalıpları kabul etmeyen kişilerdir. Hayal gücü yüksek, özgürlüğe düşkün, sıradanlıktan uzak insanlardır. Sistematik ve düzen gerektiren işlerden hoşlanmazlar. Karşılaştıkları problemleri, artistik yeteneklerini kullanarak çözerler. Yaratıcı ve özgür düşünceli olma eğilimindedirler. İmgelemeye ve hayal etmeye uygun, yapılandırılmamış etkinliklerden hoşlanırlar. Yazar, ressam, aktör, tiyatro sanatçısı, müzisyen, mimar gibi sanat dallarında faaliyet gösteren meslekler bu kişilik tipine uygundur.

Sosyal Tipler: Bu gruptaki insanlar kişilerarası ilişkilere önem verirler. Başkalarını bilgilendirmeye, geliştirmeye, eğitmeye, iyileştirmeye yönelik faaliyetleri tercih ederler. Zihinsel yetenekleri ve başarma güduları oldukça iyidir. Sosyal hizmetler, rehabilitasyon danışmanı, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, öğretmen, akademisyen vb. meslekler bu kişilik tipine uygundur.

Girişimci Tipler: Bu gruptaki insanlar istediğini elde eden, hırslı, tartışmacı dışa dönük, baskın, başkalarına hükmeden, iyimser ve kendine güvenli kişilerdir. Politik ve ekonomik alandaki başarılarına itibar ederler. İnsanları etkilemekten ve ikna etmekten hoşlanırlar. Sosyal ortamları severler. Bu tiplere uygun meslekler, satıcılık, komisyonculuk, pazarlama, politika ve avukatlıktır.

Gelenekçi Tipler: Bu gruptaki insanlar kurallara uyan, güvenilir, emir almayı seven, dürüst, itaatkar, kontrolcü insanlardır. Sistematik düzenleme ve bilgileri işleme, dosyalama, yaptığı işleri daha önceden belirlenmiş bir plana göre yapma, kayıt tutma gibi sistematik ve düzenli işlerden hoşlanırlar. Bilgisayar kullanmayı severler matematik becerileri gelişmiştir. Bu tiplere uygun meslekler banka veznedarı, devlet memuru, büro, sekreterlik, muhasebeci, finans elemanı vb. mesleklerdir.

2.1.4.4. Roe'nun Meslek Gelişim Kuramı

Roe, mesleki gelişim kuramında ilk çocukluk yıllarındaki anne ve baba tutumları ile anne ve babanın çocukla olan ilişkisini esas belirleyici olarak ele almıştır. Yaşamın ilk yıllarında geçirilen anne-baba-çocuk yaşantılarının, çocuğun yetenek, ilgi ve tutumlarını etkileyerek ileride seçeceği mesleği belirleyeceğini ileri sürmüştür (Tan ve Baloğlu, 2013:131). Roe'ya göre, meslekler psikolojik ihtiyaçlar doğrultusunda seçilmektedir. Çocuklukta geçirilen yaşantılar, bireyin ihtiyaç örüntüsünü belirler. Bireyin çocukluk dönemindeki ihtiyaçlarının karşılanma derecesi ve yöntemi onun ileride hangi mesleği seçeceği yönünde belirleyici bir rol oynamaktadır (Yeşilyaprak, 2014:213).

2.2. Okullardaki Mesleki Rehberlik Süreci

Mesleki rehberlik Parsons tarafından ilk kez 1909 yılında şu şekilde tanımlanmıştır; bireyin çeşitli meslekleri tanınması ve kendi özelliklerine uygun meslekleri seçmesi, seçtiği mesleğin gerektirdikleri için hazırlanması ve mesleki yönden gelişmesi amacıyla yapılan yardım hizmetleridir (Yeşilyaprak, 2014:197). Mesleki rehberlikte bireye yapılan en önemli yardımlardan biri seçeceği meslekler hakkında yeterli bilgilendirmelerdir. Meslekler ve eğitim olanakları hakkında verilen her türlü bilgi, öğrencinin bilişsel ve duyuşsal yönüne hitap etmeli, öğrencinin hazır bulunuşluk ve gelişim düzeyine uygun olmalıdır (Tan ve Baloğlu, 2013:140).

24367 sayılı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliği mesleki rehberliği aşağıdaki temeller çerçevesinde ele alır (MEB, 2001):

1. Mesleki rehberlik hizmetleri bir süreçtir. Okul öncesi eğitim ve ilköğretimin başlamasıyla birlikte bu hizmetler verilmelidir.
2. Mesleki rehberlik hizmetlerinde öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemi ve bireysel özellikler dikkate alınır.
3. Öğrenciye ve velisine öğrencinin kişisel özellikleri, meslekler ve bunları edinme yollarına ilişkin bilgiler aktarılır
4. Öğrenci bir meslek alanı veya mesleği seçme baskısı altında bırakılmaz.

Bireyin gelişim özelliklerini dikkate alan mesleki rehberlik, eğitim kademelerinin tümünde yapılan bir hizmettir. Çocukta meslek edinme bilincinin okulöncesi yıllarında

uyandırılması gerekir. Çocuk okula başlayana kadar bu görev aileye düşmektedir. Okul yıllarında ise mesleki rehberlik daha amaçlı ve sistemli bir şekilde ilerler. İlköğretimin ilk döneminde dikkati genişleyen çocuk, çevresindeki çalışanların iş hayatındaki rollerini görür ve bunlar arasında benzerlik ve farklılıkları kavramaya başlar. İlköğretimin son yıllarında, meslekler üzerindeki gözlemlerini ve bunlara ilişkin sorularını arttırır yeni bilgiler kazanır.

Farklı meslekler için gerekli olan yetenek, ilgi, kişilik ve ihtiyaç gibi psikolojik gereksinimler ile bu mesleğe hazırlanmak için gerekli eğitim ve deneyimin önem ve değerini görmeye başlar (Tan ve Baloğlu, 2013:145).

2.3. Yönelme ve Yerleştirme Hizmetleri

Rehberlikte yönelme ve yerleştirme hizmetleri, öğrencinin okulöncesi eğitiminden en üst öğretim düzeyinden mezun olup hayata atılmasına kadar geçen sürede verilmesi gereken en önemli hizmetlerden biridir. Öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, kendisine en uygun olan eğitim programını seçmesini ve bir işe veya mesleğe yönelmesini ve yerleştirilmesini sağlamaktır. Bireyin yaşamının ilk yıllarından itibaren okul ve meslek seçimiyle ilgili doğru yönlendirilmesi bireyin kendisini gerçekleştirmesini sağlayacak ve bu alanlarda problemlerin yaşanmasının önüne geçecektir (İlgar, 2022:263).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Türk Milli Eğitiminin temel amaçları ve temel ilkeleri belirlenmiştir. Milli Eğitim Temel Kanunu'nun "Amaç ve Görevler" başlıklı 28'nci maddesinde belirtilen, Türk Milli Eğitiminin Temel ilkelerinden Yönelme ilkesi' ne göre: "Ortaöğretimin amaç ve görevleri Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplumun ihtiyaçları arasında denge sağlanır." denilmektedir (T.C. Resmi Gazete, 14 Haziran 1973, sayı:1739).

Yönelme farklı öğretim kademelerinde işlevleri, genişliği ve derinliği farklı olan, eğitim ve öğretim hizmetleri sürecince eğitim sisteminin her aşamasında yapılan bir hizmettir (Özgüven ,2000:133). İlköğretimde Yönelme Yönergesinde

“Yöneltilmenin İlkeleri” başlıklı 5.maddede “Yöneltilme bir süreçtir. Ana sınıfından başlayarak öğrenci hakkında öğrenimi boyunca yapılacak sürekli gözlem ve değerlendirmelere göre yapılır” denilmektedir (T.C. Resmi Gazete, Eylül 2003 , sayı:4306).

2.3.1. Okulöncesinde Mesleğe Yöneltilme

Okulöncesi eğitimde çocuğun ilgilerini ve yeteneklerini geliştirmek için birtakım etkinlikler düzenlemek, çocuğun davranışlarını izlemek ve olumlu davranışlarında ona geri dönüt vererek bu davranışları pekiştirmek gerekir. Mesleki gelişim döneminin başlangıcı olan bu dönemde, çocukta meslek fikrinin oluşmaya başlaması, iş yapma, çalışma, üretme gibi konulara olumlu tutum pekiştirmesi meslek rehberlik etkinliklerindendir (Özabacı, 2022:59).

Bu dönemde verilen mesleğe yöneltilme hizmetleri arasında aşağıdakiler bulunmaktadır (Arsoy, 2022:179):

- 1) 4-6 yaşlarındaki çocuklara, günlük hayatında ilişkide olduğu insanların mesleğinden başlayarak çeşitli oyunlarla meslekleri tanıtmak.
- 2) Çeşitli meslek gruplarının bulunduğu işyerlerine geziler düzenlemek, belirli meslek faaliyetlerinin nasıl yapıldığı göstermek çocukların iş yaşamı hakkında merak duyguları geliştirmek.
- 3) Meslekler hakkında cinsiyet ataması yapmadan ve önyargı oluşturmaktan her mesleğin insan yaşamı için önemli olduğuna işaret etmek.
- 4) Çalışma ve para kazanma arasındaki ilişkiye benzer olarak, insanlara yardım etme, kendini geliştirme, insanlarla işbirliği yapma gibi değerlerle meslek sahibi olup çalışma arasında ilişki kurarak çalışmaya verilen önemi arttırmak
- 5) Zamanı verimli kullanmak, bir işi sonlandırmak, sorumluluk almak gibi meslek yaşamındaki değerleri öğretmektir.

2.3.2. İlköğretim Birinci Kademedeki Mesleğe Yöneltilme

İlköğretim döneminde sağlanacak olan mesleki rehberlik hizmetleri, çocuğun ileride başarılı bir meslek seçimi yapmasının temel taşlarını oluşturur.

Türkiye’de ilköğretim birinci kademedede mesleki yöneltmenin amaçları incelendiğinde, meslek gruplarına yönelik öğrencinin ilgi ve isteğini uyandırmak, meslekleri tanımasını sağlamak, mesleki anlamda karar ve uygulamasını sağlıklı bir şekilde yapmasını sağlamak ve velileri öğrencilerin mesleki gelişim süreci hakkında bilgilendirmek olarak karşımıza çıkmaktadır (İlgar, 2002:36).

Bu dönemde verilen mesleğe yöneltme hizmetleri arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

- 1) Öğrencileri, mesleklerin farklı çalışma alanlarını tanımaları için eğitmek ve farklarını anlamalarını sağlamak.
- 2) Her mesleğin birbirleri ile etkileşim içerisinde olduğunu anlatmak.
- 3) Bir hizmet sunmak ya da bir ürünü ortaya çıkartmak için çeşitli meslek gruplarının işbirliği içinde çalıştığını anlatmak ya da bunun için fabrika veya büyük firmaları ziyaret etmek.
- 4) Okulda aldıkları dersler ile meslekler arasındaki ilişkileri fark ettirmek.
- 5) Meslek edinmenin, para kazanma dışındaki temel amaçları hakkında farkındalık geliştirmek.
- 6) Okul öncesinde meslek yaşamı hakkında öğretilen değerleri (üretken olma, zamanı değerlendirme, sorumluluk alma, işbirliği yapma gibi) pekiştirmek (Arsoy, 2022:179).

2.3.3. İlköğretim İkinci Kademedede Mesleğe Yöneltme

İlköğretimin ikinci kademesi olarak bilinen 6. 7. ve 8. sınıf mesleki rehberlik yöneltme çalışmalarının temel amacı, bir önceki dönemde olduğu gibi, çocuğun mesleki tercih yapması değil mesleki gelişim süreciyle ilgilenmek, iş ve meslek yaşamına ilişkin olumlu bir tutum geliştirmesini sağlamak, mesleklerle okulda aldığı dersler arasında bir ilişki kurmasını ve kendine uygun kararlar alarak planlar yapmaya başlamasını sağlamaktır (Aydınay - Satan, 2004:141).

Bu dönemde verilen mesleğe yöneltme hizmetleri arasında aşağıdakiler bulunmaktadır (Kulaksızoğlu, 2018:176-178).

- 1) Derslerle meslekler arasındaki ilişkiyi anlayabilmeleri için branş öğretmenleri tarafından uyarılmak.

- 2) Sosyal bilimler, ekonomi, sanat, yabancı dil, fen bilimleri gibi meslek alanları tanıtılırken kendi kişisel özellikleri ile mesleki alanlar hakkında düşünmelerini sağlamak.
- 3) Sosyal çevrelerindeki insanlarla görüşerek meslekler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak.
- 4) Sekizinci sınıftan sonra gidilebilecek ortaöğretim programları hakkında bilgi sahibi olmaları için tanıtıcı programlar hazırlamak.
- 5) Hangi ortaöğretim programına devam edeceğine öğrencinin kendisi, ailesi ve sınıf öğretmeni ile karar vermek.
- 6) Sekizinci sınıftan sonra okuldan ayrılıp Çıraklık Eğitimi'ne devam edecek olanlara, 3308 sayılı Çıraklık Eğitim ve Mesleki Eğitim yasasını tanıtmak.
- 7) Çalışma ortamlarını ve şartlarını anlayabilmeleri için çeşitli meslek grupları ile kısa süreli gözlemler yapmalarını sağlamaktır.

2.3.4. Ortaöğretimde Mesleğe Yönelme

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine en çok ihtiyaç duyulan dönem ortaöğretimde yürütülen yönlendirme ve mesleğe yönelme hizmetleridir. Mesleki yönelme okulöncesi dönemden başlayarak ortaöğretim dönemine dek gerçekleşir. Ortaöğretimdeki mesleki rehberlik hizmetleri, öğrencilere bir meslek kazandırmayı, hangi yükseköğretim programına gideceğini, iş ve çalışma hayatına ilişkin değerlendirmeler yapmasını, kendi kişisel özelliklerine uygun olan meslek gruplarını tanıması ve buna uygun kararlar almasını hedefler (Özabacı, 2022:65).

Bu dönemde verilen mesleğe yönelme hizmetleri arasında aşağıdakiler bulunmaktadır (Arsoy, 2022:181) :

- 1) Lisede okuyacağı dallar ile yükseköğretimde okuyacağı programlar arasında ilişki kurmak.
- 2) Öğrencinin yetenek ilgi ve isteklerine en uygun olan yükseköğretim programlarının neler olabileceği konusunda mesleki rehberlik yapmak.
- 3) Üniversite sınavı sonrası tercih listesini hatasız şekilde doldurması için rehberlik yapmak.
- 4) İş tecrübesi kazanmaları için yaz aylarında ve hafta sonları kısa süreli işlerde çalışmaları için öğrencileri teşvik etmek.

- 5) Herhangi bir yükseköğretim programına giremeyen öğrencileri hangi mesleki alanda mesleki eğitim alabileceği ve çalışabileceği konusunda bilgilendirmek.
- 6) Hangi yükseköğretim programına gireceği konusunda kararsız olan öğrencilere gerekirse mesleki ilgi envanterleri uygulamak.
- 7) Meslek lisesindeki öğrencilere, ek puanla gidebilecekleri 2 yıllık ya da 4 yıllık yükseköğretim programları hakkında bilgi vermek.
- 8) Teknolojik gelişmelere, ülke ekonomisindeki ilerlemeye bağlı olarak geleceğin meslekleri hakkında bilgi vermek.
- 9) Okuldaki özel eğitim gerektiren öğrencilere veya üstün zekalı öğrencilere yönelik onların özelliklerine uygun mesleklere yöneltme yapmaktır.

2.4. Mesleki Memnuniyet, İlgi ve Tutum

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim olarak tanımlanabilir. (Smith, 1968'den akt. Kağıtçıbaşı, 2018:129-130) . Aynı zamanda tutum, belirli bir olay, grup, kişi, inanç veya belirli bir düşünceye karşı sahip olunan hislerin ve davranış biçimlerinin bir bütünüdür. Çevresel etkiler bireylere belli bir bakış açısı kazandırır. Bakış açısı davranışlara, davranışlar da tutuma sebep olur. Öğrencilerin okul başarısı, okula devam durumu, bir dersi, bir öğretmeni ve okulu sevip sevmeme, derslere aktif olarak katılıp katılmama gibi özelliklerinin tutumla ilişkili olduğu düşünülürse, öğrencilerin akademik hayata bakış açısı tutumla ilişkili olduğu anlaşılır (Kaya ve Nazıroğlu, 2008). Öğrencinin kendi ilgi, istek, yetenek ve tutumlarına uygun olan bir mesleğe yönelmesi gelecek hayatında başarılı olmasını ve kendini gerçekleştirmesini sağlamaktadır (Yıldız, 2018:132). Öğrencinin meslek memnuniyeti öğrenme isteğini de arttırır. Meslek lisesine bilinçli olarak gelmiş, mesleğini bilinçli olarak isteyerek seçmiş öğrenci, bilgiye her zaman açıktır. Seçtiği mesleğin eğitimini gören öğrenciler, yeni bilgiler öğrendikçe, mesleklerini daha çok sever ve saygı duyarlar. Bu da yaptıkları işe değer vermelerine, kendilerini de değerli bir nitelikli eleman olarak görmelerine yol açar.

Bir ülkede bulunan insan kaynağının kalitesinin artırılmasında en önemli unsurların başında eğitim gelmektedir (Park, 2005). Eğitim faaliyetlerinin kalitesinin ölçülmesinde en önemli göstergelerinden biri öğrenci memnuniyetidir. Meslek

liselerinde öğrencilerin memnuniyet durumlarının belirlenmesi eğitimde kalite anlamında büyük önem taşımaktadır. Dünya üzerindeki yoğun rekabet meslek liselerindeki öğrencilerin iyi yetiştirilmesinin önemini arttırmaktadır (Rintala ve Nokelainen, 2020). Kaliteli öğrencinin yetişmesi ise öğrencinin aldığı eğitimden memnun olması seçtiği meslekte kendine bir gelecek görmesi ile doğrudan ilgilidir (UKB, 2014; Özer ve Suna, 2019). Meslek liselerinde öğrenci memnuniyetinin artırılması ve nitelikli ara eleman yetiştirilmesinin sektörde kalitenin artması üzerinde son derece etkili olduğu bir gerçektir (Doğan ve Ercan, 1982:165). Meslek Liselerinde öğrenci memnuniyetini ölçmek için yapılan çalışmalar oldukça azdır. Denizcilik meslek liselerinde ise yok denecek kadar azdır.

2.5. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi

2.5.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Süreci

Mesleki ve teknik eğitimin bugünkü şeklini alıncaya kadar birçok aşamadan geçtiği görülmektedir. Bugünkü Mesleki Teknik Liselerinin temelini oluşturan Ahilik Teşkilatı, Selçuklular döneminde Anadolu Türklerine 11. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar ticaret, ekonomi ve sanat gibi birçok alanda ışık tutan önemli bir teşkilattır (<http://mtegm.meb.gov.tr>. Erişim tarihi: 21 Mart 2022).

Ahilik, Osmanlı Devletinin kuruluşunda da etkili olmuştur. Siyasi hayat üzerinde etkili olan ve yeni yöneticilerin seçiminde ve meşruluk kazanmasında söz sahibi olan ahiler, Osmanlı devleti yıkılana kadar Osmanlıyı desteklemeye devam etmişlerdir. Küçük esnaf, usta, kalfa ve çırakları içerisine alan mesleklerini dürüstlük ve özenle yapmalarını sağlayan ve eğitilmelerini amaçlayan bir lonca teşkilatı olan Ahilik Teşkilatına bir meslek, ticaret ya da sanatla ilişkisi olmayanlar katılamazlardı. Ahi örgütlerinde yamak, çırak, kalfa ve usta hiyerarşisi ile bir mesleğin bütün incelikleri ve sırları öğretilirdi. Bazı akşamlar ahiler toplanarak sanatkarlara ahlâk eğitimi, haftanın belli günlerinde de silah talimleri ve ata binme öğretimi yoluyla askerlik eğitimi verirlerdi. Bunun nedeni ise sefer zamanları ahilerden oluşan bir kısım esnafın (kasap, ekmekçi, bakkal, berber, demirci, vb.) seferlere katılmasıydı (Akyüz, 2015:52; Tabakoğlu, 2012).

Ahiliğin temeli meslek ahlâkına dayanmaktaydı. Meslek ahlakı yönünden zayıflığı tespit edilen esnaf, çeşitli cezalar almaktaydı. Her esnaf dalının kendi içinde denetleme organları bulunmaktaydı. Ama aslolan her esnafın kendi vicdanı doğrultusunda ticaret yapmasıydı. Bu sebepten ahilikte her esnafın kendi kendisini kontrol etmesinin en doğru yol olduğu salık veriliyor, mesleğe yeni girenler bu doğrultuda yetiştiriliyordu. Mesleğe ilk girenlere çırak, biraz yetişmiş olanlara kalfa ve kendisini yetiştirmiş, yıllarını o mesleğe vermiş kişilere de usta denmekteydi. Bu yaşam tarzı mesleki teknik eğitimin geleneksel haliydi. Aynı çeşit malı satan esnaflar genelde aynı çarşıda veya birbirine çok yakın şekilde ticaret yapmaktaydı. Bunun amacı alıcının istediği ürünü birbirine yakın alanda bulması, seçme hakkının geniş olmasıydı. Esnaf olarak da birbirlerini kontrol etmelerinin kolay olmasıydı. Bu şekilde ticaret yaptıkları ürünün kalitesinden ödün verilmiyordu. Yine de kalitenin altında mal üreten esnaflara öncelikle uyarılar yapılıyor, gerekirse ceza veriliyor, kendisini düzeltmeyenlerin dükkanları kapatılıyordu. Hatta esnaflıktan çıkarılmaya kadar giden cezalar kesilmekteydi (Akyüz, 2015:53; Gemici, 2010).

Osmanlı Devleti 17. yüzyılda duraklama dönemine girdiği zaman, siyasi, ekonomik, askeri, sosyal alanda ki bozulmalar dolaylı olarak esnafın da bozulmasına sebep olmuştur. Esnaf zamanın getirdiği teknik ve sanatsal ilerlemeleri takip edememiş, el emeği yoğun işlerde ilerleme kaydedilememiştir. 19. yüzyıla girilmesiyle birlikte Batı'nın sanayi ve teknik alanlarında ki ilerlemesi sanayi ürünlerini makinelerde üretilip ucuza mal etmesi ve Osmanlının Batı ülkelerine tanıdığı kapitülasyonlar neticesinde Batılı tüccarların Osmanlı pazarına rahatlıkla girmesi, esnafın kazancını da olumsuz yönde etkilemiştir. Çünkü Osmanlı'da çoğu ürün el emeğine dayanarak sınırlı sayıda üretilmekteydi. Bu sebeple Osmanlı esnafı seri ve ucuz üretim yapan Avrupa esnafıyla baş edememiştir. Bu durum üretim tezgahların kapanmasına ve esnaf olarak yeni neslin yetişememesine sebep olmuştur. Bunun neticesinde Ahilik müessesesi de işlevini kaybetmiştir. Daha sonra, bugünkü mesleki ve teknik eğitimin planlı ve programlı çalışmalarından uzak olsa da 1868 yılında Mithat Paşa'nın önderliğinde günümüzde ki Sultanahmet Endüstri Meslek Lisesi'nin bulunduğu Kılıçhane binasında, "Mekteb-i Sanayi" adıyla bazı mesleklerin öğretildiği mesleki eğitim okulu kurulmuştur. Burada öğretilen meslekler Osmanlı'nın en çok ihtiyacı olan terzilik, dericilik, matbaa dizgiciliği, demircilik, mimarlık, bez dokumacılığı, iplik yapımı vb. mesleklerdi. Bu okul binasının yanında bir de

öğrencilerin öğrendiklerini uygulaması için bir fabrika bulunmaktaydı (Akyüz, 2015:172).

Bu okulu İstanbul Yeşilköy’de açılan Ziraat Mektepleri takip etmiş, devamında açılan Bursa, Selanik, Diyarbakır, Bağdat, Konya, Kastamonu gibi büyük vilayetlerde açılan okullarda daha modern Avrupalı tarzda çalışmalar ortaya konmuştur. Ancak Osmanlı’nın gerileme ve yıkılış döneminde doğal olarak eğitime önem verilemeyeşi, iyi niyetle yapılan mesleki okullaşma çalışmalarının tek merkezli bir özellik taşınamaması başarısızlığa yol açmıştır. Savaşlardan yılgın düşen Osmanlı devletinin bir daha toparlanamaması ve eski gücüne kavuşamaması mesleki eğitimde istenilen seviyeye gelinmesini engellemiştir. II. Abdülhamit döneminde (1876 - 1909) Sanayi Mekteplerinde 1868’de hazırlanmış olan nizamnameye uygun olarak eğitime devam edilmekteydi. Bu okullar, 1882 tarihinde ‘Hamidiye Mektebi Sanayi Âlisi’ ismiyle yeniden düzenlenerek ismen padişaha bağlanmıştır. Daha sonraları II. Abdülhamit’in emriyle “Heyet-i Teşvikiye-i Sanayi-i” heyeti kurulmuştur. Bu heyetin amacı memlekette sanayiye geliştirmek için atılımlar yapmak ve sanayi mekteplerini yeniden düzenleyerek tüm Osmanlı topraklarına bu okulları yaymaktı (Semiz ve Kuş, 2004).

Mustafa Kemal Atatürk mesleki ve teknik eğitimin devlet eliyle planlı ve programlı yapılması gerektiğini 1. Dünya savaşı yıllarda anlamış olduğundan, 1 Mart 1922 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yaptığı bir konuşmasında

“Memleket evladının hayatı, içtimaiye ve iktisadiyata fiilen müessir ve müsmir kılabilmek için elzem olan iptidai malumatı ameli bir tarzda vermek usulü, maarif izimin esasını tekil etmektedir. “ (Güran, 2020:598) diyerek mesleki ve teknik eğitimin önemini belirtmiştir.

Ancak Cumhuriyet dönemi genel eğitim politikası bütçe azlığı, okul ve öğretmen problemleriyle karşı karşıya kalmıştır. Yeni kurulan Cumhuriyet’te memleketin en elzem problemi olan okuma yazma seferberliğine özen gösterildiğinden mesleki ve teknik eğitimle yeterince ilgilenilmemiştir. Yine de o dönemin şartlarına göre en iyisi gerçekleştirilerek Cumhuriyetin ilk yıllarında mesleki eğitimin yapılandırılması için yurtdışından uzmanlar getirilmiştir. John Dewey, Dr. Albert Kühne ve Omer Buyyise mesleki eğitim hakkında incelemeler yapmış ve önerilerde bulunmuşlardır. Bununla birlikte yurtdışına eğitim amacıyla öğretmen ve öğrenciler gönderilmiş, ülkedeki mesleki eğitim veren okulların binaları değiştirilmiş ve yenilenmiştir. Uzmanların önerileriyle mesleki teknik eğitimde yeni branşlar açılmış bu sayede yetersizlik ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır (Gemici, 2010).

Genç Cumhuriyetin mesleki teknik eğitimde yaptığı atılımlar 1940'lara doğru hızını kaybetmiştir. 1963 yılında hazırlanan Devlet Planlama Teşkilatı raporlarında bu durum ele alınarak mesleki eğitime yeniden düzen verilmeye çalışılmıştır. Ancak ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum ve mesleki teknik eğitimin pahalı oluşu istenilen hedeflere tam olarak ulaşılmasını engellemiş bu duruma çözüm arayışı 1980'lere kadar devam etmiştir. 1980 sonrasında yapılan Milli Kültür Şuralarında, sanayide istihdam edilen gençliğin sorunları ele alınmış, onlara ne gibi kültürel hizmetler götürülebileceği tartışılmış ve milli kültürümüzün temel ilke ve esaslarının benimsenmesi kararı kabul edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1986 yılında kabul edilen 3308 sayılı kanun, bazılarınca Alman Meslek Eğitim sisteminin adapte edilmesi olarak değerlendirilmiş, bazılarınca ise Ahi birliklerinin ve uygulamalarının bu kanun aracılığıyla günümüzde tekrar yaşatılması olarak görülmüştür (Gemici, 2010). Bu kanunun amacı; Endüstri Meslek Lisesi ve Çıraklık Eğitim Merkezleri öğrencilerinin okulda öğrendikleri teorik bilgileri pratiğe dönüştürmek ve geliştirmek amacıyla işletmelerde uygulamalı eğitime tabii tutulmalarıdır (*T.C. Resmi Gazete, 5 Haziran 1986, sayı:3308*).

2.6. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programı

Ülkemizde 1997 yılından itibaren öğrencilerin ilköğretim (temel) eğitimini tamamladıktan sonra ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmesi için merkezi sınav olarak adlandırılan sınavlar yapılmaktadır. Bu yapılan sınavların asıl amacı okullarda verilen müfredatın öğrenciye ne kadarının kazandırıldığını saptamak ve bu doğrultuda öğrenciyi bir üst kuruma yerleştirmektir. 1997 yılından günümüze; Liselere Giriş Sistemi (LGS), Ortaöğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS) , Seviye Belirleme Sınavı (SBS) , Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi (TEOG) ve son olarak Liselere Geçiş Sistemi (LGS) olmak üzere toplam beş farklı ortaöğretime geçiş sistemi uygulanmıştır (Görmez ve Coşkun, 2015).

2017-2018 eğitim öğretim yılında TEOG sistemi kaldırılarak yerine LGS ve "Veli Tercihli Serbest Kayıt Sistemi" adında yeni bir uygulama getirilmiştir (MEB, 2018). Bu yeni sistemde Türkiye'de ki okullar nitelikli ve nitelikli olmayan okullar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından liselerin %8-10'u nitelikli okul olarak belirlenmiştir. Bu okullar arasında Anadolu Liseleri, Fen ve

Sosyal Bilimler liseleri, proje okulları, Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri ve İmam Hatip Liselerinin Anadolu Teknik Programları yer almaktadır (MEB, 2018).

Öğrencilerin nitelikli olarak aldandırılan okullara girebilmesi için, LGS'den gerekli puanı alması gerekmektedir. Nitelikli olmayan okullar ise öğrencileri sınavsız kabul etmektedir. Bu okullara öğrencilerin girebilmesi için ya LGS'ye girmemesi ya da nitelikli liselere gidecek kadar yeterli puan alamaması gerekmektedir. Sınavsız öğrenci alan nitelikli olmayan liselere öğrenciler, “Sınavsız Mahalli Yerleştirme Sistemi” ile yerleştirilirler. Bu uygulamada ki amaç öğrencinin evine en yakın olan okula gidebilmesine olanak sağlamaktır. Bu sistemde beş tercih hakkı tanınan öğrencilerin mutlaka bir ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmeleri sağlanmaktadır. Bu sistemle birlikte öğrencilerin sınava girme zorunluluğu ortadan kalkmış ve sınava girmek bir tercih haline getirilmiştir.

Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde, Anadolu Meslek Programı (AMP) ve Anadolu Teknik Programı (ATP) olmak üzere iki farklı programda eğitim verilmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile İmam Hatip Liselerinde uygulanan ATP kapsamındaki bölümlere öğrencilerin sınavla yerleşimleri yapılmaktadır. Aynı okulların AMP kapsamındaki programlarına ise sınavsız yerleştirme yapılmaktadır. Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim alan programlarında 47 alan ve 109 dalda eğitim verilmektedir. Denizcilik alanı da bunlardan bir tanesidir ve hem AMP hem de ATP dahilinde bölümler içermektedir. Ülkemizde denizcilik alanına sahip 52 devlet 2 özel lise bulunmaktadır (<http://mtegm.meb.gov.tr>. Erişim tarihi: 21 Mart 2022).

2.6.1. Meslek Liseleri Müfredatlarına Ait Bilgiler

Mesleki ve teknik eğitim, akademik ve mesleki beceriler kazandırdığı ara elemanlar sayesinde sektör ile doğrudan bağlantı sağlamaktadır (Hanushek, Woessmann ve Zhang, 2011). Kalkınma hedeflerindeki yeri ve sektörle doğrudan bağlantısı olması nedeniyle mesleki ve teknik eğitim sisteminin yapısında bugüne kadar pek çok değişim meydana gelmiştir. Bu değişimlerin temel amacı sektörün ara elemanda istediği becerileri öğrenciye kazandırmak, iş hayatında yaşanacak uyumsuzlukları ortadan kaldırarak istihdam yaratmaktır (Canbal, Kerkez, Suna, Numanoğlu ve Özer, 2020). Bu amaçla 1974 yılında yapılan Dokuzuncu Milli Eğitim

Şurası'nda, mesleki ve teknik eğitim ile ilgili program geliştirme çalışmalarının araştırma projeleri hâlinde sürdürülmesi kararı alınmıştır (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 1974). Alınan karar doğrultusunda gerçekleştirilen bu projeler; Endüstriyel Eğitimi Geliştirme ve İşlevsel Yetişkinler Eğitimi Projesi (1975 - 1979), Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi Projesi “OSANOR” (1979-1982), Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi “METGE” (1993-2002) ve Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirme Projesi “MEGEP” (2002-2005) 'dir (MEB, 2018).

Ülkemizde 2004-2005 eğitim ve öğretim yılından itibaren mesleki ve teknik eğitimde yeterliliğe dayalı modüler öğretim programları uygulaması (MEGEP) başlatılmıştır. Modüler program, mesleki ve teknik öğretim programlarının modüllerden oluşması demektir. Modül, sonunda yeterlilik veya kazanımların elde edildiği, öğrenme amaçlarının, ölçme ve değerlendirmenin olduğu öğrenme materyalidir. Her modül, bir sonraki modülün temelini oluşturmakta ya da bir sonraki modülle uyumlu ünitelerden oluşmaktadır (MEGEP, Ders Bilgi Formları, 2011).

Anlaşılabacağı üzere geleneksel eğitim yaklaşımından farklı olarak modüler yaklaşımda konular belirli parçalardan oluşmaktadır. Bu programın başlatılmasındaki amaç, sektördeki arz talep dengesini gözeterek mesleki ve teknik eğitim sisteminin tüm süreçlerine ulusal ve yerel düzeylerdeki paydaşların katılımını sağlamak, iş hayatında geçerliliği bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler yetiştirmektir. MEB böylece sektörün değişen ihtiyaçlarına kısa sürede cevap verebilecek bir eğitim sistemine sahip olmayı hedeflemiştir (Canbal ve ark. 2020).

2.6.2. Alan/Dal Seçimi

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde eğitimi verilen 55 alan 203 dal, Milli Eğitim Bakanlığı 11. Kalkınma Planı Temel Beceriler Odağında Program Güncelleme Projesi kapsamında güncellenmiş, sadeleşmeye gidilmiş ve sonunda mesleki eğitim 47 alan 109 dal olarak güncellenmiştir (<http://mtegm.meb.gov.tr>. Erişim tarihi: 21 Mart 2022). Eski programda Anadolu Teknik ve Anadolu Meslek programlarının aldıkları meslek ve kültür ders saatleri farklılık göstermekteyken, yenilenen programda ATP (Anadolu Teknik Programı) ve AMP (Anadolu Meslek Programı) programlarının haftalık dersleri tek bir çizelgede gösterilmiştir. Böylelikle ATP ve AMP programlarındaki öğrencilerin 9. 10. ve 11. sınıflarda aynı dersleri aynı sürede ve aynı

seviyede almaları sağlanmıştır. Eski sistemde 9. sınıfta ortak eğitim alarak, 10. sınıfta alan, 11. sınıfta ise dal seçebilen öğrenciler, yenilenen programda 9. sınıfta meslekî alan eğitimi, 10. ve 11. sınıfta meslek alanına bağlı olarak dal eğitimi almaktadırlar. ATP ve AMP Program türüne göre farklılık sadece 12. sınıf seviyesinde sağlanmaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde Anadolu Teknik Programında 12. sınıfta öğrencinin bir üst eğitim programına yerleşebilmesi için yükseköğretim sınavına odaklı derslere daha fazla ağırlık verilmektedir. Anadolu Meslek Programında 12. sınıfta öğrenim gören öğrenciler sektörde ara eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak haftada 24 saat (3 gün) işletmelerde beceri eğitimi ile haftada 2 gün (11 saat) alan dersleri görmektedirler (MEB, 2020a) .

2.7. Denizciliğin Tarihte ve Günümüzde Önemi

2.7.1. Osmanlı Devletinde Denizcilik Tarihi ve Önemi

Gencer (1997)'e göre Türklerin denizlerle karşılaşması Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusu Süleyman Şah'ın Bizans İmparatorluğu'na ait olan İznik ve çevresini ele geçirerek, Türkleri Marmara kıyılarına ulaştırmasıyla başlamıştır. Çaka Bey; Selçuklular döneminde 1081 yılında ilk tersaneyi kurarak, 50 parçalık ilk Türk donanmasını oluşturmuş, bu donanmayla Midilli, Sakız, Rodos gibi stratejik olarak önemli adaları fethetmiş 1091 yılında Bizans donanmasına karşı ilk Türk deniz zaferini kazanması gibi başarılarından ötürü Anadolu Türk denizciliğinin öncüsü olarak kabul edilmiştir (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı 2016:383).

Osmanlı, İznik ve çevresinde küçük bir kara beyliği olarak kurulmasına rağmen bir takım fetihlerle deniz kıyılarına ulaştıktan sonra denizcilik bilgi ve tecrübelerini arttırmaya çalışmıştır. Batı Anadolu sahillerinde kurulmuş olan Menteşoğulları, Aydınoğulları, Saruhanoğulları ve Karesioğulları gibi denize kıyısı olan beyliklerden savaş yoluyla elde ettikleri donanma ve denizcilerden yararlanmışlardır (Bostan ve Özbaran, 2009:14; Demir, 2016:21). Söz konusu bu Anadolu beylikleri, Osmanlı deniz gücünün kuruluşuna önemli derecede katkı sağlamışlardır. Kısa bir süre içerisinde Karamürsel, Edincik, İzmit ve Gemlik'te kurulan tersanelerle deniz kuvvetlerinin ilk çekirdeği oluşturulmuştur (Bostan, 2008:14). 1327 yılında ilk Osmanlı savaş gemisi Karamürsel tersanesinde inşa edilmiştir (DKK, 2003:126).

Osmanlı Beyliği'nin Balkanlara açılan kapı olarak gördüğü ve denizlere çıkışının en önemli basamağı Gelibolu'ydu. 1354 yılında Gelibolu'yu fethetmek için başlatılan Rumeli Seferi ile Balkan sınırlarına doğru genişleyen Osmanlı, bir yandan denizlere yönelerek yeni politikalar geliştirmeye başlamıştır. Birinci Murat komutasında Gelibolu'ya geçen Osmanlı Beyliği, Çanakkale Boğazı ve fethedilen bölgelerin hâkimiyetini kaybetmemek amacıyla Gelibolu'da bir tersane oluşturup bir donanma inşa etmiştir. Böylelikle İzmit, Gelibolu ve Gemlik'te kurulan tersanelerde gemi yapımına başlanmıştır. Osmanlı Beyliği'nin bu şekilde denizcilikte güçlenmesinin sebebi Karadeniz'de ve Ege'de de önemli kolonileri bulunan ve ileride kendisine önemli bir tehlike oluşturacak Venedik ve Ceneviz'lilerdir (Bostan, 2004:15).

Pençik usulü, savaş ve akınlarda ele geçirilen savaş esirlerinin beşte birinin devlet tarafından hazineye alınmasıdır (Kafadar, 2010:173). Pençik usulü ile toplanan gayrimüslim çocukların belli bir kısmı deniz askeri olarak yetiştirilmek amacıyla Sultan I. Murat tarafından Gelibolu'da yaptırılan kışlaya gönderilmiştir. Bu kışlada denizcilik eğitime tabii tutulan çocuklar, tersanelerde tecrübe kazandırılmış ve küçük gemilerde Azap askeri ismi verilen deniz subayı olarak görevlendirilerek Osmanlı donanmasının ilk örneklerini oluşturmuşlardır. Ancak eğitilen bu Azap askerlerinin eğitimi bir gemi idare edebilecek kadar yeterli değildir. Gemi idare edebilecek üst kademe deniz subaylarının yetiştirilmesi Abdülhamit zamanında olacaktır. Buradaki nitelikli gemi adamı boşluğunu doldurmak için I. Murat, dönemin güçlü denizcileri olan Venedik ve Cenevizli denizcilerin tecrübelerinden bir ücret mukabilinde faydalanmıştır (Büyüktuğrul, 1983:5).

Yıldırım Bayezid döneminde Venedik ve Cenevizlilerden gelebilecek tehlikeler üzerine Marmara kıyılarını ve Çanakkale Boğazı'nı korumak için donanma yaptırma kararı almıştır. Öncelikle Boğazların geçişini kontrol altına alabilmek için boğazın en dar yerinde 1390 yılında Anadolu Hisarı inşa ettirilmiştir. Yine aynı yıllarda Gelibolu'da buna benzer bir hisar yaptırılarak içinde akıncı filosu barındıran bir liman ve donanma inşası başlamıştır. Bu donanma 60 teknedен oluşmaktadır. Donanma 11 yılda tamamlanarak 1401 yılında denize indirilmiştir. Böylelikle Venedik ve Cenevizliler için boğaz geçişleri zorlaştırılmıştır (Uzunçarşılı, 2020:395; Candiani, 2018). Boğazların tam denetimi ancak II. Mehmed'in İstanbul'un fethinden sonra Osmanlılara geçmiştir (İnalcık, 2003:140).

İstanbul'un fethine kadar geçen sürede Osmanlı Donanması savaş donanmasından daha çok akıncı donanması görünümündedir. Uzak mesafelere akınlar yapılırken Venedik ve Ceneviz gibi güçlü donanmalar ile karşılaştıklarında birçok kez geri çekilmek zorunda kalmışlardır (Uzunçarşılı, 2020:391). İstanbul'un fethi için yapılan hazırlıklar çerçevesinde güçlü bir donanmaya duyulan ihtiyaç, Osmanlı denizciliğinin gelişimindeki en önemli etken olmuştur. Daha önceki kuşatmalar sırasında boğazdan gemi girişlerini engellemek için Haliç'in ortasına çekilen zincir ve şehri çevreleyen büyük surlar nedeniyle şehir kuşatılamamış, Bizans'a denizden gelen yardımlar engellenememiştir. İstanbul'un fethi hazırlıkları sırasında sadece karadan değil denizden de saldırı yapabilmek özellikle Haliç tarafından şehri kuşatarak Bizans'a gelen yardımları engellemek ve deniz yolu güvenliğini sağlamak üzere güçlü bir donanma kurulması gerekmiştir. Denizciliğin önemini çok iyi bilen II. Mehmet, donanmasını ne kadar iyi tutarsa dünyaya o kadar fazla egemen olacağına inanmaktaydı (İnalcık, 2003:31). Bunun için öncelikle İstanbul'un denizden kontrol edilebilmesi için, Anadolu Hisarı'nın tam karşısına 1452 yılında Boğazkesen olarak bilinen Rumeli Hisarı'nı yaptırmıştır. Kaptan-ı derya Baltaoğlu Süleyman Bey'e Gelibolu ve İzmit tersanelerindeki eski gemileri tamir ettirerek irili ufaklı 350 - 400 parçalık yeni bir donanma yaptırmıştır. Fetih sonrasında 1455 yılında Kasımpaşa'da kurmuş olduğu Tersane-i Amire (İstanbul tersanesi) uzun yıllar Osmanlı donanmasına hizmet etmiştir (Bostan ve Özbaran, 2009:85).

Osmanlı Devleti, İstanbul'un fethi sonrasında kendini, boğazların kuzey güney yönlü yoğun işleyen deniz ticaretinin içinde bulmuştur. Deniz gücü diğer denizci devletlere göre yeterince gelişmemiş olan Osmanlı Devleti, sadece kazandığı toprakların savunulmasına ve kontrolüne öncelik vermişti. Çünkü deniz gücü oluşturmak için yeterince bilgi, donanım, teknolojik ve mali alt yapıya sahip değillerdi (Tarakçı, 2009:23-24). Fatih, 23 yıl içerisinde kadirga sayısını 30'dan 92'ye çıkartmış, 16 başka sınıftan büyük harp gemisi, 400 kadar nakliye gemisinden oluşan muazzam bir donanmaya sahip olmuştu. Fatih Sultan Mehmet'in vefatı sırasında Osmanlı donanmasında 250 harp ve 500 nakliye gemisi bulunuyordu. Bu donanma, zamanının birinci deniz kuvvetiydi ve Venedik donanmasından çok daha güçlüydü (Öztuna, 1964:109).

Fatih Sultan Mehmet, 1479 yılında Vezir Mesih Paşayı başkomutan olarak atayarak 160 parçalık bir donanmayla Rodos Seferine yollamıştır. Ancak Mesih Paşa'nın bir kara askeri olup deniz işleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması

Rodos seferinin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmuştur (Öztuna, 1964:109). 1474 yılında 85 gemiden oluşan Haçlı donanması Sakız ve Midilli'yi yağmalamış, İzmir ve Antalya şehirlerine büyük zarar vermiştir. Bu ve bunun gibi olaylar neticesinde Osmanlı'nın İstanbul'da konuşlanmış merkezi bir donanma ile kıyılarını koruyamadığı, donanmanın sayıca üstünlüğünün bir şey ifade etmediği gibi deniz gücünün kullanılma prensipleri ve denizcilik geleneğinin ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkartmıştır (Hammer-Purgstall, 2010:164).

Osmanlı padişahları içinde denizciliğe en çok önem gösteren 1.Süleyman olmuştur. Osmanlı'nın, büyük ve tam donanımlı deniz filoları kurarak denizlerde üstünlük sağlaması ve kara imparatorluğu olduğu kadar deniz imparatorluğu haline de gelmesi gerektiğinin farkında olan Sultan Süleyman, kara kuvvetlerine verdiği önem kadar deniz kuvvetlerine de önem vermiştir (Öztuna, 1989:60). 1533 yılında korsanlıktan yetişmiş olan Cezayirli denizci Barbaros Hayrettin Reis'i İstanbul'a davet ederek, kendisini Kaptan-ı Derya ilan etmiştir. Osmanlı denizciliği için bir dönüm noktası olan Barbaros Hayrettin Paşa'nın en önemli başarısı Preveze Deniz Zaferi'dir. 300 gemiden oluşan Haçlı donanmasını 27 Eylül 1538 yılında büyük bir bozguna uğratmış ve bu zafer sonrasında Akdeniz bir Türk gölü haline gelmiştir (Panzac, 2009).

Kanuni Sultan Süleyman'dan sonraki Osmanlı hükümdarlarının denizciliğe yaklaşımlarının benzer şekilde olmaması ve kaptanlık ve paşalık makamlarına deniz eğitimi olmayan paşaların getirilmesi sonucunda Osmanlı İmparatorluğu denizlerdeki hakimiyetini yitirmiştir (Özdemir, 2015:429). Osmanlı Devleti'nin imparatorluğa yükselmesindeki en önemli etken sadrazam, kaptan-ı derya, sancakbeyi, yeniçeri ağası, valiler gibi devlet adamlarının fen, matematik, coğrafya, beden ve uygulamalı idari işler eğitimi aldığı Enderun mektepleridir. Ancak 18. yüzyıla kadar denizci komutan yetiştirmek için bir kurum ya da okul düşünülmemiştir. Barbaros Hayrettin Paşa, Turgut Reis ve onların yetiştirdiği denizcilerden sonra denizcilik ile ilgili herhangi bir eğitim almamış kişilerin Osmanlı devletinin ilk yıllarından itibaren denizle ilgili önemli görevlere getirildiği görülmektedir. Denizcilikle ilgili okul olmaması ve devlet adamlarının liyakatsizlikle önemli işlere getirilmesi Osmanlı deniz gücünün çöküşünde rol oynayan en önemli etkenlerden birini oluşturmuştur (Tarakçı, 2009:30).

19. yüzyıl başlarında Avrupa'da başlayan Sanayi devrimi, Osmanlı ile Batı arasındaki mesafeyi iyice açmıştır. Avrupa, sanayi devriminin getirdiği bilimsel gelişmeler ve buhar teknolojisi sayesinde gemilerini yenilemiş, 1804 yılından itibaren

buhar makineli gemileri devreye sokmuştur. Teknik olarak oldukça geride olan Osmanlı Devleti, Avrupa devletlerine karşı denizlerdeki üstünlüğünü koruyabilmek için büyük çaba sarf etmiştir. İngiltere'den ve Almanya'dan gemiler alınmış, padişahlar tarafından birçok kez eğitim sistemi denizciliği geliştirmek için değiştirilmiştir. Ancak padişahların değiştirdiği eğitim sistemi ve getirdiği yenilikler saltanatları kadar sürmüş ve süreklilik unsuru olmadığından birbirinden bağımsız adımlar atılmıştır. Avrupa devletleri denizcilik okulları açarak nitelikli deniz adamı yetiştirirken Osmanlı İmparatorluğu nitelikli deniz adamı ihtiyacını 1699 yılında ağır bir mağlubiyet neticesinde imzaladığı Karlofça antlaşmasından sonra ciddiye almaya başlamıştır (Turhan, 1972:32; Oran, 2012).

Osmanlı Devleti'nin askeri alanda geri kalması üzerine Avrupa'dan örnek alınarak 1773 yılında Tersane Hendeshanesi kurulmuştur. Bu tersane bugünkü Deniz Harp Okulu'nun temelini oluşturur (www.dzkk.tsk.tr. Erişim Tarihi: 27 Nisan 2022) 1776 yılında donanma ve tersanenin mühendis ve teknik eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla Mühendishane-i Bahr-i Hümayun adlı ilk deniz mühendislik okulu açılmıştır. Hemen ardından 1796 yılında ise Mühendishane-i Berri-i Hümayun adlı kara mühendislik okulu açılmıştır. III. Selim zamanında yeniçeri ocaklarına alternatif olarak kurulan Nizam-ı Cedid ordusu askerlerinin eğitimini sağlamak amacıyla 1793 yılında Mühendishane-i Cedide kurulmuştur. Bu kurum 1806'da Mühendishane-i Berri-i Hümayun adını almıştır (Kaya ve Kaya, 2019:71). Deniz mühendislik okulu açılması Osmanlı İmparatorluğu Bahriyesi için oldukça önemli bir gelişmedir. Osmanlı'da eğitim alanında Batı'ya açılan ilk pencere olarak değerlendirilen bu okullar, daha sonradan açılacak olan modern okulların da temelini oluşturmuştur. O döneme kadar klasik anlamda hiçbir eğitim almadan, usta çırak ilişkisi ile yetişen denizciler yerine ilk kez batılı manada okuldan mezun olacak deniz subayları Osmanlı donanmalarında görev almaya başlamıştır (Berkes, 2003:184).

18. ve 19. yüzyıllarda Osmanlı'nın deniz ticaret ve taşımacılığı bütünüyle Levantenlerin elindeydi. Bu yapıyı değiştirmek, yabancılarla rekabet edebilmek için ticaretle uğraşan ve denizcilikle ilgili teknik bilgiye sahip olan deniz adamı yetiştirmek gerekmektedir. 1884 yılında II. Abdülhamit tarafından ihtiyaç olan uzman kaptan yetiştirmek ve ticari denizcilik eğitimi vermek amacıyla deniz harp okulunun bir bölümünde Leyli Tüccar Kaptan Mektebi açılmıştır. Günümüzde ise İTÜ Denizcilik Fakültesi adıyla Türk denizciliğine kalifiye eleman yetiştirmeye devam etmektedir (DMA, 1887). 2000'li yıllardan itibaren deniz ticaret ve taşımacılığın ülkemizde bir

ivme kazanması, gemi adamlarının aldıkları yüksek maaşların ülke şartlarına göre yüksek olması, limanlarımızın artması gibi durumlar ülkemizin denizciliğe olan ilgisinin tekrar artmasına sebep olmuştur. Bu ilgiyle birlikte lise, ön lisans ve lisans düzeyinde denizciliğin birçok dalında okullar hızla okullar açılmıştır (Gölbol, 2018).

Tablo 2.1 Denizcilik Okullarının Tarihsel Süreci (DHO, <https://dho.msu.edu.tr>)

AÇILIŞ TARİHİ	OKULLARA VERİLEN İSİMLER	KAPANIŞ TARİHİ
05.12.1884	Leyli Tüccar Kaptan Mektebi	1908
1909	Milli ve Hususi Ticaret-i Bahriye Kaptan ve Çarkçı Mektebi	1928
1928	Ali Deniz Ticaret Mektebi	1934
1934	Yüksek Deniz Ticaret Mektebi	03.06.1946
03.06.1946	Yüksek Denizcilik Okulu 4915 Sayılı Yasa	18.07.1981
18.07.1981	Yüksek Denizcilik Okulu 4915 Sayılı Yasa	14.10.1988
14.10.1988	Denizcilik Yüksek Okulu 2507 Sayılı Yasa	11.07.1992
11.07.1992	Denizcilik Fakültesi 3837 Sayılı Yasa	-

Bir ülkenin denizcilik gücü iki esasa dayanmaktadır. Birincisi, halkın ülkenin coğrafi özelliklerinin getirdiği doğal kaynakları ve imkanları kullanarak, bunları geçim kaynağı olarak belirlemesidir. İkincisi ise, devletin içinde bulunduğu ekonomik, siyasi, askeri ve coğrafi koşulların onun bir denizci devlet olmasını gerekli kılmasıdır (Bayat, 1986'dan akt. Tepehan, 2020). Osmanlı Devleti, uzun kıyı şeridi, deniz ticaretine uygun bir coğrafyada olmasına ve zamanının en güçlü donanmasına sahip olmasına rağmen denizcilik adına gerekli olan altyapı, sanayi ve geleneği sağlayamamış, halkın denizlerden yararlanması adına faaliyette bulunmamış, bütün deniz ticaret yollarını yabancı devletlere bırakarak denizlerdeki üstünlüğünde süreklilik sağlayamamıştır. Deniz stratejisinin üç temel unsurundan biri olan savaş gemileri üzerine yoğunlaşan Osmanlı, diğer iki unsur olan ticaret gemileri ve deniz ticaretini ihmal etmiş, liman tesislerinde ise yeterli düzeye erişememiştir. Deniz stratejisi sadece savaş gemilerinden oluştuğu için bir bütünlük oluşturulamamıştır. Deniz gücünden yeteri kadar yararlanılamamasıyla birlikte deniz ticaret yollarını neredeyse tamamen yabancılara bırakılması, deniz gücünün gerilemesine ve çöküş döneminin başlamasına neden olmuştur (Çetin, 2009). Osmanlı Devleti, deniz ticaretinin getireceği maddi

imkânları yeterince değerlendirememiştir (Kızıldağ, 2007). Abdülaziz döneminde donanmaya oldukça öncelik verilmiş, bütçenin %25'i donanmaya ayrılmıştır. Ancak donanmanın esas problem olan nitelikli personel eksikliği ve teknik anlamdaki yetersizlik problemi çözülememiştir (Gülen, 2001:93).

2.7.2. Cumhuriyet Dönemi Denizcilik Tarihi ve Gelişmeler

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan Cumhuriyet'in ilanına kadar ülkemizde ulusal denilebilecek derecede bir deniz taşımacılığı, diğer bir deyişle deniz ticareti yok denilecek kadar azdı. Özellikle Osmanlı devletinin son yıllarında verilen kapitülasyonlar sonucunda Türk deniz sularında kabotaj hakkını tamamen yabancı devletlere bırakmış ve Türk deniz taşımacılığı neredeyse çökme aşamasına gelmiştir. Kapitülasyonlar ile birlikte verilen imtiyazlar sonucunda Türk deniz ticaret filosunu iyice küçülmüş ve Türk limanlarında taşıma yapan gemilerin büyük çoğunluğunu Yunan, İngiliz, Fransız ve İtalyan vb. devletler oluşturmuştu. Cumhuriyetin ilanından hemen sonra donanmamızda Türklere ait 88 adet gemi bulunmaktaydı ve gemi kapasitesi 34 bin ton civarındaydı. Lozan Antlaşmasıyla birlikte kapitülasyonlar kaldırılmış olmasına rağmen Osmanlı İmparatorluğu'nun filo yetersizliğinden dolayı Cumhuriyetin ilanından 1 Temmuz 1926 tarihli Kabotaj Kanunu ilanına kadar geçen üç yıla yakın süreçte yabancıların, Türk karasularında deniz taşımacılığı faaliyetleri yapmalarına izin verilmiştir (Başer, 1997:86). Bu üç yıla yakın süreçte ise Türk denizciliğinin alt yapısı oluşturulmuş, bir taraftan halen yabancıların imtiyazında olan birçok liman, fener ve kılavuzcular satın alınıp milli kimliğe büründürülmüş, diğer taraftan da denizcilik eğitime önem verilerek ticaret ve savaş gemilerine nitelikli denizciler yetiştirilmiştir (Gülenç, 2009:134).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra yapılan en önemli yenilik ulu önder Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde Kabotaj Kanunu'nun kabul edilmesidir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde 19 Nisan 1926 yılında kabul edilen 815 sayılı Kabotaj Yasası 29 Nisan 1926'da Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile Türk karasularında gemi bulundurulması ve ticaret yapılması hakkı Türk vatandaşlarına verilmiştir. Resmi Gazete'de yayımlanan 815 sayılı Kabotaj Yasası'nın resmi adı "Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye Ve Limanlarla Karasuları Dâhilinde İcrayı Sanat Ve Ticaret Hakkında Kanun"dur

(Sancar, 2006:266). 20 Temmuz 1936 yılında imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin 24. Maddesiyle “Boğazlar Kayıtsız Şartsız Türkiye Cumhuriyeti'ne” bırakılmıştır. 1982 tarihinde ise Deniz Ticaret Filosunun Geliştirilmesi ve Gemi İnşa Tesislerinin Teşviki Hakkındaki Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte Türk denizciliği hızlı bir şekilde gelişme ve büyüme göstermeye başlamıştır (Duran, 2002:339). 1923'te Cumhuriyet ilan edildiğinde devlet ve özel sektöre ait küçük-büyük fark etmeksizin gemi kapasitesi 48085 ton iken, 1938 yılına geldiğimizde gemi ve tekne kapasitesi 219586 tona yükselmiştir (Gencer, 1997)

Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra Mustafa Kemal Atatürk, 11 Eylül ve 21 Eylül 1924 tarihleri arasında Karadeniz seyahati yapmıştır. Bu seyahatin amacı Karadeniz'in limanlarını gezip donanmanın son durumunu öğrenmek ve denizcilerle tanışıp donanmayla ilgili bilgi almaktır. Bu gezide kullanılan gemi Cumhuriyet Donanması'nın denize çıkan ilk gemisi olan Hamidiye Kruvazörü 'dür. 20 Eylül 1924 günü, seyahat bitiminde geminin şeref defterine Deniz Kuvvetlerimiz açısından tarihi belge niteliğinde olan şu sözler kaydetmiştir;

En güzel coğrafi vaziyette ve üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye; endüstrisi, ticareti ve sporu ile en ileri denizci millet yetiştirmek kabiliyetindedir. Bu kabiliyetten istifade etmeyi bilmeliyiz. Denizciliği; Türk'ün milli ülküsü olarak düşünmeli ve onu az zamanda başarmalıyız. Sınırlarının önemli ve büyük bölümleri deniz olan Türk Devleti'nin Donanması'nın da mühim ve büyük olması gerektir. O zaman Türkiye Cumhuriyeti daha emin ve müsterih olacaktır. Mükemmel ve kadir bir Türk Donanmasına malik olmak gayedir. (Ünlü, 1996:15).

Mustafa Kemal Atatürk'ün denizcilik konusundaki atılımları bu kadarla sınırlanmamıştır. 1926 yılında Karadeniz Vapuru'nu, Türkiye'nin modernleşme yolculuğunu tanıtmak için gemiyi ülkeyi tanıtıcı seyyar fuar gemisi gibi düzenleyerek Avrupa'ya sefere yollamıştır. Bu geminin kaptanları ve görevli personelleri ticari denizcilik okulu mezunlarıdır. Personelin mezun olduğu okul 1909 yılında Leyli Tüccar Kaptan Mektebi yerine açılıp 1928 yılında kapatılan Milli ve Hususi Ticaret-i Bahriye Kaptan ve Çarkçı Mektebi'dir. 1928 yılında kapatılan bu okul yerini Ticaret-i Bahriye Mekteb-i Alisi'ne (Ali Deniz Ticaret Mektebi) bırakmıştır. Bu okulların eğitimi lisans düzeyindedir bu yüzden 1934 yılında isim değişikliğine gidilerek Yüksek Deniz Ticaret Mektebi adını almıştır. 1946 yılında ise “Yüksek Denizcilik Okulu” olarak adlandırılmıştır. 1980 askeri darbesi ile birlikte okul Ortaköy'den Tuzla'ya taşınmış ve Deniz Kuvvetleri sorumluluğuna verilmiştir. Okulun ismi 1981

yılında Denizcilik Yüksekokul ve Eğitim Merkezi Komutanlığı olarak değiştirilmiş, 1992 yılından günümüze kadar ise İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi olarak adlandırılmaktadır (Karakaya, 2011).

Mustafa Kemal Atatürk, 18 Ekim 1924 tarihinde Hamidiye gemisi ile yaptığı Karadeniz seyahatinden edindiği izlenimleri Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekillerine anlatmış ve Deniz Kuvvetlerinin bir bakanlık bünyesinde örgütlenmesi yani Bahriye Vekaleti'nin kurulmasını istemiştir. Bu yapıyla birlikte siyasi ve askeri alanda olduğu kadar ticari alanda da ihtiyaç duyulan deniz gücünü daha etkin ve hızlı bir gelişme sürecine sokacak olan yol ve yöntemler daha kolay bir şekilde bulunacaktı (Ünlü, 1996:16). Mustafa Kemal Atatürk 1 Kasım 1924 tarihli II. Dönem, II. Açılış Meclis konuşmasını tamamen bahriyeye ayırmıştır. Birçok milletvekilinin ve dönemin Başbakanı olan İsmet Paşa'nın denizcilerin bağımsız bir birimde örgütlenmelerine karşı çıkmalarına rağmen ülkenin denizcilik alanındaki reform ihtiyaçları ve Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde Bahriye Vekâleti'nin kurulma süreci başlamıştır (Atay, 1988:42'den akt. Oran, 2012).

Mustafa Kemal Atatürk'ün meclis konuşmasında Bahriye Vekâleti'nin önemiyle ilgili konuşması şu şekildedir;

"Efendiler! Bahriyemizi esaslı ve ciddi bir surette ıslah etmek düşünülmelidir. Bu bapta nokta-i hizmet bilhassa güzide anasır-ı bihakın yetiştirip ondan memleketin müstacel ihtiyacında istifade temin etmek ve herhalde memleketin takat-i fevkinde hayaletten münezzeh kalmak olmalıdır." (Güran, 2020:595).

27 Kasım 1924 yılı 539 sayılı kanun ile deniz işleri Milli Savunma vekaletinden ayrılıp, Bahriye vekaleti kurulup, yeni hükümetin bakanlıklar listesine eklenmiştir (Güngen, 1985: 23-26). Kurulduğundan 1926 yılına kadar bu iki yıl kadar kısa sürede Türk deniz kuvvetlerine sağladığı gelişme zamanının imkanlarına oranla çok büyük olmuştur. Vekaletin ilk yıllarında yeni gemi alımından ziyade, altyapı yatırımlarına ağırlık verilmiştir (www.dzkk.tsk.tr. Erişim Tarihi: 27 Nisan 2022).

Ancak zamanla Bahriye Vekaleti, Milli Savunma Bakanlığı'na karşı daha bağımsız tavır alarak hareket etmeye başlamıştır. Bu sebepten 16 Ocak 1928 tarihinde 1198 sayılı kanunla Bahriye Vekaleti, Milli Müdafaa Vekaletine bağlanmış, 21 Ocak 1928 tarihinde ise vekalet kaldırılmıştır (Çoker, 1994:39-50). Hemen ardından 1928 Ocak ayında Milli Müdafaa Vekaletine bağlı olarak Deniz Müsteşarlığı kurulmuş, eğitim konuları Genelkurmay Başkanlığı tarafından yürütülmüştür (Ergün, 1983:109). Genelkurmay Başkanlığı, 1928 tarihinde "Deniz Lisesi" eğitim-öğretim sisteminde

köklü değişiklikler yapmıştır. 1864 yılından 1912 yılına kadar eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren Deniz Harp Akademisi, Cumhuriyet döneminde 2 Kasım 1930 tarihinde yeniden kurulmuştur. 1928 yılından 1949 yılına kadar Deniz Müsteşarlığı olarak temsil edilmiş olan Deniz Kuvvetleri, Yüksek Askeri Şura tarafından 15 Ağustos 1949 günü alınmış olan kararla Deniz Kuvvetleri Komutanlığı adını almıştır (www.dzkk.tsk.tr. Erişim Tarihi: 27 Nisan 2022).

Birçok farklı kurum ve kuruluşun deniz ve denizciliğe ilişkin görevler yürütmeye çalışması dağınık bir yapı oluşturmuştur. Bundan kurtulmak için 10 Ağustos 1993 tarihinde 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Başbakanlığa bağlı Denizcilik Müsteşarlığı kurulmuştur (<https://www.tdi.gov.tr/tarihce/> Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2022) . 2002 yılında ise Denizcilik Müsteşarlığı, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Ulaştırma Bakanlığı'na bağlanmıştır. 26 Nisan 2011 tarihli 6223 sayılı kanunun verdiği yetkiyle de 26 Eylül 2011 tarihinde Denizcilik Müsteşarlığı kapatılarak, Ulaştırma Bakanlığının ismi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı olarak değiştirilmiştir (*T.C. Resmi Gazete, 1 Kasım 2011, sayı:28102*).

2.8. Türkiye'deki Meslek Liselerinin Önemi

Eğitim; toplumun ve bireyin gelişmesini sağlayan, kültürel değerleri koruyup geliştirirken aynı zamanda gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan ve ekonomik kalkınmayı destekleyen çok önemli bir süreçtir. Bir ülkenin eğitim sistemi, o ülkenin gelecek yıllarda kendisine nasıl bir gelecek planı hazırladığının en önemli göstergesidir. Eğitim ve nitelikli insan gücü ekonomik kalkınmanın en temel birleşenlerinden birisini oluşturmaktadır (Saylan, 2011:3). Bireylerin çağın gerektirdiği beceri ve yetkinliklere sahip olması ülke ekonomisinin belirlenmesine ve ülkenin kalkınmasına hizmet etmektedir (MEB, 2014).

Ekonomik kalkınma ve toplum refahı açısından ülke çapında mesleki eğitimin katkısı yadsınamaz bir gerçektir (Cedefop, 2013). Gelişmekte olan birçok ülke, ülkenin kalkınması ve ekonomik gelişmelerde ihtiyaç duydukları nitelikli insan gücü yetiştirilmesi için eğitimden yararlanır. Bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe, ülkenin nitelikli insan gücü ihtiyacı karşılanır böylelikle işgücü verimliliği artarak ülke içinde bilimsel ve teknolojik yenilikler hız kazanır (Korkmaz, 2015:38). Gelişmiş ülkelerin, ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yeterli sayıda yetiştirmiş olan ülkeler olduğu

görülmektedir. Türkiye ise gelişmekte olan ülkeler arasında yer almaktadır (UKB, 2019). Bu çerçevede Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim yoluyla ülkenin ihtiyacı olan nitelikli insan gücüne katkı sağlanmakta (Ertuğral, 2018:53) ve ülkenin kalkınmasını doğrudan etkilemektedir (Bagale, 2015).

Cumhuriyetin ilanından itibaren amaç ülkenin yeni kazandığı siyasal başarıyı ekonomik başarılarla pekiştirmektir. Osmanlı devletindeki Ahilik sisteminde, mesleki eğitim geniş bir toplumsal tabana yayılmış ve nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanmasında önemli rol oynamıştı. Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitim ile kalkınma arasındaki ilişki gündeme gelerek yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. İlk yıllarda mesleki eğitim okullarının yönetimi ve finansmanları yerel yönetimlere bırakılmıştır. 1935 yılında çıkan 2765 sayılı kanunla birlikte mesleki eğitim veren tüm okulların giderleri devlet tarafından karşılanarak, Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Bu okullar 1950’li yıllara dek ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün karşılanmasında oldukça başarılı olmuşlardır. 1963 yılından itibaren yapılmaya başlanan her beş yıllık kalkınma planında eğitim ülkenin sosyo-ekonomik anlamda kalkınmasında en etkili araç olarak planlanmıştır. Bu sebepten nitelikli insan gücü yetiştirme konusu öncelikli çalışma alanı olarak yer almıştır (Sertel, 1993:99’dan akt. Ertuğral, 2018:53). Günümüze dek, ülkeyi yöneten tüm hükümetler, mesleki eğitime önem vermiş bu konuda çeşitli çalışmalar yapmış kanunlar yürürlüğe sokmuştur. Ancak tüm çabalara rağmen mesleki eğitim istenilen konuma getirilememiştir (Azapoğlu, 2019).

2020 yılında dünyada taşınan yüklerin hacim olarak yaklaşık %89’u denizyolu ile taşınmaktadır. Ülkemizde ise taşınma hacim rakamı, ithalat amaçlı taşınan yüklerde %94, ihracat amaçlı taşınan yüklerde ise %82’dir. Denizyolu ile yapılan taşımacılıktaki yük hacmi son yıllarda 20 kat büyüyerek denizyolu sektörünü küresel ticarete en stratejik sektör konumuna getirmiştir (UAB, 2021). Denizcilik, sadece bir yük ve yolcu taşımacılık türü olmaktan çıkarak dünya ticaret hacmindeki artış ve gelişen teknolojiye paralel olarak gemi inşa sanayi, liman hizmetleri, deniz turizmi, yatçılık, canlı ve cansız doğal kaynakların ve deniz çevresinin yönetimini kapsayan daha kapsamlı bir ticaret, endüstri ve hizmet dalına dönüşmüştür. Ülkemizin kalkınma hızına paralel olarak Türk denizciliği son dönemde uygulanan politikalar sayesinde ticaret filomuzun uluslararası itibarı artırılmıştır. Uluslararası ticaret alanında deniz taşımacılığındaki artışa paralel olarak gemi sayısı ve kapasitesi artmakta ve bu gemilerde çalışmak üzere yetiştirilmiş nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır

(UAB, 2016). Dünya geneline baktığımızda gemi adamı sayısı yaklaşık 1.89 milyondur. Bu gemi adamlarının 857 bini zabitan sınıfı, 1 milyon 32 bini de tayfa sınıfına aittir. Ülkemizde gemi adamı sayısına bakıldığında zabitan sayısı 44650, tayfa sayısı ise 90770'dir. Toplam gemi adamı sayısında son beş yılda yaklaşık %22 artış olduğu görülmektedir. Gemi adamı arz talep dengesi incelendiğinde, 2021 yılından itibaren dünya genelinde gemi adamı talebinin artacağı tahmin edilmektedir (UAB, 2021). Bu durum gelişmekte olan ve denizcilik gücünü artırmayı amaçlayan Türkiye'nin denizcilik alanında nitelikli ara eleman yetiştirme konusunda atılım yapması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

2.9. Meslek Liselerinin İstihdamı ve İş Piyasasındaki Yeri

Ülkemizde 2019-2020 eğitim öğretim yılında toplam mesleki teknik ortaöğretim kurumları okul sayısı 4 bin 470, öğrenci sayısı ise 1 milyon 608 bin 81 olarak rapor edilmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim yılında ise okul sayısı 4 bin 423'e düşmüş, öğrenci sayısı 1 milyon 731 bin 556 olmuştur. Benzer şekilde 2019-2020 eğitim öğretim yılında Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi okul sayısı 2 bin 486, öğrenci sayısı ise 1 milyon 114 bin 621 iken, 2020-2021 eğitim öğretim yılında okul sayısı 2 bin 446, öğrenci sayısı 1 milyon 235 bin 38 olmuştur (MEB, 2020c).

Tablo 2.2'den de anlaşılacağı üzere Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi sayısı 2020-2021 eğitim öğretim yılında 40 okul azalmıştır fakat öğrenci sayısı 120 bin 417 artmıştır. Bir yıl içerisinde 40 tane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kapanmış ancak eğitim öğretime devam eden mesleki liselerinde öğrenci kayıtlarında artış olmuştur (MEB, 2020c).

Tablo 2.2 Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Sayısının Yıllara Göre Değişimi
(DHO, <https://dho.msu.edu.tr>)

EĞİTİM ÖĞRETİM YILLARI (MEB,2020c)				
2019-2020			2020-2021	
	Öğrenci Sayısı	Okul	Öğrenci Sayısı	Okul
Mesleki Teknik Ortaöğretim Kurumları	1.608.081	4.470	1.731.556	4.423
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	1.114.621	2.486	1.235.038	2.446

Bu tezin konusu olan Denizcilik eğitimi, ülkemizde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Meslek Yüksekokulu ve Üniversite olmak üzere 3 kurumda verilmektedir. Ortaöğretim düzeyinde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 52 devlet 2 özel lise Denizcilik alanında eğitim vermektedir. Tablo 2.3’de sadece devlet okulları baz alınmıştır. Yükseköğretim düzeyinde ise 18 Meslek Yüksekokulunda Deniz Haberleşme, Deniz Ulaştırma ve İşletme, Gemi Aşçılığı, Deniz Elektroniği, Gemi Makineleri İşletme, Güverte, Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri bölümlerinde; 13 fakültede ise Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği, Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği, Gemi Makineleri Mühendisliği, Gemi İnşaatı Mühendisliği ve Gemi İnşaatı bölümlerinde eğitim verilmektedir (Tablo 2.3) (MTOGM ve Denizcilik Sektör Raporu, 2021).

Tablo 2.3 Denizcilik Eğitimi Alanında Öğrenim Türüne Göre Okul ve Öğrenci Sayıları (DTO, Sektör Raporu, 2021)

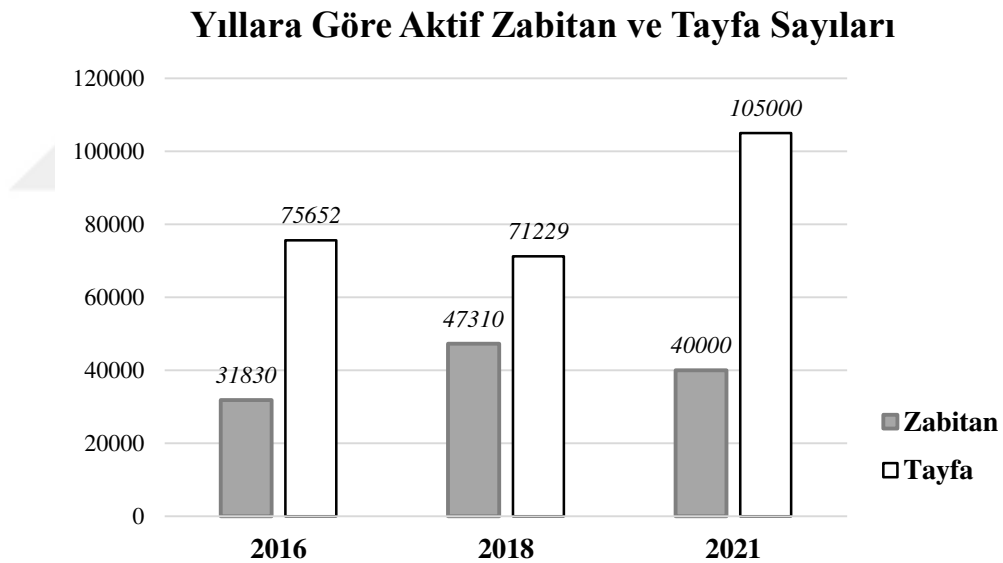
Öğrenim Düzeyi	OKUL SAYISI			ÖĞRENCİ SAYISI			SON 2 YIL ÖĞRENCİ SAYISI
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2018-2019	2019-2020	2020-2021	
Lise	46	48	52	9.097	8.425	12.165	3.740
Meslek Yüksekokul	18	17	18	3.915	3.975	3.810	-165
Fakülte	12	13	12	7.324	7.668	7.545	-123
Genel Toplam	78	91	92	20.336	20.068	23.520	3.452

Tablo 2.3’teki verilere göre, 2020-2021 Eğitim ve Öğretim yılında Türkiye’de denizcilik alanında tüm öğrenim düzeylerinde eğitim gören toplam öğrenci sayısı bir

önceki yıla göre %17.2 artış göstererek 23 bin 520 öğrenci olmuştur. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bazında bakıldığında denizcilik alanındaki öğrenci sayısında artış yaşanırken, meslek yüksekokulu ve fakültelerde bir önceki seneye göre düşüş yaşanması dikkat çekicidir.

Denizcilik sektöründe aktif olarak çalışan tayfa sayısı son 5 yıla bakıldığında (2016 - 2021) 75 bin 652'den 105 bine yükselmiştir. Zabitan olarak çalışanların sayısı ise 2016 yılında 31 bin 830'ken 2018'de 47 bin 310'a yükselmesine rağmen 2021 yılında 40 bine düşmüştür (Şekil 2.1). Bu veriler denizcilik sektöründe tayfa olarak çalışmanın tercih edildiğini anlatmaktadır. Zabitanlığın tayfalığa oranla fazla tercih edilmemesinin sebebi kısaca görevin zorluğu olarak açıklanabilir.

Şekil 2.1 Aktif Olarak Çalışan Zabita ve Tayfa Gemi Adamı Sayılarının Yıllara Göre Oranı (UAB, 2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2020 yılında yayımlanan iş gücü istatistiklerine bakıldığında ortaöğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim görenlerin iş gücüne katılım oranı ve istihdamında, normal lise mezunlarına oranla daha avantajlı oldukları görülmektedir (Tablo 2.4) (MEB, 2020b). Bunun en önemli sebeplerinden biri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunlarının 4 yıllık eğitimleri boyunca gerek okulda gerek işletmede aldıkları teorik ve pratik eğitimler neticesinde mesleğini öğrenmesi ve devam ettirmesidir (MEB, 2020b; MEB, 2010). Mesleki ve Teknik

Anadolu Liselerinin birincil amacı yükseköğrenime değil sektöre eleman yetiştirmek olduğu için öğrencilerin yönlendirilmesi sektör öncelikli olmaktadır. Ek olarak öğrencilerin staj gördükleri firmalarda beğenilmeleri ve mezuniyet sonrası için iş teklifi almaları kolayca sektörde istihdam edilmelerini sağlamaktadır.

Tablo 2.4 Eğitim Durumuna Göre İşgücü Verileri (MEB, 2020b)

Eğitim Durumuna Göre İşgücü Verileri		
Eğitim Durumu	İş Gücüne Katılım Oranı	İstihdam Oranı
Okur-yazar olmayan	14,5	12,6
Lise altı eğitilmişler	44,7	38,5
Lise	50,8	42,5
Mesleki ve Teknik Lise	62,4	53,1
Yüksek Öğretim	76,3	67,3

2.10. Denizcilik Sektörünün İş Piyasasına Katkısı

Deniz taşımacılığı karayollarına göre 7 kat, demiryoluna göre 3,5 kat ve havayoluna göre 22 kat daha ucuzdur. Tek seferde büyük miktarda yükün taşınmasını mümkün kılmasından dolayı miktar bazında dünya ticaretinin %80’den fazlasını oluşturmaktadır (UNCTAD, 2021). Denizcilik sektörünün işgücü kaynağı ise denizcilik eğitimi almış nitelikli gemi adamlarıdır. Her ne kadar teknolojinin gelişmesiyle birlikte insansız gemiler ve tam otomasyona sahip gemiler üzerinde çalışılsa da yakın gelecekte nitelikli gemi adamlarına olan ihtiyaç giderek artmaktadır.

BIMCO (Baltık ve Uluslararası Denizcilik Konseyi) ve ICS’ın (Uluslararası Deniz Ticaret Odası) her 5 yılda bir birlikte hazırladığı “Seafarer Workforce Report” (Gemi Adamları İşgücü Raporu) 2021 yılında yayımlanmıştır. Raporun verilerine göre dünyada istihdam edilen toplam 1 milyon 890 bin gemi adamı bulunmaktadır (BIMCO ve ICS, 2021). Bu sayı 2015 yılında 1 milyon 545 bin gemi adamı şeklindedir. 2015 yılına oranla gemi zabiti oranındaki artış % 10,8 olarak görülmektedir. 2015 yılında gemi zabiti açığı 16 bin 500 iken 2021 yılı itibari ile 26 bin 400 olmuştur. Yapılan araştırma sonucunda, 2026 yılında gemilerde görev yapacak olan 89 bin 510 gemi zabatine ihtiyaç duyulacağını tahmin edilmektedir (UAB, Sektör Raporları, 2021).

Aynı araştırmada ülkemiz, dünya gemi adamı arzında ikinci sırada yer almıştır. 2020-2021 yılı itibari ile Türkiye, yeterlik belgesi (STCW) aktif durumda olan 40 bin zabitan, 105 bin tayfa olmak üzere toplam 145 bin gemi adamına sahiptir. Öte yandan ülkemiz, her yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, meslek yüksekokulu ve fakültelerden nitelikli gemi adamı mezun etmektedir. Gemi adamında özellikle zabitan sınıfında (Kaptan, Başmühendis, 2. Kaptan ve 2. Mühendis) arz büyüklüğüne rağmen hem iç hem de uluslararası piyasada gemi adamı istihdamında sorunlar yaşanmaktadır. Son yıllarda ülkemizde denizcilik eğitiminde açılan devlet okulları ve özel kurumlar makine zabiti sınıfında nitelikli eleman arz eksikliğini kapatamamışlardır. Bu kapsamda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Denizcilik Genel Müdürlüğü'nün 2021/2 sayılı Genelgesi ile yükseköğretim düzeyinde birçok Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği bölümlerinin açılmasına kolaylık sağlanmıştır (UAB, Denizcilik Raporları, 2021).

Uluslararası anlamda denizcilik piyasasında giderek artan zabitan açığına rağmen ülkemizde yükseköğretim kurumlarında mezun gemi adamlarının uluslararası piyasada istihdam edilme oranı % 1'in altında kalmaktadır. Türk gemi adamlarının % 70'i Türk bayraklı gemilerde çalışmaktadır. Böylelikle gemi adamı arz sayısının nicelik olarak büyüklüğüne rağmen nitelik olarak uluslararası piyasada beklentileri karşılayamadığı görülmektedir. Uluslararası gemi adamı ihtiyacı için ülkemizde ciddi bir potansiyel ve nitelikli gemi adamı olmakla birlikte ülkemiz bu sektörden yeterli pay alamamaktadır (UAB, Denizcilik Raporları, 2021).

2.11 Türkiye'de Denizcilik Eğitim Sistemi

Denizcilik sektörü, 20. yüzyılın son dönemlerinde yaşanan siyasi ve teknolojik gelişmeler neticesinde ülkelerin dünyaya açılımını ve entegrasyonunu sağlayan en önemli sektörlerden biri haline gelmiştir. Ülkemiz Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) üyesidir ve aynı zamanda STCW (Gemi Adamlarının Eğitim Belgelendirme ve Vardiya Tutma Standartları) sözleşmesinde yer almaktadır. STCW Sözleşmesi'nde denizcilik ile ilgili yeterlilikler, eğitim standartları, denetleme ile ilgili bazı esaslar bulunmaktadır (Nam, 2006). Bu sözleşme ile birlikte Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın yürürlüğe koymuş olduğu Gemi Adamları Yönetmeliği ve Eğitim Sınav Yönergesinde denizcilik eğitim standartları belirlenmiştir. Bu yönetmelik kapsamında ele alınan denizcilik eğitim standartlarına uygun olarak Çerçeve öğretim programı

hazırlanmıştır. Türkiye’de uluslararası düzeyde denizcilik eğitim veren kurumlar belirli dönemlerde kalite standartları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Okullarda da “Denizcilik Eğitimi Veren Ortaöğretim Okul/Kurumlarının STCW Sözleşmesi Gerekleri Kapsamında Sürekli İzlenmesine ve Değerlendirilmesine Yönelik Protokol” çerçevesinde belli dönemlerde denetimler yapılmakta ve okulların denizcilik eğitim standartlarına uygunluğu kontrol edilmektedir (MEB, 2017).

Ülkemizde orta öğretim düzeyinde denizcilik eğitimi; Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilmektedir. Uluslararası standartlara uyum sağlamak, denizlerimizden daha fazla yararlanmak, rekabet gücünü arttırmak ve denizcilik sektörünün önderliğini yapabilmek için üç tarafı denizlerle çevrili ülkemizin dünya denizcilik sektöründe söz sahibi olması gerekmektedir. Sektörün istediği gibi iş hayatının dinamiklerine uyum sağlayacak, mesleğin gerektirdiği el becerilerine ve makine kullanımına sahip, kendini gelişen teknolojiye göre geliştirebilen nitelikli elemanlara ihtiyaç vardır (Özer ve Perc, 2020). Mesleki ve Teknik Eğitim Anadolu Liselerinde Denizcilik alanına uygun standartlarda, günümüzün teknolojik gelişmelerine ayak uydurabilecek nitelikli meslek elemanları yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2020a). Denizcilik Mesleki ve Teknik Anadolu liselerine giriş iki türlü yapılmaktadır. İlk olarak LGS’ye girip yeterli puan kazanan öğrenci bu okullara gitmek için tercihte bulunabilir. Öğrenci, ATP kapsamında, meslek lisesinde Denizcilik alanını tercih eder ve sınav puanına göre yerleşimi yapılır. İkinci olarak ise, LGS’ye girmiş ama yeterli puan alamamış ya da sınava girmemiş öğrencilerin yerleşimleri adrese dayalı sisteme göre devlet tarafından yapılabilir. Denizcilik liselerinin birçoğunda AMP ve ATP bölümleri aynı anda bulunabilir.

Sınavlı ya da sınavsız yerleşen öğrenciler, 9. sınıfa alanlarını tercih ederek gelmektedirler. Eski sistemde 9. sınıfta ortak eğitim dersleri (Türkçe, Matematik, Coğrafya, Tarih vb.) alan öğrenciler yenilenen programda 9. sınıfa başlarken ortak eğitim derslerine ek olarak tercih ettikleri alan hakkında mesleki eğitim dersleri olarak okula başlamaktadırlar (MEB, 2017; MEB, 2020a). AMP ve ATP programlarına kayıt yaptıran öğrenciler 9. 10. ve 11. sınıfta aynı dersleri, aynı sürede ve aynı seviyede almaktadır. Seçilen alan ve dal fark etmeksizin 9. sınıfta ortak olarak alınan kültür dersleri; Türk dili ve edebiyatı, din kültürü ve ahlak bilgisi, tarih, coğrafya, matematik, fizik, kimya, biyoloji, yabancı dil, beden eğitimi ve spordur. Öğrenciler toplam 30 saat kültür dersi eğitimi almaktadır. 10. sınıfta alınan kültür dersleri ise; Türk dili ve

edebiyatı, din kültürü ve ahlak bilgisi, tarih, coğrafya, matematik, fizik, kimya, biyoloji, yabancı dil, beden eğitimi ve spor ve felsefedir. Öğrenciler toplam 28 saat kültür ders eğitimi almaktadır. 11. sınıfta ise öğrenciler; Türk dili ve edebiyatı, din kültürü ve ahlak bilgisi, tarih, felsefe, yabancı dil, beden eğitimi ve spor, sağlık bilgisi ve trafik kültürü dersleri olmak üzere toplam 16 saat kültür dersi almaktadır (MEB, 2020a).

9. sınıfta Denizcilik alanı hakkında alınan ortak dersler Mesleki Gelişim, Temel Denizcilik ve Yüzme'dir. Öğrenciler 10. sınıfa başlarken Denizcilik alanında dal seçimi yaparlar. Bu dal seçimine bağlı olarak mesleki eğitim alırlar.

Denizcilik alanında gemi makineleri işletme dalındaki 10. sınıf öğrencileri, temel gemi makineleri atölyesi, denizde emniyet; gemi elektroniği haberleşme dalı gemi elektroniği atölyesi, denizde emniyet; güverte işletme dalı gemicilik ve gemi manevraları atölyesi, denizde emniyet, meteoroloji dersleri almaktadır. Hem ATP hem de AMP türünde aynı dalda öğrenim gören öğrenciler toplam 14 saat mesleki eğitim dersi almaktadır (MEB, 2020a). 11. sınıfta da dal seçimine bağlı olarak mesleki eğitim dersleri almaya devam ederler. Gemi makineleri işletme dalındaki 11. sınıf öğrencileri gemi makineleri atölyesi, gemi otomasyonu, mekanik ve termodinamik ve mesleki yabancı dil; gemi elektroniği haberleşme dalı elektronik seyir sistemleri atölyesi, küresel denizcilik acil durum emniyet haberleşme sistemi, mesleki yabancı dil; güverte işletme dalı seyir ve elektronik seyir atölyesi, küresel denizcilik acil durum emniyet haberleşme sistemi ve mesleki yabancı dil dersleri görmektedir. Hem ATP hem de AMP türünde aynı dalda öğrenim gören öğrenciler toplam 17 saat mesleki eğitim dersi almaktadır (MEB, 2020a).

AMP ve ATP programlarının eğitimleri arasındaki fark 12. sınıfta Anadolu Teknik Programlarının bir üst eğitim program olan yükseköğretime yerleşilebilmesi için sınava odaklı kültür derslerine daha fazla ağırlık vermesidir. Anadolu Meslek Programında 12. sınıfta öğrenim gören öğrenciler sektörde ara eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak haftada 24 saat (3 gün) işletmelerde beceri eğitimi ve haftada 2 gün (11 saat) kültür dersleri ile 7 saat seçmeli mesleki alan dersleri görmektedir. Anadolu Teknik Programı ise haftada 11 saat kültür dersine ek olarak 31 saat akademik destek derslerini ağırlıklı olarak görmektedir (MEB, 2020a).

Denizcilik alanındaki dallar, 2014 yılında 7 daldan 4 dala düşürülmüş; 2020-2021 eğitim öğretim yılında alınan kararla Güverte İşletme, Gemi Makineleri İşletme,

Gemi Elektroniği ve Haberleşme dalları olarak üçe indirilmiştir (MEB, 2020a) (Tablo 2.2).

Tablo 2.5 Denizcilik Alanında 2020 Öncesi ve Sonrası Dallar (MEB, Çerçeve Öğretim Programı 2020a)

2020 ÖNCESİ DALLAR	2020 SONRASI YENİ DALLAR
Güverte İşletme Gemi Makineleri İşletme Gemi Elektroniği Haberleşme Balıkçılık Ve Su Ürünleri Dallar	Güverte İşletme Gemi Makineleri İşletme Gemi Elektroniği Ve Haberleşme

Ülkemizde 2020 - 2021 Eğitim Öğretim yılı, Milli Eğitim Bakanlığı Lise sayı verilerine göre Denizcilik alanıyla ilgili hem ATP hem de AMP puan türünde eğitim veren 52 okul 24 ile dağılmış bulunmaktadır (Tablo 2.3, Tablo 2.4).

Tablo 2.6 Denizcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Liseleri

OKUL ADI
1 Çakabey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
2 Fettah Tamince Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
3 Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
4 Didim Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
5 Adviye-Ertuğrul Acun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
6 Pakmaya Kenan Kaptan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
7 Karşıyaka Çok Programlı Anadolu Lisesi
8 Tatvan Seydi Ali Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
9 Armatör Yakup Aksoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
10 Akçakoca Fedai Karabıyık Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
11 Bulancak Kaptan Ahmet Fatoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
12 Espiye Ş. Cengiz Sarıbaş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
13 Tirebolu Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
14 Sefa Atakaş Denizcilik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
15 İstanbul Teknik Üniversitesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
16 Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
17 Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
18 Kaptanı Derya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
19 Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
20 Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
21 Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
22 Çeşme Ulusoy Denizcilik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
23 Güzelbahçe Borsa İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
24 Karaburun Mordoğan Fatma Emin Karaağaç Çok Programlı Anadolu Lisesi
25 Konak Çınarlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 2.6 Denizcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Liseleri (Devam)

26	Konak Nevvar Salih İşgören Eğitim Kampüsü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
27	Şehit İdari Ataşe Çağlar Yücel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
28	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
29	Şehit Volkan Tantürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
30	Hereke Nuh Çimento Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
31	Akdeniz Mersin Deniz Ticaret Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
32	Taşucu Prof. Dr. Durmuş Tezcan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
33	Bodrum Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
34	Bodrum Turgut Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
35	Köyceğiz Şehit Ömer Halisdemir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
36	75. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
37	Bozburun Deniz Ticaret Odası Çok Programlı Anadolu Lisesi
38	Milas Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
39	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
40	Işıklı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
41	Çayeli Ahmet Hamdi İshakoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
42	Hasan Kemal Yardımcı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
43	Nedime Serap Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
44	Prof. Dr. Necmettin Erbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
45	Seydi Ali Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
46	Kumbağ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
47	Of Hacı Mehmet Bahattin Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
48	Trabzon Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
49	Sürmene Türk Telekom Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
50	Van Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
51	Yalova Altınova Tersane Girişimcileri A.Ş. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
52	Hatice Erdem Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 2.7 Denizcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Liselerinin İllere Göre Dağılımı (<http://mtegm.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 21 Mart 2022)

İl	Denizcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Lisesi Sayısı
<i>Adana</i>	1
<i>Antalya</i>	2
<i>Aydın</i>	2
<i>Bahçeşehir</i>	2
<i>Bitlis</i>	1
<i>Çanakkale</i>	1
<i>Düzce</i>	1
<i>Giresun</i>	3
<i>Hatay</i>	1
<i>İstanbul</i>	8
<i>İzmir</i>	6
<i>Kastamonu</i>	1
<i>Kocaeli</i>	2
<i>Mersin</i>	2
<i>Muğla</i>	6
<i>Ordu</i>	1
<i>Rize</i>	3
<i>Samsun</i>	1
<i>Sinop</i>	2
<i>Tekirdağ</i>	1
<i>Trabzon</i>	3
<i>Van</i>	1
<i>Yalova</i>	1
<i>Zonguldak</i>	1

2.12. Denizcilik Alanındaki Dallar

Milli Eğitim Bakanlığı 2020-2021 Eğitim öğretim yılı Denizcilik alanında Güverte İşletme, Gemi Makinaları işletme, Gemi elektroniği ve haberleşme olmak üzere toplam 3 dalda yeterlilik kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim vermektedir (MEB, 2020a).

2.12.1. Gemi Makineleri İşletme

Bu dalın mezunları, ana makine ve bu makinelerde elektriksel sistemleri ve burada çalışan personelin güvenliğini gemide sağlayabilen nitelikli gemi adamlarıdır.

Bu dalda okuyanların Gemi Adamları Eğitim Belgelendirme ve Vardiya Tutma Standartları sözleşmesinde (STCW-78/95) belirlenen ve zorunlu olan eğitimleri alması ve alınan bu eğitim sonunda 12 aylık açık deniz stajını tamamlamış olması ve okullarda yapılan mülakat ve sınavları başarıyla geçmesi gerekmektedir (MEB, 2020a).

MEB Denizcilik Alanı, Çerçeve Eğitim Programı'na göre bu dalda okuyan öğrencilerin temel gemi makineleri onarım ve imalat işlemlerini yapma, denizde can kurtarma ve acil durum müdahalelerini yapma, makine dairesi operasyonlarını yapma, gemideki kullanılan otomasyon ve kontrol sistemlerinin işletim ve bakımlarını yapma, deniz hukuku, uluslararası denizcilik sözleşmeleri ve genel denizcilik mevzuatı ile ilgili İngilizce terimleri kullanarak gerekli kayıtları tutma becerilerini kazanması hedeflenmektedir (MEB, 2020a).

2.12.2. Güverte İşletme

Bu dalın mezunları, yönetmeliklerin belirlediği şekilde vardiya ve liman nöbetleri tutan, geminin güvenli bir şekilde yükleme ve boşaltma işlemlerini yürüten nitelikli gemi adamlarıdır. Bu daldakilerin Gemi Adamları Eğitim Belgelendirme ve Vardiya Tutma Standartları sözleşmesinde (STCW-78/95) belirlenen ve zorunlu olan eğitimleri alması ve bu eğitime paralel olarak yapılacak olan mülakat ve sınavlarda başarılı olarak 12 aylık açık deniz stajını tamamlamış olması gerekmektedir (MEB, 2020a).

MEB Denizcilik Alanı, Çerçeve Eğitim Programı'na göre bu dalda okuyan öğrencilerin halat işleri, güverte işlemleri, makine ve dümen ile manevra, vardiya organizasyonu, denizde can kurtarma ve acil durum müdahalelerini yapma, meteorolojik tahminlerde bulunma, seyir, sefer planı yapma, acelelik ve rutin haberleşmeleri yapma, deniz hukuku, uluslararası denizcilik sözleşmeleri ve genel denizcilik mevzuatı ile ilgili İngilizce terimleri kullanarak gerekli kayıtları tutma becerilerini kazanması hedeflenmektedir (MEB, 2020a).

2.12.3. Gemi Elektroniği ve Haberleşme

Gemi elektroniği ve haberleşme zabıtları gemideki acil ve günlük haberleşmelerden sorumlulardır. Gemide bulunan telsiz ve haberleşme cihazlarını dönemsel olarak bakım, onarım ve kontrollerini yaparlar. Gemideki kontrol edilen, bakımı yapılan cihazlara “görüldü” ya da “bakıldı” damgalarını vururlar (www.meslegimhayatim.meb.gov.tr . Erişim Tarihi 12 Nisan 2022).

MEB Denizcilik Alanı,  er eve Eğitim Programı’na göre bu dalda okuyan öğrencilerin veri haberleşmesi yapma, denizde can kurtarma ve acil durum müdahalelerini yapma, elektronik cihazların montajını, bakımını, arızalarının tespitini ve onarımını yapma, acelelik ve rutin haberleşmeleri yapma, deniz hukuku, uluslararası denizcilik sözleşmeleri ve genel denizcilik mevzuatı ile ilgili İngilizce terimleri kullanarak gerekli kayıtları tutma becerilerini kazanması hedeflenmektedir (MEB, 2020a).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma İstanbul ilinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin denizcilik alanında öğrenim gören 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki ilgilerini ve mesleki eğitime karşı tutum ve memnuniyetlerini belirlemeyi amaçlayan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Karasar (2020)'a göre tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul'da Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Denizcilik Alanı'nın da öğrenim gören 9. sınıf öğrencileri ve Gemi Makina ve İşletme Dalı'nda öğrenim gören 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2016). Araştırmanın amacı 9. ve 12. sınıfları karşılaştırmak olduğundan aynı anda 9. sınıf ve 12. sınıfı olan liseler araştırma için seçilmiştir. Bu okullar Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'dir.

Araştırmada 9. ve 12. sınıflarda öğrenim gören toplam 397 öğrenciye ulaşılmış ancak sonrasında soruları boş bırakmış veya birden fazla seçeneği işaretlemiş olan 51 öğrencinin cevapları çalışma dışında bırakılmış ve çalışma 346 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerin 260'ı 9. sınıf, 86'sı 12. sınıf öğrencisidir.

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerden 73'ü Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde, 49'u Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde, 111'i Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde, 40'ı Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu

Lisesi'nde ve 73'ü Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde eğitim görmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

İstanbul'da Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Denizcilik alanında eğitim öğretim veren toplamda 8 okul bulunmaktadır. Ancak bu okullar arasından aynı anda 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin eğitim gördüğü 5 okul bulunmaktadır. Bu okullar tespit edilmiş ardından araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Biruni Üniversitesi Girişimsel olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan 17/12/2022 tarihli 2021/64-4 karar no'lu etik kurul onayı (Ek-1) ve okullarda anket çalışması yapabilmek için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır (Ek-2 ve Ek-3).

Tespit edilen okullar telefonla aranmış, teknik müdür yardımcıları ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerden sonra önceden tespit edilen günlerde okullara ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretlerde okul müdürlerine ve teknik müdür yardımcılara araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmanın yapılacağı Denizcilik Alanı'nda okuyan 9. sınıf öğrencileri ile Gemi Makineleri İşletme Dal'ında okuyan 12. sınıf öğrencilerinin sınıfları okul rehber öğretmenleri ve bölüm şefleri ile tespit edilmiştir. Uygulamanın yapıldığı her okul ve her sınıfta araştırmanın amacından bahsedilmiş, veri toplama araçlarının cevaplanmasına ilişkin gerekli açıklamalar yapılarak bu cevaplamalar için herhangi bir kimlik bilgisine gerek olmadığı vurgulanmıştır. Katılımcılardan ve velilerden onam alınmıştır (Ek-4 ve Ek-5). Öğrenciler, sınıf içerisinde yaklaşık 30 dakikalık bir süre içinde elden dağıtılmış olan veri toplama araçlarını cevaplayarak araştırmacıya teslim etmiştir. Verilerin toplanması Şubat - Mart 2022 tarih aralığında tamamlanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, Kalkan (2014) tarafından geliştirilen Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği, Kaysi (2021) tarafından geliştirilen Mesleki İlgi Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen

Mesleki Memnuniyet Anketi olmak üzere 4 ayrı veri toplama aracı ile toplanmıştır (Ek-6, Ek-7, Ek-8, Ek-9).

Kalkan (2014) tarafından geliştirilen “Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” (Ek-10) ve Kaysi (2021) tarafından geliştirilen “Mesleki İlgi Ölçeği” (Ek-11) kullanımını için e-posta yoluyla izin alınmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin, okulları, sınıf düzeyleri, cinsiyetleri, aile gelir düzeyi, aile eğitim seviyesi, ailesinde denizcilik sektöründe çalışanlar olup olmadığına ilişkin bilgileri belirlemek amacıyla toplam 13 sorudan oluşan ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır Ek-6) .

3.4.2. Mesleki Memnuniyet Anketi

Araştırmacı tarafından öğrencilerin aldıkları meslek eğitimine bakış açılarını, aldıkları meslek eğitiminin denizcilikte kariyer yapabilmek için yeterli olup olmadığını ve okudukları daldan, bölümden ve meslekten memnun olup olmadıklarına ilişkin bilgileri belirlemek amacıyla geliştirilen bu ankette 9 madde bulunmaktadır. Öğrencilerden 5’li likert tipli derecelendirme ölçeğine dayalı olarak “5 = Tamamen katılıyorum” , “4 = Katılıyorum” , “3 = Kararsızım” , “2 = Katılmıyorum” , “1 = Kesinlikle Katılmıyorum” cevaplarından bir tanesini işaretlemeleri istenmiştir.

Araştırma öncesinde mesleki memnuniyet anket formu hazırlanıp araştırmacının danışmanına sunulmuş, karmaşık ve anlaşılmayan soruların varlığı tespit edilerek eksiklikler giderildikten sonra alanda 3 Doktoralı akademisyenden hakem görüşü alınmış ve son şekli verilmiştir.

3.4.3. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği

Bu araştırmada, meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki eğitime yönelik tutumlarını belirleyebilmek yönelik Kalkan (2014) tarafından geliştirilen Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. 35 maddeden oluşan ölçek ifadeleri “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” 5’li likert dereceleme şeklindedir.

Ölçeğin güvenirlik kat sayısı Cronbach Alfa 0,97 olarak bulunmuştur. Güvenirlik değerinin yüksek olması ölçeğin maddelerinin birbiri ile tutarlı ve aynı özelliği arayan maddelerden oluştuğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla temel eksen faktörleme analizi yapılmış, yapılan analiz sonucunda 35 maddelik ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiş ve değerlerin 0,59 - 0,82 aralığında değiştiği görülmüştür (Kalkan, 2014). Bu çalışmada hesaplanan Cronbach alpha katsayısı ise 0.96’dır.

3.4.4. Mesleki İlgi Ölçeği

Bu araştırmada Kaysi (2021) tarafından öğrencilerin ya da mezunların öğrenim gördükleri programı tercih etme nedenlerini ve mesleki ilgi düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen Mesleki İlgi Ölçeği kullanılmıştır.

Ölçek 4 faktör ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin faktörlere dağılımı, Mesleki Hazır Bulunuşluk (MHB) (2. 4. 6. 7. 9. 14. 19. Madde), Kendini Geliştirme (KG) (8. 12. 13. 16. 17. Madde), Meslek Seçim Farkındalığı (MSF) (3. 10. 11. 15. 18. Madde), Mesleğini Başkalarına Önerme (MBÖ) (1. ve 5. Madde) olarak ele alınmıştır. Ölçekte 5’li likert tipli derecelendirme ölçeği kullanılmış, “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” cevaplarından bir tanesini işaretlemeleri istenmiştir. 19 maddeden oluşan Mesleki İlgi Ölçeğinin 1 adet iç tutarlılık maddesi bulunmaktadır. Ölçekteki bu maddelerden biri olan 7. maddenin ters yorumlaması gerekmektedir. 19 madde ve 4 alt faktörden oluşan ölçeğin, Kaiser-Meyer Olkin değeri 0,91; Cronbach Alfa değeri 0,92 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen KMO değeri, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğu ve Cronbach değerinin 0,08’in üzerinde olması ölçeğin

maddelerinin birbiri ile tutarlı ve güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Kaysi, 2021). Bu çalışmada hesaplanan Cronbach alpha katsayısı ise 0.94'dür.

3.5. Verilerin Analizi

Anket ve ölçek verileri bilgisayara aktarılmış, bu aşamada likert tipi anket ve ölçeklerden alınan cevaplardan olumsuz ifade belirtenler ters kodlanmıştır. Ölçme araçlarının aralıkları için üst ve alt sınırlar belirlenmiştir. Buna göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet ortalamaları; 1,00 - 1,80 aralığı çok düşük, 1,81 - 2,60 aralığı düşük, 2,61 - 3,40 aralığı orta, 3,41 - 4,20 aralığı yüksek, 4,21 - 5,00 aralığı çok yüksek olarak değerlendirilmiştir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1 Ölçme Araçlarından Elde Edilen Ortalamaların Düzey Sınıflandırması (Kaysi, 2021)

Sınırlar	Düzeyler
1,00 - 1,80	Çok Düşük
1,81 - 2,60	Düşük
2,61 - 3,40	Orta
3,41 - 4,20	Yüksek
4,21 - 5,00	Çok Yüksek

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences Statistics) 22 paket programı kullanılmıştır. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği'nden elde edilen ortalamalar, Mesleki İlgi Ölçeği'nden elde edilen Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ortalamaları ve Mesleki Memnuniyet Anketi'nden elde edilen ortalamalar veriler normal dağılmadığından parametrik olmayan test olan Kruskal Wallis ve Mann Whitney U analiz testleri kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Karşılaştırmalar, araştırma beş okul arasında, ailenin toplam gelir düzeyine göre dört farklı gelir düzeyi arasında anne ve baba eğitim seviyelerine göre beş farklı eğitim düzeyine göre Kruskal Wallis testi kullanılarak yapılmıştır. Sınıf seviyesine göre, cinsiyete göre ve ailede denizcilik alanında çalışan bulunup bulunmamasına göre

Mann Whitney U testi ile karşılaştırma yapılmıştır. Ölçek ve anket sonuçları arasındaki korelasyon analizi için Spearman Korelasyon Kat Sayısı testi kullanılmıştır.

Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen testler %95 güven aralığında, 0.05 anlamlılık düzeyinde yapılmış olup sonuçlar ortalama, standart sapma, en düşük değer ve en yüksek değerlerle birlikte sunulmuştur.

4. BULGULAR

4.1. Örneklem İlişkin Bağımsız Değişkenlerin Dağılımı İle İlgili Tanımlayıcı Bilgiler

4.1.1. Sınıf Seviyesi ve Cinsiyet Dağılımı

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi çalışmaya dahil edilen öğrencilerin 73’ü Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde, 49’u Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde, 111’i Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde, 40’ı Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde ve 73’ü Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde eğitim almaktadır.

Tablo 4.1 Okullara göre sınıf seviyesi ve cinsiyet dağılımı

Okul	N	9. Sınıf	12. Sınıf
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	111	<i>Erkek</i> 84	<i>Erkek</i> 14
		<i>Kız</i> 9	<i>Kız</i> 4
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	<i>Erkek</i> 45	<i>Erkek</i> 14
		<i>Kız</i> 11	<i>Kız</i> 3
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	<i>Erkek</i> 45	<i>Erkek</i> 20
		<i>Kız</i> 3	<i>Kız</i> 5
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	49	<i>Erkek</i> 34	<i>Erkek</i> 15
		<i>Kız</i> -	<i>Kız</i> -
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	40	<i>Erkek</i> 25	<i>Erkek</i> 11
		<i>Kız</i> 4	<i>Kız</i> -
Toplam	346	<i>Erkek</i> 233	<i>Erkek</i> 74
		<i>Kız</i> 27	<i>Kız</i> 12

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin 307’si (% 88,73) erkek öğrenci iken 39’u (% 11,3) kız öğrencidir. Erkek öğrencilerin 233’ü 9. Sınıfta, 74’ü 12. sınıfta eğitim almaktadır. Kız öğrencilerin 27’si 9. Sınıfta, 12’si 12. Sınıfta eğitim almaktadır.

Çalışmaya dahil edilen toplam 9. sınıf öğrencisi 260 kişiyken 12. sınıf öğrencileri 86 kişidir.

4.1.2. Ailenin Toplam Gelir Düzeyi

Tablo 4.2’de örneklemin aileye ait toplam gelir düzeyine göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.2 Aile Gelir Düzeyi

Okul	0 – 2825 TL arasında	2826 – 3500 TL arasında	3501 – 5000 TL arasında	5001 TL’den fazla
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	-	18	33	22
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	-	20	21	8
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	3	46	48	14
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	-	9	22	9
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	-	22	26	25
<i>Yüzdelik</i>	% 0,87	% 33,24	% 43,35	% 22,54
Toplam	3	115	150	78

Öğrencilerin 3’nün (% 0,87) aile toplam geliri 0 – 2825 TL arasında, 115’inin (% 33,24) 2826 – 3500 TL arasında, 150’sinin (% 43,35) 3501 – 5000 TL arasında ve 78’inin (% 22,54) 5001 TL’den fazladır.

4.1.3 Anne ve Babanın Eğitim Seviyesi

Tablo 4.3'te örneklemin anne ve baba eğitim seviyesine göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.3 Anne ve Baba Eğitim Seviyesi

Okul	İlkokul mezunu		Ortaokul Mezununu		Lise mezunu		Üniversite Mezununu		Lisansüstü	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	14	9	16	15	27	19	13	28	3	2
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	8	4	20	14	18	25	3	5	-	
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	22	13	38	30	44	49	6	19	1	
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	12	6	16	15	11	16	1	3	-	
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	18	11	22	18	25	31	8	12	-	1
Toplam	74	43	112	92	125	140	31	67	4	3

346 öğrenciden 74'ünün (% 21,39) annesi ilkököl mezunu, 112'sinin (% 32,37) ortaokul mezunu, 125'inin (% 36,13) lise mezunu, 31'inin (% 8,96) üniversite mezunu olduğu ve 4'ünün de (% 1,16) lisansüstü eğitimi aldığı görülmektedir. 346 öğrenciden 43'ünün (% 12,43) babası ilkököl mezunu, 92'sinin (% 26,59) ortaokul mezunu, 140'ının (% 40,46) lise mezunu, 67'sinin (% 19,36) üniversite mezunu olduğu ve 3'ünün (% 0,87) lisansüstü eğitimi aldığı görülmektedir.

4.1.4. Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunma Durumu ve Meslek Seçimine Etkisi

Tablo 4.4'te çalışmaya dahil edilen öğrencilerin ailesinde denizcilik mesleğini yapan kişilerin bulunup bulunmama durumuna göre okullara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 4.4 Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunma Durumu ve Meslek Seçimine Etkisi

Okul	Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunanlar	Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunmayanlar	Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Kişi ya da Kişilerin Meslek Seçiminde Etkisi	
			Sayısı	Etki Oranı
Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	24	49	22	91,67
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	9	31	8	88,89
Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	13	36	10	76,92
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	20	53	15	75
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	49	62	29	59,18
Toplam	115	231	84	73,04

Toplam 346 öğrenciden 115'inin (% 33,24) ailesinde denizcilik alanında çalışan kişi bulunmaktadır. Bu 115 öğrenciden 84'ü (% 73,04) ailesinde denizcilik alanında çalışan birinin bulunmasının bu mesleği seçmesinde etkili olduğunu belirtmiştir.

4.1.5. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Başkalarına Önerme, Mesleki Seçim Farkındalığı ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Araştırmaya katılan 346 öğrencinin Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Başkalarına Önerme, Mesleki Seçim Farkındalığı ve Mesleki Memnuniyet ortalamaları Tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.5 Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Başkalarına Önerme, Mesleki Seçim Farkındalığı ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Ölçüm Değişkeni	Ortalama	Standart sapma	En düşük değer	En yüksek değer
<i>Mesleki Eğitime Yönelik Tutum</i>	3,78	0,85	1,00	5,00
<i>Mesleki Hazırbulunuşluk</i>	3,65	0,96	1,00	5,00
<i>Kendini Geliştirme</i>	3,37	0,98	1,00	5,00
<i>Başkalarına Önerme</i>	3,81	1,18	1,00	5,00
<i>Mesleki Seçim Farkındalığı</i>	3,90	0,95	1,00	5,00
<i>Mesleki Memnuniyet</i>	3,81	0,94	1,00	5,00

Toplam 346 öğrencinin Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ortalamaları 3,78 , Mesleki Hazırbulunuşluk ortalamaları 3,65 , Kendini Geliştirme ortalamaları 3,37 , Başkalarına Önerme ortalamaları 3,81 , Mesleki Seçim Farkındalığı ortalamaları 3,90 ve Mesleki Memnuniyet ortalamaları 3,81 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Okula Göre Yapılan Karşılaştırmalar

4.2.1. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum

Veriler normal dağılım göstermediğinden okullar arasındaki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.6 Okullara Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalamaları

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum						
Okul	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	49	3,98	0,76	1,66	4,97	0,000
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,93	0,90	1,00	5,00	
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	111	3,87	0,78	1,54	4,91	
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,58	0,85	1,40	4,94	
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	40	3,35	0,87	1,40	4,54	

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinden elde edilen ortalamalar karşılaştırıldığında araştırma yapılan 5 okul arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,000$) (Tablo 4.6).

İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmasının ardından gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için post-hoc analizi yapılmıştır. Okullar arasındaki ikili karşılaştırmalar Tablo 4.7’de gösterilmiştir. Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği ortalamaları diğer 4 liseye göre anlamlı olarak düşüktür. Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği ortalamaları Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 4.7 Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum		p
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,114
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,000
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,000
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,000
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,009
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,001
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,001
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,289
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,258
Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,853

4.2.2. Mesleki Hazırbulunuşluk

Veriler normal dağılım göstermediğinden okullar arasındaki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.8 Okullara Göre Mesleki Hazırbulunuşluk Ortalamaları

Mesleki Hazırbulunuşluk						
Okul	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	49	3,94	0,90	1,00	5,00	0,023
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,76	0,99	1,00	5,00	
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	111	3,67	0,88	1,40	5,00	
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	40	3,53	0,98	1,40	5,00	
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,39	1,02	1,00	5,00	

Mesleki İlgî Ölçeğinden elde edilen “Mesleki Hazırbulunuşluk” ortalamaları karşılaştırıldığında araştırma yapılan 5 okul arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,023$) (Tablo 4.8).

İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmasının ardından gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için post-hoc analizi yapılmıştır. Okullar arasındaki ikili karşılaştırmalar Tablo 4.9’da gösterilmiştir. Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Mesleki Hazırbulunuşluk ortalamaları Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden anlamlı olarak yüksektir.

Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Mesleki Hazırbulunuşluk ortalamaları Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden anlamlı olarak yüksektir.

Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Mesleki Hazırbulunuşluk ortalamaları Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden yüksektir.

Tablo 4.9 Mesleki Hazırbulunuşluk Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları

Mesleki Hazırbulunuşluk		p
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,572
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,159
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,022
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,003
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,584
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,175
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,036
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,271
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,044
Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,329

4.2.3. Kendini Geliştirme

Veriler normal dağılım göstermediğinden okullar arasındaki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.10 Okullara Göre Kendini Geliştirme Ortalamaları

Kendini Geliştirme						
Okul	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	49	3,59	0,92	1,00	5,00	0,038
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,44	0,99	1,00	5,00	
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	111	3,42	0,97	1,00	5,00	
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	40	3,30	0,84	1,67	5,00	
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,10	1,04	1,00	5,00	

Mesleki İlgî Ölçeğinden elde edilen “Kendini Geliştirme” ortalamaları karşılaştırıldığında araştırma yapılan 5 okul arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,038$) (Tablo 4.10).

İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmasının ardından gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için post-hoc analizi yapılmıştır. Okullar arasındaki ikili karşılaştırmalar Tablo 4.11’de gösterilmiştir. Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Kendini Geliştirme ortalamaları Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 4.11 Kendini Geliştirme Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları

Kendini Geliştirme		p
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,389
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,028
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,012
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,008
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,380
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,206
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,129
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,565
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,346
Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,685

4.2.4. Mesleki Seçim Farkındalığı

Veriler normal dağılım göstermediğinden okullar arasındaki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.12 Okullara Göre Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamaları

Mesleki Seçim Farkındalığı						
Okul	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	49	4,15	0,92	1,00	5,00	0,005
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	4,10	0,94	1,60	5,00	
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	40	3,85	1,03	1,40	5,00	
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	111	3,80	0,82	1,60	5,00	
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,73	1,07	1,00	5,00	

Mesleki İlgi Ölçeğinden elde edilen “Mesleki Seçim Farkındalığı” ortalamaları karşılaştırıldığında araştırma yapılan 5 okul arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,005$) (Tablo 4.12).

İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmasının ardından gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için post-hoc analizi yapılmıştır. Okullar arasındaki ikili karşılaştırmalar Tablo 4.13'te gösterilmiştir. Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne ait Mesleki Seçim Farkındalığı ortalamaları Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nden anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 4.13 Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları

Mesleki Seçim Farkındalığı		p
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,779
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,381
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,004
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,004
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,545
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,018
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,013
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,165
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,112
Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,725

4.2.5. Başkalarına Önerme

Veriler normal dağılım göstermediğinden okullar arasındaki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.14 Okullara Göre Başkalarına Önerme Ortalamaları

Baskalarına Önerme						
Okul	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,99	1,09	1,00	5,00	0,056
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	49	3,98	1,08	1,00	5,00	
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	111	3,87	1,19	1,00	5,00	
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,62	1,18	1,00	5,00	
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	40	3,46	1,33	1,00	5,00	

Mesleki İlgi Ölçeğinden elde edilen “Baskalarına Önerme” ortalamaları karşılaştırıldığında araştırma yapılan 5 okul arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0,056$) (Tablo 4.14).

4.2.6. Mesleki Memnuniyet

Veriler normal dağılım göstermediğinden okullar arasındaki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.15 Okullara Göre Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Mesleki Memnuniyet						
Okul	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	49	3,97	0,91	1,00	5,00	0,002
<i>Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,95	1,05	1,00	5,00	
<i>Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	111	3,82	0,96	1,33	5,00	
<i>Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	73	3,71	0,79	1,33	5,00	
<i>Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi</i>	40	3,55	0,92	1,78	4,78	

Mesleki Memnuniyet Anketinden elde edilen ortalamalar karşılaştırıldığında araştırma yapılan 5 okul arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,002$) (Tablo 4.15).

İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmasının ardından gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için post-hoc analizi yapılmıştır. Okullar arasındaki ikili karşılaştırmalar Tablo 4.16’da gösterilmiştir. Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Mesleki Memnuniyet Ölçeği ortalamaları Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden anlamlı olarak yüksektir.

Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ne ait Mesleki Memnuniyet Ölçeği ortalamaları Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 4.16 Mesleki Memnuniyet Ortalamalarının Okullara Göre İkili Karşılaştırmaları

Mesleki Memnuniyet		p
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,529
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,035
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,005
Pendik Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,001
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,078
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,011
Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,002
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,235
Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,111
Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0,842

4.3. Sınıf Seviyelerine Göre Yapılan Karşılaştırmalar

Veriler normal dağılım göstermediğinden sınıflar arasındaki karşılaştırmalar Mann Whitney U analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.17 Sınıf Seviyelerine Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
9. Sınıf	260	3,82	0,83	1,40	5,00	0,107
12. Sınıf	86	3,64	0,91	1,00	4,97	
Mesleki Hazırbulunuşluk						
9. Sınıf	260	3,67	0,92	1,00	5,00	0,774
12. Sınıf	86	3,60	1,08	1,00	5,00	
Kendini Geliştirme						
9. Sınıf	260	3,37	0,94	1,00	5,00	0,996
12. Sınıf	86	3,35	1,08	1,00	5,00	
Mesleki Seçim Farkındalığı						
9. Sınıf	260	3,92	0,93	1,00	5,00	0,513
12. Sınıf	86	3,84	1,02	1,00	5,00	
Başkalarına Önerme						
9. Sınıf	260	3,83	1,18	1,00	5,00	0,569
12. Sınıf	86	3,76	1,19	1,00	5,00	
Mesleki Memnuniyet						
9. Sınıf	260	3,88	0,89	1,11	5,00	0,048
12. Sınıf	86	3,62	1,06	1,00	5,00	

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinden elde edilen ortalamalar, Mesleki İlgili Ölçeğinden elde edilen “Mesleki Hazırbulunuşluk”, “Kendini Geliştirme”, “Mesleki Seçim Farkındalığı” ve “Başkalarına Önerme” ortalamaları 9. ve 12. sınıflar arasında karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 4.17).

Mesleki Memnuniyet Anketinden elde edilen ortalamalar 9. sınıflarda 12. sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksektir ($p=0,048$) (Tablo 4.17).

4.4. Cinsiyete Göre Yapılan Karşılaştırmalar

Veriler normal dağılım göstermediğinden cinsiyetler arasındaki karşılaştırmalar Mann Whitney U analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.18 Cinsiyetlere Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
Erkek	307	3,81	0,84	1,40	5,00	0,047
Kız	39	3,53	0,91	1,00	4,83	
Mesleki Hazırbulunuşluk						
Erkek	307	3,73	0,93	1,00	5,00	0,000
Kız	39	3,03	0,96	1,20	4,80	
Kendini Geliştirme						
Erkek	307	3,43	0,95	1,00	5,00	0,001
Kız	39	2,84	1,06	1,00	4,83	
Mesleki Seçim Farkındalığı						
Erkek	307	3,96	0,93	1,00	5,00	0,001
Kız	39	3,45	0,99	1,00	5,00	
Başkalarına Önerme						
Erkek	307	3,87	1,15	1,00	5,00	0,014
Kız	39	3,35	1,31	1,00	5,00	
Mesleki Memnuniyet						
Erkek	307	3,87	0,92	1,00	5,00	0,001
Kız	39	3,38	1,00	1,00	4,67	

Erkek öğrenciler ile kız öğrenciler Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ($p=0,047$), Mesleki Hazırbulunuşluk ($p=0,000$), Kendini Geliştirme ($p=0,001$), Mesleki Seçim Farkındalığı ($p=0,001$), Başkalarına Önerme ($p=0,014$) ve Mesleki Memnuniyet ($p=0,001$) yönlerinden karşılaştırıldığında cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 4.18).

4.5. Ailenin Toplam Gelir Düzeyine Göre Yapılan Karşılaştırmalar

Veriler normal dağılım göstermediğinden aile gelir düzeyi arasındaki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.19 Ailenin Toplam Gelir Düzeyine Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
0 – 2.825 arasında	3	3,85	0,29	3,60	4,17	0,687
2.826 – 3.500 arasında	115	3,80	0,83	1,40	4,97	
3.501 – 5.000 arasında	150	3,81	0,82	1,40	5,00	
5001’den fazla	78	3,66	0,95	1,00	5,00	
Mesleki Hazırbulunuşluk						p
0 – 2.825 arasında	3	3,33	0,31	3,00	3,60	0,733
2.826 – 3.500 arasında	115	3,67	0,96	1,00	5,00	
3.501 – 5.000 arasında	150	3,68	0,92	1,00	5,00	
5001’den fazla	78	3,58	1,06	1,00	5,00	
Kendini Geliştirme						p
0 – 2.825 arasında	3	3,61	0,67	3,00	4,33	0,602
2.826 – 3.500 arasında	115	3,40	0,98	1,00	5,00	
3.501 – 5.000 arasında	150	3,38	1,00	1,00	5,00	
5001’den fazla	78	3,28	0,96	1,00	5,00	
Mesleki Seçim Farkındalığı						p
0 – 2.825 arasında	3	3,67	0,64	3,20	4,40	0,818
2.826 – 3.500 arasında	115	3,89	0,98	1,00	5,00	
3.501 – 5.000 arasında	150	3,94	0,91	1,00	5,00	
5001’den fazla	78	3,85	1,00	1,00	5,00	
Başkalarına Önerme						p
0 – 2.825 arasında	3	4,50	0,50	4,00	5,00	0,619
2.826 – 3.500 arasında	115	3,81	1,19	1,00	5,00	
3.501 – 5.000 arasında	150	3,85	1,15	1,00	5,00	
5001’den fazla	78	3,71	1,24	1,00	5,00	
Mesleki Memnuniyet						p
0 – 2.825 arasında	3	3,15	1,01	2,00	3,89	0,531
2.826 – 3.500 arasında	115	3,82	0,93	1,11	5,00	
3.501 – 5.000 arasında	150	3,82	0,95	1,00	5,00	
5001’den fazla	78	3,81	0,94	1,00	5,00	

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinden elde edilen ortalamalar, Mesleki İlgi Ölçeğinden elde edilen “Mesleki Hazırbulunuşluk”, “Kendini Geliştirme”, “Mesleki Seçim Farkındalığı”, “Başkalarına Önerme” ortalamaları ve Mesleki Memnuniyet Anketinden elde edilen ortalamalar farklı toplam aile gelirine sahip öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir (Tablo 4.19).

4.6. Anne-Baba Eğitim Seviyelerine Göre Yapılan Karşılaştırmalar

4.6.1. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum

Veriler normal dağılım göstermediğinden anne – baba eğitim seviyesindeki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.20 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalamaları

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum						
Baba Eğitim Seviyesi	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>İlkokul Mezunu</i>	43	3,82	0,81	1,60	4,83	0,971
<i>Ortaokul Mezunu</i>	92	3,83	0,80	1,40	4,97	
<i>Lise Mezunu</i>	140	3,76	0,84	1,40	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	67	3,69	0,98	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	3	4,16	0,26	3,86	4,31	
Anne Eğitim Seviyesi						p
<i>İlkokul Mezunu</i>	74	3,85	0,83	1,60	5,00	0,801
<i>Ortaokul Mezunu</i>	112	3,77	0,80	1,40	4,97	
<i>Lise Mezunu</i>	125	3,76	0,87	1,40	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	31	3,74	0,98	1,00	4,94	
<i>Lisansüstü</i>	4	3,37	1,25	1,57	4,43	

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinden elde edilen ortalamalar karşılaştırıldığında anne ve baba eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 4.20).

4.6.2. Mesleki Hazırbulunuşluk

Veriler normal dağılım göstermediğinden anne – baba eğitim seviyesindeki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.21 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Hazırbulunuşluk Ortalamaları

Mesleki Hazırbulunuşluk						
Baba Eğitim Seviyesi	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>İlkokul Mezunu</i>	43	3,75	0,94	2,00	5,00	0,971
<i>Ortaokul Mezunu</i>	92	3,66	0,87	1,40	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	140	3,66	0,95	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	67	3,55	1,14	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	3	3,87	0,50	3,40	4,40	
Anne Eğitim Seviyesi	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>İlkokul Mezunu</i>	74	3,87	0,85	1,60	5,00	0,367
<i>Ortaokul Mezunu</i>	112	3,64	0,89	1,40	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	125	3,57	1,02	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	31	3,55	1,11	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	4	3,50	1,24	1,80	4,60	

Mesleki İlgili Ölçeğinden elde edilen “Mesleki Hazırbulunuşluk” ortalamaları karşılaştırıldığında anne ve baba eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 4.21).

4.6.3. Kendini Geliştirme

Veriler normal dağılım göstermediğinden anne – baba eğitim seviyesindeki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.22 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Kendini Geliştirme Ortalamaları

Kendini Geliştirme						
Baba Eğitim Seviyesi	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>İlkokul Mezunu</i>	43	3,38	1,00	1,00	5,00	0,738
<i>Ortaokul Mezunu</i>	92	3,47	0,96	1,00	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	140	3,35	0,97	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	67	3,24	1,04	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	3	3,78	0,25	3,50	4,00	
Anne Eğitim Seviyesi						p
<i>İlkokul Mezunu</i>	74	3,50	0,96	1,00	5,00	0,883
<i>Ortaokul Mezunu</i>	112	3,39	0,92	1,00	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	125	3,31	1,01	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	31	3,22	1,10	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	4	3,38	1,17	1,83	4,67	

Mesleki İlgî Ölçeğinden elde edilen “Kendini Geliştirme” ortalamaları karşılaştırıldığında anne ve baba eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 4.22).

4.6.4. Mesleki Seçim Farkındalığı

Veriler normal dağılım göstermediğinden anne – baba eğitim seviyesindeki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.23 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamaları

Mesleki Seçim Farkındalığı						
Baba Eğitim Seviyesi	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>İlkokul Mezunu</i>	43	3,94	0,92	1,60	5,00	0,688
<i>Ortaokul Mezunu</i>	92	3,90	0,87	1,80	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	140	3,93	0,96	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	67	3,80	1,07	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	3	4,27	0,76	3,40	4,80	
Anne Eğitim Seviyesi						
<i>İlkokul Mezunu</i>	74	4,14	0,83	1,60	5,00	0,041
<i>Ortaokul Mezunu</i>	112	3,92	0,94	1,60	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	125	3,73	1,01	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	31	4,00	0,96	1,80	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	4	3,60	0,78	2,60	4,40	

Mesleki İlgî Ölçeğinden elde edilen “Mesleki Seçim Farkındalığı” ortalamaları karşılaştırıldığında anne eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken ($p=0,041$) ve baba eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 4.23).

İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmasının ardından gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için post-hoc analizi yapılmıştır. Anne eğitim seviyeleri arasındaki ikili karşılaştırmalar Tablo 4.24’te gösterilmiştir. İlkokul mezunu anneye sahip öğrencilerin lise mezunu anneye sahip öğrencilere göre daha yüksek Mesleki Seçim Farkındalığı ortalamaları vardır.

Tablo 4.24 Mesleki Seçim Farkındalığı Ortalamalarının Anne Eğitim Seviyesine Göre İkili Karşılaştırmaları

Mesleki Seçim Farkındalığı		p
Lisansüstü	Lise Mezunu	0,585
Lisansüstü	Ortaokul Mezunu	0,345
Lisansüstü	Üniversite Mezunu	0,270
Lisansüstü	İlkokul Mezunu	0,170
Lise Mezunu	Ortaokul Mezunu	0,118
Lise Mezunu	Üniversite Mezunu	0,124
Lise Mezunu	İlkokul Mezunu	0,004
Ortaokul Mezunu	Üniversite Mezunu	0,602
Ortaokul Mezunu	İlkokul Mezunu	0,135
Üniversite Mezunu	İlkokul Mezunu	0,581

4.6.5. Başkalarına Önerme

Veriler normal dağılım göstermediğinden anne – baba eğitim seviyesindeki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.25 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Başkalarına Önerme Ortalamaları

Baskalarına Önerme						
Baba Eğitim Seviyesi	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>İlkokul Mezunu</i>	43	3,98	1,16	1,00	5,00	0,552
<i>Ortaokul Mezunu</i>	92	3,77	1,14	1,00	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	140	3,80	1,18	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	67	3,76	1,26	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	3	4,33	0,58	4,00	5,00	
Anne Eğitim Seviyesi						p
<i>İlkokul Mezunu</i>	74	4,10	1,05	1,00	5,00	0,114
<i>Ortaokul Mezunu</i>	112	3,79	1,16	1,00	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	125	3,68	1,24	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	31	3,68	1,20	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	4	4,00	1,08	2,50	5,00	

Mesleki İlgi Ölçeğinden elde edilen “Baskalarına Önerme” ortalamaları karşılaştırıldığında anne ve baba eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 4.25).

4.6.6. Mesleki Memnuniyet

Veriler normal dağılım göstermediğinden anne – baba eğitim seviyesindeki karşılaştırmalar Kruskal Wallis analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.26 Anne-Baba Eğitim Seviyesine Göre Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Mesleki Memnuniyet						
Baba Eğitim Seviyesi	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>İlkokul Mezunu</i>	43	3,66	0,97	1,44	5,00	0,291
<i>Ortaokul Mezunu</i>	92	3,79	0,84	1,33	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	140	3,91	0,86	1,11	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	67	3,75	1,17	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	3	4,15	0,57	3,67	4,78	
Anne Eğitim Seviyesi						
<i>İlkokul Mezunu</i>	74	3,77	0,92	1,44	5,00	0,390
<i>Ortaokul Mezunu</i>	112	3,80	0,91	1,11	5,00	
<i>Lise Mezunu</i>	125	3,86	0,93	1,00	5,00	
<i>Üniversite Mezunu</i>	31	3,85	1,11	1,00	5,00	
<i>Lisansüstü</i>	4	3,25	1,30	1,33	4,22	

Mesleki Memnuniyet Anketinden elde edilen ortalamalar karşılaştırıldığında anne ve baba eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 4.26).

4.7. Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Bulunup Bulunmamasına Göre Yapılan Karşılaştırmalar

Veriler normal dağılım göstermediğinden ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunup bulunmama arasındaki karşılaştırmalar Mann Whitney U analizi ile yapılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.27 Ailede Denizcilik Alanında Çalışan Bulunup Bulunmamasına Göre Mesleki Eğitime Yönelik Tutum, Mesleki Hazırbulunuşluk, Kendini Geliştirme, Mesleki Seçim Farkındalığı, Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet Ortalamaları

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum	N	Ortalama	Standart Sapma	En düşük değer	En yüksek değer	p
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olanlar</i>	115	4,02	0,73	1,40	5,00	0,000
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olmayanlar</i>	231	3,65	0,88	1,00	4,97	
Mesleki Hazırbulunuşluk						p
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olanlar</i>	115	3,87	0,93	1,00	5,00	0,001
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olmayanlar</i>	231	3,55	0,96	1,00	5,00	
Kendini Geliştirme						p
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olanlar</i>	115	3,57	0,91	1,00	5,00	0,007
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olmayanlar</i>	231	3,27	1,00	1,00	5,00	
Mesleki Seçim Farkındalığı						p
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olanlar</i>	115	4,03	0,89	1,00	5,00	0,100
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olmayanlar</i>	231	3,84	0,98	1,00	5,00	
Başkalarına Önerme						p
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olanlar</i>	115	3,99	1,13	1,00	5,00	0,024
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olmayanlar</i>	231	3,72	1,19	1,00	5,00	
Mesleki Memnuniyet						p
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olanlar</i>	115	4,04	0,90	1,11	5,00	0,000
<i>Ailesinde Denizcilik Alanında Çalışan Olmayanlar</i>	231	3,70	0,94	1,00	5,00	

Ailesinde denizcilik alanında çalışan kişiler bulunan öğrenciler bulunmayanlara göre daha yüksek Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ($p=0,000$), Mesleki Hazırbulunuşluk ($p=0,001$), Kendini Geliştirme ($p=0,007$), Başkalarına Önerme ($p=0,024$) ve Mesleki Memnuniyet ($p=0,000$) değerlerine sahiptir (Tablo 4.27).

Mesleki İlgi Ölçeğinden elde edilen Mesleki Seçim Farkındalığı ortalamalar bakımından ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunanlar ve bulunmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0,100$) (Tablo 4.27).

4.8. Örneklemeye Ait Bağımlı Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi

Veriler normal dağılım göstermediği için karşılaştırmalar Spearman Korelasyon analizi ile karşılaştırılmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.28 Örneklemeye Ait Bağımlı Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi
r: Spearman korelasyon katsayısı

		1	2	3	4	5	6
1. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum	r	1,00					
	p						
2. Mesleki Hazırbulunuşluk	r	0,653**	1,00				
	p	0,000					
3. Kendini Geliştirme	r	0,674**	0,745**	1,00			
	p	0,000	0,00				
4. Mesleki Seçim Farkındalığı	r	0,597**	0,780**	0,642**	1,00		
	p	0,000	0,000	0,000			
5. Başkalarına Önerme	r	0,504**	0,625**	0,536**	0,667**	1,00	
	p	0,000	0,000	0,00	0,000		
6. Mesleki Memnuniyet	r	0,649**	0,577**	0,506**	0,565**	0,378**	1,00
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ile Mesleki Hazırbulunuşluk ($r:0,653$; $p=0,000$), Kendini Geliştirme ($r:0,674$; $p=0,000$) ve Mesleki Memnuniyet ($r:0,649$; $p=0,000$) arasında pozitif yönde yüksek korelasyon bulunmuştur. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ile Mesleki Seçim Farkındalığı ($r:0,597$; $p=0,000$) ve Başkalarına Önerme ($r:0,504$; $p=0,000$) arasında pozitif yönde orta düzeyde korelasyon bulunmuştur (Tablo 4.28).

Mesleki Hazırbulunuşluk ile Kendini Geliştirme ($r:0,745$; $p=0,000$), Mesleki Seçim Farkındalığı ($r:0,780$; $p=0,000$) ve Başkalarına Önerme ($r:0,625$; $p=0,000$) arasında pozitif yönde yüksek korelasyon bulunmuştur. Mesleki Hazırbulunuşluk ile Mesleki Memnuniyet arasında pozitif yönde orta düzeyde korelasyon ($r:0,506$; $p=0,000$) bulunmuştur (Tablo 4.28).

Kendini Geliştirme ile Mesleki Seçim Farkındalığı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde korelasyon ($r:0,642$; $p=0,000$) bulunmuştur (Tablo 4.28). Kendini Geliştirme ile Başkalarına Önerme ($r:0,536$; $p=0,000$) ve Mesleki Memnuniyet ($r:0,506$; $p=0,000$) arasında pozitif yönde orta düzeyde korelasyon bulunmuştur (Tablo 4.28). Mesleki Seçim Farkındalığı ile Başkalarına Önerme arasında pozitif yönde yüksek korelasyon ($r:0,667$; $p=0,000$) bulunmuştur (Tablo 4.28). Mesleki Seçim Farkındalığı ile Mesleki Memnuniyet arasında pozitif yönde orta düzeyde korelasyon ($r:0,565$; $p=0,000$) bulunmuştur (Tablo 4.28). Başkalarına Önerme ve Mesleki Memnuniyet arasında pozitif yönde zayıf korelasyon ($r:0,378$; $p=0,000$) bulunmuştur (Tablo 4.28).

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

5.1.1. Okullara Göre Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine Yönelik Sonuçlar

Çalışmaya dahil edilen 346 öğrencinin;

- %88,73'ünü erkek öğrenci, %11,3'ünü ise kız öğrenci oluşturduğu, böylelikle erkek öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği (Tablo 4.1),
- Ailelerin gelir durumunun ağırlıklı olarak alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyde olduğu (Tablo 4.2),
- Anne eğitim seviyesinde çoğunluğunun (%36,12) annesinin lise mezunu olduğu (Tablo 4.3),
- Baba eğitim seviyesinde çoğunluğunun (%40,4) babasının lise mezunu olduğu (Tablo 4.3),
- Ailesinde denizcilik alanında çalışan kişi bulunan öğrencilerin sayısının 115 (% 44,80) olduğu (Tablo 4.4),
- Ailesinde denizcilik mesleğinde çalışan kişiler bulunan öğrencilerin 84'ünün (% 73,04) meslek seçiminde bundan etkilendiği, (Tablo 4.4).

5.1.2. Cinsiyet Değişkeni Açısından Sonuçlar

Erkek öğrencilerin mesleki eğitime yönelik tutum ve ilgilerinin kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu ve mesleği başkalarına daha çok önerme taraftarı oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.18). Buna göre erkek öğrencilerin okudukları mesleği seçerken farkındalıklarının ve mesleğe karşı hazırbulunuşluk düzeylerinin yüksek olduğu ve okudukları alandaki kız öğrencilere oranla daha fazla memnun olup başkalarına daha fazla önerdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3. Sınıf Seviyesi Değişkeni Açısından Sonuçlar

9. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencilerinin; mesleki eğitime yönelik tutumları, kendilerini geliştirme düzeyleri, mesleğin gereklilikleri hakkında farkında oluşları gibi mesleki seçim farkındalıkları, denizcilik mesleğinin gerektirdiği bazı yetenek ve bilgilere sahip olma gibi mesleğe karşı hazırbulunuşlukları ve mesleği başkalarına önerme düzeyleri arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 4.17). Ancak 9. sınıf öğrencilerinin denizcilik mesleğine karşı memnuniyetlerinin 12. sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.17).

12. sınıf öğrencilerinin seçtikleri mesleğe karşı memnuniyetlerinin 9.sınıf öğrencilerine oranla daha düşük çıkmasının nedenleri olarak; 12. sınıf öğrencilerinin daha bilinçli oldukları ve okudukları zaman zarfında mesleğe uygun olmadıkları kanısına varabildikleri, sektörde staj görmeleri ve sektörü 9. sınıf öğrencilerine göre daha yakından tanımaları sebebiyle mesleki zorlukları fark etmeleri ve bu zorlukları aşamayacaklarını düşünmeleri ve bunun da mesleki memnuniyet düzeylerinde bir düşüş yaşatmış olabileceği düşünülmektedir. 12. sınıf öğrencilerinin 4 yıl mesleki ve teknik eğitim aldıkları halde, mesleklerinden memnuniyetsizlikleri, mezuniyet sonrasında bu mesleği devam ettirme olasılıklarının düşük olduğunu bize düşündürmektedir. Bu da boşa harcanmış eğitilmiş iş gücü anlamına gelmekte, sektörün iyi yetişmiş iş gücü ihtiyacının daha da artmasına neden olmaktadır.

5.1.4 Ailenin Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından Sonuçlar

Anne eğitim seviyesinde çoğunluğun % 36,12 ile lise mezunu, baba eğitim seviyesinde ise çoğunluğun % 40,46 ile yine lise mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.20). Mesleki seçim farkındalığı açısından anne eğitim seviyeleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir (Tablo 4.20). Buna göre meslek seçim farkındalığında anne eğitim seviyesinin baba eğitim seviyesine oranla daha etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. Çalışmanın sonucunda İstanbul ilinde denizcilik alanında eğitim gören 9. ve 12. sınıf öğrencilerinden annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin mesleğin gereklilikleri hakkında bilgi sahibi olma, mesleği neden seçtiğinin farkında olma ve seçtiği mesleğin önemini biliyor olma gibi mesleki seçim farkındalığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.21). Genel kanı olarak eğitim seviyesi yüksek

olan ebeveynlerin çocuklarına daha bilinçli yaklaştıkları düşünülse de araştırmamız sonucunda annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin mesleki seçim farkındalığının lise mezunu olan annelere sahip öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır. Böyle bir sonucun çıkmasındaki ana sebebin ilkokul mezunu annelerin çocuklarını, bir an önce iyi gelir getiren bir mesleğe yönelmeleri konusunda daha çok destekledikleri düşünülmektedir.

5.1.5. Ailede Denizcilik Mesleğinde Çalışan Bulunma Durumu Açısından Sonuçlar

Araştırma yapılan okullar arasında ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunma durumu ile öğrencinin denizcilik mesleğini seçme arasında etki oranı diğer okullara oranla (%91.67) daha yüksek olan okul Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileridir. (Tablo 4.4). Araştırma yapılan okulların tümü ele alındığında öğrencilerin 115'inde ailesinde denizcilik alanında çalışan kişi bulunduğu ve bu sayının 84'ünde (%73,04) ailesinde denizcilik alanında çalışan birinin bulunmasının öğrencinin bu mesleği seçmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.4).

Ailesinde denizcilik alanında çalışan kişi bulunan öğrencilerin mesleki eğitime karşı tutumları ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunmayan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.27). Ailesinde denizcilik alanında çalışan kişi bulunan öğrencilerin Denizcilik mesleğinin gerektirdiği yeteneklere ve yeterliliklere sahip olma, mesleğiyle ilgili kendini sürekli geliştirme içerisinde bulunma ve mesleği başkalarına önerme düzeyleri gibi Mesleki İlginin dört alt boyutundan üçünde ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunmayan öğrencilere oranla daha yüksek ortalamalara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.27). Ancak, diğer bir alt boyut olan mesleki seçim farkındalığında ailesinde denizcilik alanında çalışan kişi olan öğrenciler ile olmayan öğrencilerin arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 4.27). Ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunan öğrencilerin, ailesinde çalışan bulunmayan öğrencilere göre sektör hakkında daha iyi ve daha gerçekçi bilgilere sahip olduğu, önlerinde denizcilik mesleğini yapan rol modellerinin olduğu ve mesleği pek çok açıdan daha iyi tanıdıkları düşünülmektedir. Bu öğrencilerin, denizcilik mesleğine karşı memnuniyetlerinin yüksek olması, bir sonraki yükseköğretim kurumunda bu mesleği okumaya devam ettirme ya da sektörde

bu meslekte çalışma isteklerinin yüksek olacağını düşündürmektedir. Buna karşılık mesleki seçim farkındalığı bakımından ailesinde denizcilik alanında çalışan bulunan öğrenciler ile bulunmayan öğrencilerin arasında fark bulunmaması nedeniyle, okullardaki mesleki tanıtım ve yönlendirmelerin rehber öğretmenler tarafından iyi yapıldığı veya aile, arkadaşlar vb. kişiler tarafından iyi bir yönlendirme gerçekleştirildiği ve öğrencilerin mesleklerini seçerken bilinçli bir şekilde davrandıkları düşünülmektedir.

5.1.6. Okul Değişkeni Açısından Sonuçlar

Elde edilen veriler, okullar arasında mesleki eğitime yönelik tutum, mesleki hazırbulunuşluk, kendini geliştirme, mesleki seçim farkındalığı, başkalarına önerme ve mesleki memnuniyet bakımından farklılıklar olduğunu göstermiştir (Tablo 4.6-Tablo 4.16). Bazı liselerde öğrencilerin mesleki eğitime karşı daha olumlu bir bakışa sahip oldukları, okula istekli geldikleri, aldıkları mesleki eğitimle ilgili mesleklerde çalışmaya devam etmek istedikleri ve mesleki eğitime karşı tutumlarının yüksek olduğu sonucu görülmüştür. Diğer yandan öğrencilerin denizcilik mesleğinin gerektirdiği yetenek ve yeterliliklere uygun olmaması, mesleğin getirdiği zorlukların nasıl üstesinden gelebileceğini bilmemesi ve mesleki alanla ilgili bilgilerinin yeterli düzeyde olmaması gibi mesleki eğitime karşı öğrenme eğilimi yani hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük ortalamalar gösterdiği okulların mevcut olduğu da görülmüştür.

Bu sonuçlara göre okullara göre farklılaşmakla birlikte mesleki eğitime karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olan, mesleki eğitimi zaman kaybı olarak gören ve okula isteksiz olarak giden, aldıkları mesleki eğitimle ilgili herhangi bir yükseköğretime devam etmeyeceklerini bildiren ve denizcilik lisesinden mezun olduktan sonra ileride bu meslekle ilgili herhangi bir işte çalışmayı düşünmediklerini belirten öğrenciler sonuçları etkileyebilmektedir. Okullar arasındaki farklılıkların sebeplerinin daha kapsamlı araştırmalarla incelenerek bu farklılıklara yol açan sebeplerin (eğitimsel, donanımsal vb.) bulunması gereklidir. Bu çalışmaların sonuçlarına göre farklılıkların giderilmesi, mesleki tutum, ilgi ve memnuniyetin artırılması için mesleği sevdirecek fiziki ve psikolojik-sosyal ortamı yaratmak üzere il ve ilçe bazında etkinlikler yapılabilir. Bu çalışmalar; ortaokul öğrencilerine ve velilerine yönelik meslek lisesi tanıtım günleri olabilir.

Bu araştırma öğrencilerin okulda ve sektörde teorik ve uygulamalı olarak aldıkları mesleki eğitimden memnun olmaları bakımından okulların farklılık göstermekte olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç yine yapılacak araştırmalarla bu farklılıklara neden olan etmenlerin bulunup iyileştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Okullara göre mesleki seçim farkındalıkları değişmekle beraber Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki eğitimin yanı sıra lise öncesi yönlendirmelerin özellikle mesleki seçim farkındalığı üzerine etkili olacağı açıktır. Öğrencilerin, bölüm seçerken bilinçsiz tercih yapması, bunun sonucunda yerleştikleri bölümlerde istedikleri şartları bulamaması, tercih ettiği bölümün aradığı niteliklerle kendi niteliklerinin uyumlu olmaması, meslek seçimi yaparken yaşları itibarıyla dışarıdan etkilenmeleri (aile, arkadaş vs.) memnuniyetsizliğin düşük olmasının sebepleri olarak düşünülebilir. Mesleğe karşı memnuniyetsizlik, ayrıca öğrencinin kendini geliştirme düzeyini ve mesleğe karşı tutumunu etkilemektedir. Nitekim çalışma yapılan okullarda mesleki seçim farkındalığı düşük olan öğrencilerin mesleki memnuniyet, mesleki eğitime karşı tutumlarının, hazırbulunuşluk düzeyleri ve kendini geliştirme eğilimlerinin de düşük çıktığı görülmüştür.

5.2. Tartışma

Bu çalışmada denizcilik liselerinde 9. ve 12. sınıf öğrencilerin mesleki eğitime karşı ilgileri ve memnuniyetleri incelenmiştir. Anket ve ölçek uygulamasıyla incelenen bu çalışmada 9. sınıfların katılım sayısı 12. sınıflardan yüksektir. Bunun sebebi olarak 12. sınıf düzeyine gelene kadar okuldan ayrılma, sınıf tekrarı vb. durumların olduğu düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlar 9. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencilerinin mesleki memnuniyet açısından belirli farkları olduğu ve 12. sınıfların meslekte uzmanlaşıp nitelikli eleman olarak sektöre atılması ya da kendi alanında bir sonraki öğretim kurumuna geçmesi beklenirken mesleki memnuniyetlerinin daha düşük olup bu mesleği devam ettirme isteklerinin az olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç bize; mevcut durumun gerek denizcilik sektöründe gerekse ülkedeki toplam yetişmiş eğitilmiş iş gücünde kayıplara sebep olacağı bu sebepten yoğun emek gerektiren denizcilik mesleğini gençlere daha fazla sevdirmek için çeşitli çalışmalar yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Deveci (2021)'nin Denizcilik meslek liselerinde ters yüz edilmiş eğitim modelinin uygulanabilirliği başlıklı 310 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin % 50'sinden fazlasının denizcilik mesleğini araştırıp liselere geldiği ve bilinçli şekilde tercih yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Başkol (2019)'un yaptığı denizcilik liselerinin sektörel istihdama katkısının etkinlik analizi başlıklı 510 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin %65.4'ünün Denizcilik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ni bilinçli ve farkında olarak seçtiği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada araştırmaya dahil edilen toplam 346 öğrencinin mesleki seçim farkındalık ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Hacı Rahime Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki seçim farkındalığı diğer okullara oranla daha yüksek çıkmıştır. Seçim farkındalığı yüksek çıkan öğrencilerin ailesinde denizcilik sektöründe çalışan olabileceği veya lise öncesinde kendi ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirmeye tabi tutuldukları düşünülmektedir. Deveci (2021) ve Başkol (2019)'un yaptığı çalışmalar, araştırma sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Başkol (2019)'un yine aynı araştırmasında ailesinde denizcilik mesleğine mensup kişilerin olmasının öğrencinin denizcilik sektörüne ilişkin memnuniyetini ve kariyer hedeflerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Deveci (2021)'nin çalışmasında ise denizcilik liselerindeki öğrenciler karşılaştırıldığında, ailesinde denizcilik alanında çalışan öğrenci bulunan sayısı, çalışan bulunmayan öğrenci sayısına oranla oldukça düşük çıkmıştır. Ancak, bu öğrencilerinin denizcilik mesleğine karşı hazırbulunuşluk düzeyleri ve seçim yapma konusunda yeterli olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada da, ailesinde denizcilik mesleğinde çalışan kişi olan öğrenci sayısı, ailesinde denizcilik mesleğinde çalışmayan kişi olan öğrenci sayısına göre az bulunmuş, ailesinde denizcilik mesleğinde çalışan olan öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri, mesleki memnuniyetleri, mesleki eğitime karşı tutumları ailesinde denizcilik mesleğinde çalışan olmayan öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır. Genel olarak araştırmaya katılan 346 öğrencinin mesleki eğitime karşı tutumları, mesleki hazırbulunuşlukları, kendilerini geliştirme, başkalarına önerme ve mesleki memnuniyet düzeyleri ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Deveci (2021) ve Başkol (2019)'un yaptığı çalışmalar, araştırma sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Yaptığımız çalışmada ise hazırbulunuşluk düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla hazırbulunuşluk, mesleki memnuniyet, mesleki seçim farkındalığı, kendini geliştirme

ve mesleki tutumları daha yüksektir. Bunun sebebi olarak; Türk toplumunun geleneksel yapısında denizcilik mesleğinin erkeklere daha uygun olduğu düşünülmektedir.

Deveci (2021) aynı araştırmasında, Denizcilik mesleğinde cinsiyet ve aile gelir düzeyinin öğrencilerin eğitime karşı hazırbulunuşluklarında herhangi bir farklılık oluşturmadığını tespit etmiştir. Fidan (2019)'ın İzmir ilindeki denizcilik meslek liseleri ile Anadolu liselerinin son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde karar verme zorlukları başlıklı 43.827 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında anne ve babalarının eğitim düzeylerinin öğrencilerin mesleki karar vermeleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Babaları yükseköğretim mezunu olan ve anneleri ise lise mezunu olan öğrencilerin, anne ve babalarının eğitim seviyesi ilkokul ve ortaokul olanlara oranla mesleki karar verirken daha az zorlandıkları saptanmıştır. Başkal (2009)'ın yaptığı araştırmada aile eğitim seviyesi yükseldikçe mesleki karar verme zorlukları düzeyinin azaldığı, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarına mesleki karar ve seçimlerinde daha bilinçli yaklaştıkları görülmüştür. Aynı şekilde Vurucu (2010)'nun meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği hakkında 1312 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında ise babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin mesleğini severek ve isteyerek tercih etmelerinde etkili olduğunu tespit etmiştir. Ancak, Özdel (2009)'in Meslek Lisesi öğrencilerinin mesleki yönelimlerine etki eden faktörler hakkında 1000 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında ise anne ve baba eğitim durumlarının öğrencinin mesleki yönelimlerini ve mesleki tercihlerini etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada denizcilik mesleğini seçmedeki farkındalık düzeylerinde sadece anne eğitim düzeyinin ilkokul seviyesinde olması ile lise seviyesinde olması arasında bir sonuca varılmıştır. Anne eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin, anne eğitim seviyesi lise olan öğrencilere oranla mesleki seçim farkındalığı daha yüksek çıkmıştır. Diğer araştırmacıların sonuçları ile bu çalışmanın bulguları arasındaki farklılıklar muhtemelen çalışmaların evren ve örnekleminin farklı kapsayıcılıkta olmasından kaynaklanmaktadır.

5.3. Öneriler

1. Elde edilen bulgular doğrultusunda; öğrencilerin mesleki memnuniyet düzeylerinin bazı okullarda düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin, ilgi ve yeteneklerine göre değil, puanı yettiği için ya da dış etkenlerden dolayı (aile, arkadaş vb.) mesleği seçmeleri ve lisede okurken bu mesleğin kendine uygun olmadığını fark etmeleri aldıkları eğitimin onlarda ilgi ve merak uyandırmaması memnuniyeti etkilemektedir. Ortaokul rehber öğretmenleri tarafından öğrencilerin ilgi, yetenek, başarı ve kişilik özelliklerinin tespit edilebilmesi için yeterli düzeyde bireyi tanıma teknikleri ve test dışı tekniklerin uygulanması gerekmektedir. Bireyi tanıma tekniklerinden elde edilecek bilgiler göz önünde bulundurularak öğrencinin bir sonraki öğretim kurumuna yönlendirilmesi yapılmalıdır.
2. Ortaokuldaki öğrencilerin meslek liselerine yönlendirilmesinde meslek liselerine ziyaret veya meslek liseleri ile ilgili tanıtım günleri, ilçe milli eğitim müdürlüğü ve ortaokul idareleri tarafından rehber öğretmen öncülüğünde düzenlenmelidir. Aynı şekilde denizcilik meslek lisesi idarecileri, okul tanıtımını ortaokullarda yapmalı, mesleğin gereklerini ve kazandıracaklarını ortaokul öğrencilerine ve velilerine açıklamalıdır. Bu sebeple ortaokul idarecisi ve rehber öğretmenlerine, meslek lisesi idarecisi ve alan şeflerine görevler düşmektedir.
3. Meslek seçimini, ortaokul sekizinci sınıfta iyi bir liseye yönlendirme yapmak ya da lise son sınıfta üniversite sınavı ile sınırlamak mümkün değildir. Mesleki rehberliğin, okulöncesinden başlayarak eğitim-öğretimin son kademesi olan yükseköğrenime kadar etkili bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Bunun için meslek seçimi ve yönlendirme dersleri gibi öğrenciye meslekleri tanıtıcı ya da onun kişilik özellerine uygun bir meslek seçimi yapmaya yönlendirici rehberlik çalışmalarının ders olarak müfredata eklenmesi önerilebilir.
4. Meslek lisesi öğrencilerinin anne eğitim düzeyi düşüklüğünün mesleki seçim farkındalık düzeyinde diğer eğitim düzeylerine oranla daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bunun sebebinin; eğitim seviyesi düşük olan annelerin,

çocuklarını, bir an önce iyi gelir getiren bir mesleğe yönelmeleri konusunda, daha çok desteklemeleri olduğu düşünülmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan annelerin çocuklarının mesleki seçim farkındalığının düşük çıkması durumuna çözüm önerisi olarak ortaokuldaki rehber öğretmenlerin eğitim seviyesi yüksek olan annelere yönelik mesleki tanıtım faaliyetlerine (çevrimiçi eğitim, akşam eğitimi) ağırlık vermeleri getirilebilir.

5. Kendini geliştirme konusunda düşük ortalamalara sahip öğrencilerin belirlenerek, okulları, idarecileri, alan şefleri, atölye şefleri ve öğretmenleri tarafından öğrencilere gerekli motivasyonun sağlanması, bu konuda basılı yayınlar yaparak, fuar ve kariyer günleri düzenlenerek bu öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine katkı sağlamaları gerekmektedir.
6. Araştırmamızın örneklemini ortaöğretim düzeyinde eğitim gören 9. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. İleride yapılacak olan çalışmalarda, 10. ve 11. Sınıf öğrencilerinin de araştırmaya dahil edilmesiyle mesleki memnuniyetsizliğin tam olarak hangi sınıf düzeyinde ve hangi dönemde ortaya çıktığı tespit edilebilir. Ayrıca nitel ve nicel (karma) yöntem ile daha derinlemesine bilgiler toplanabilir. Hangi sınıf düzeyinde ve hangi dönemde memnuniyetsizliğin başladığı saptanabilirse ileride yapılacak olan mesleki ve teknik eğitim iyileştirme çalışmalarına yol gösterici olabilir. Yapılacak olan bu çalışmaların daha kapsamlı olabilmesi için, okul idarecileri, meslek dersi öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri / psikolojik danışmanları ve anne - baba da dahil edilebilir.
7. Bu araştırma İstanbul ili özelinde yapılmıştır. İleride yapılacak olan çalışmalarda Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki denizcilik mesleki ve teknik liseleri seçilerek çalışmalar yapılabilir. Böyle bir çalışma bölgesel farklılıkların ortaya çıkmasında hem de Türkiye genelinde bir çıkarım yapılması açısından fayda sağlayabilir.
8. Dünyanın gemi adamı gereksinimi göz önüne alındığında, üç tarafı denizlerle çevrili ülkemizde zabitan ve tayfa eğitimi verilen, meslek liselerinin, üniversitelerin denizcilik fakültelerinin ya da meslek yüksekokullarının sayısının yeterli olmadığı görülmektedir. Ülke olarak dünyada nitelikli gemi

adamı yetiştirmek ve denizcilik alanında söz sahibi olmak için; denizcilik bir devlet politikası haline getirilerek, ÷lkede denizcilik meslek liselerinin, denizcilik meslek yüksekokullarının ve üniversitelerin denizcilik fak÷ltelerinin sayı ve nitelik olarak arttırılması gerekmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Aktaş, T. (2013). Bilgisayar Teknolojileri Programı Mezunu Öğrencilerinin Çalışma Durumları ve Yetkinlikleri ile İlgili Görüşleri. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 1 (2), 89 - 98.
- Akyüz, Y. (2015). Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 - M.S. 2015. 27. Baskı, İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Alkan, C. ve Doğan, H. (1976). Mesleki ve Teknik Eğitim İçin Ana Plan Esasları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 9 (1), 25-72.
- Arsoy, S. (2022). Mesleki Rehberlik. İçinde: Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Rehberlik. Gazioğlu, E. ve Mertol İlgar, Ş. (Eds.), İstanbul: Pegem Akademi.
- Aydınay Satan, A. (2004). İlköğretimde Rehberlik. İçinde: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik. Karagözoğlu, C. ve Kemertaş, İ. (Eds.), İstanbul: Birsan Yayınevi.
- Azapoğlu, İ. H. (2019). Türk Ticari Denizcilik Sektörünün Günümüzdeki Durumu, Gelişimi Ve Analiz Edilmesi Bağlamındaki Sonuçları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya. (Danışman: Dr. Hakan Arıdemir).
- Bacanlı, F. (1995). Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (Danışman: Prof. Dr. Yıldız Kuzgun).
- Bagale, S. (2015). Technical Education and Vocational Training for Sustainable Development. *Journal of Training and Development*, (1), 15-20.
- Baltaş, A. (2016). Stres Altında Ezilmeden Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Baltic and International Maritime Council (BIMCO) and International Chamber of Shipping (2021). *Manpower Report The Global Supply and Demand for Seafarers in 2021*.
- Başer, S. Ö. (1997). Türk Deniz Ticaret Filosunun Makro Ekonomik Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 85 - 100.
- Başkal, S. (2009). Anadolu, Fen ve Genel Liselerde Eğitim Alan Son Sınıf Öğrencilerinin Bir Üst Öğrenime Geçişte Meslek Seçimi İle İlgili Yaşadıkları Kaygıların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Muğla İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Prof. Dr. Semra Ünal).

- Başkol, G. (2019). Denizcilik Liselerinin Sektörel İstihdama Katkısının Etkinlik Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Doç. Dr. Gökhan Kara).
- Berkes, N. (2003). Türkiye’de Çağdaşlaşma. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Bertocchi, G. and Spagat, M. (2004). The Evolution of Modern Educational Systems: Technical vs. General Education Distributional Conflict and Growth. *Journal of Development Economics*, 73, 559 - 582.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). Aile ve Okulda Eğitim Sorunları. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Bostan, İ. (2004). Kadirga'dan Kalyon'a 17. Yüzyılın İkinci Yansında Osmanlı Gemi Teknolojisinin Değişimi. *Osmanlı Araştırmaları*. 24 (24), 66 - 86.
- Bostan, İ. (2008). Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği. 3. Baskı, İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Bostan, İ. ve Özbaran, S. (2009). Başlangıcından 17. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Denizcilik Tarihi. İstanbul: Deniz Basımevi Müdürlüğü.
- Bozgeyikli, H., Derin, S. ve Toprak, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Değer Algıları, *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2 (1), 139 - 156.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 30.Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüktuğrul, A. (1983). Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması. İstanbul: Deniz Basımevi.
- Büyüktürkmen, M. (2008). Tekstil Meslek Lisesi Mezunu Çalışanların Mesleki Yeterliklerinin Değerlendirilmesi (Kahramanmaraş İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Serpil Ortaç ve Doç. Dr. Yücel Gelişli).
- Canbal, M. S., Kerkez, B., Suna, H. E., Numanoğlu, K. V. ve Özer, M. (2020). Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimde Paradigma Değişimi İçin Yeni Bir Adım: Eğitim Programlarının Güncellenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 11 (21), 1 - 26.
- Candiani, G. (2018). A New Battle Fleet: The Evolution of the Ottoman Sailing Navy 1650 – 1718. *The Mariner's Mirror*, 104 (1) , 18 - 26.
- CEDEFOP. (2013). Benefits of Vocational Education and Training in Europe for People, Organisations and Countries. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013.

- Cihan, Ü. ve Cihan, A. (2021). Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki Kültür Dersleri İle Meslek Dersleri Hakkında Öğrenci Algılarının Değerlendirilmesi. *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (7), 7 - 26.
- Çetin, B. (2014). Eğitim ve Kalkınma İlişkisi: Türkiye Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman. (Yrd. Doç. Dr. Sinem Yapar Saçık).
- Çetin, O. (2009). Denizci Bir Ulus Olabilme Hedefine Yönelik Olarak Türkiye'nin Uygulaması Gereken Denizcilik Stratejileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri Ve İşletmeciliği Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Prof. Dr. Ertuğrul Doğan).
- Çoker, F. (1994). Bahriyemizin Yakın Tarihinden Kesitler. *Deniz Kuvvetleri Dergisi*, 560, 39 - 50.
- DMA. (Deniz Müzesi Arşivi), 22.03.1887. Sayı: 26 C 1304.
- Demir, T. (2016). Denizlerdeki Osmanlı. İzmir: Yakın Kitapevi.
- Demir, Ü. (2018). Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Meslek Yüksekokulu Özelinde Yükseköğrenim Tercihlerinin İncelenmesi: Çanakkale İli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 12. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21 (2), 48 – 132.
- Deniz, B. (2012). Türkiye’de Denizcilik Meslek Eğitimi (Sorunlar Ve Çözüm Önerileri). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova. (Danışman: Doç. Dr. Tuncay Güloğlu)
- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, (2003). Denizlerin Koruyucuları. İstanbul: Deniz Kuvvetleri Basımevi.
- Denizcilik Ticaret Odası, (2021). Denizcilik Sektör Raporları 2021.
- Deveci, B. (2021). Denizcilik Meslek Liselerinde Ters Yüz Edilmiş Eğitim Modelinin Uygulanabilirliğinin Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Dr. Sibel Bayar).
- Doğan, H. ve Ercan, F. (1982). Genel Eğitim - Mesleki Eğitim İlişkisi. İçinde: Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Sorunları. Ergen, N. ve Metin, M. (Eds.), Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Duran, T. (2002). Türk Denizciliği ve Deniz Ticaret Kaynakları. Türkiye Teknolojileri Takımı Vakfı Yayınları. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

- EBA, Çerçeve Öğretim Programları, <http://meslek.eba.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 4.11.2021).
- Elasan, S. ve Keskin, S. (2014). Sağlık Meslek Lisesi Mesleki Eğitim Memnuniyeti Üzerine Bir Araştırma. *International Journal of Human Sciences*. 11 (2), 251 - 264.
- Ergün, D. (1983). Türk Deniz Tarihî Özeti Cumhuriyet'in 60. Yılında Türk Deniz Kuvvetleri. *Deniz Kuvvetleri Dergisi* 523 (6), 102 – 109.
- Eroğlu, Y. (2015). İlgi Envanterleri. İçinde: Bireyi Tanıma Teknikleri. Şahin, C. (Ed.), İstanbul: Pegem Yayınları.
- Ertuğral, S. (2018). Beşeri Sermaye Oluşumunda Mesleki Eğitimin Önemi. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries Dergisi*, 2 (3), 49 - 63.
- Eryılmaz, A. ve Mutlu, T. (2017). Yaşam Boyu Gelişim Yaklaşımı Perspektifinden Kariyer Gelişimi ve Ruh Sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry*, 9 (2), 227 - 249.
- Fidan, V. (2019). Meslek Seçiminde Kariyer Karar Verme Zorlukları: İzmir İlindeki Denizcilik Meslek Liseleri İle Diğer Liselerdeki Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. (Danışman: Prof. Dr. Selçuk Nas).
- Gemici, N. (2010). Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19), 71 - 105.
- Gencer, A. İ. (1997). Türk Denizcilik Araştırmaları. Türkiye Denizciler Sendikası Eğitim Dizisi 2, İstanbul: Marmara Yayınları.
- Gölbol, İ. (2018). Liselerdeki Denizcilik Güverte Eğitiminin Analizi Ve Bir Müfredat Programı Önerisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul. (Danışman: Dr. Murat Yıldız).
- Görmez, M. ve Coşkun, İ. (2015). 1 Yılında Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Reformunun Değerlendirilmesi, SETA Raporu. 9 - 22.
- Gülen, N. (2001). Şanlı Bahriye 1773 - 1973 Türk Bahriyesinin İkiyüz Yıllık Tarihçesi. İstanbul: Kastaş Yayınları.
- Gülenç, İ. (2009). Küresel Türk Deniz Gücü Model Tanımlaması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli. (Yrd. Doç. Dr. Bekir Günay).

- Güneş, M. (2021). Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Farklı Değişkenlere Göre Memnuniyet Düzeylerinin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. (Prof. Dr. Ülkü Özgür)
- Güngen, Ç. (1985). Bahriye Vekaleti. *Deniz Kuvvetleri Dergisi*. 531, 23 – 26.
- Güran, K. (2020). Mustafa Kemal Atatürk'ün Meclis Konuşmaları (1920-1938), İstanbul: Inkılap Yayınları.
- Gürdoğan, A. ve Atabey, S. (2015). Öğrencilerin Meslek Stajından Memnuniyet Düzeylerinin Kariyer Hedeflerine Etkisi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmalar Dergisi*. 4 (1) , 91 - 113.
- Hamamcı, Z. (2017). Çocuğunuzun Meslek Gelişimine Nasıl Yardımcı Olabilirsiniz? Anne Baba El Kitabı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hammer - Purgstall, J.V. (2020). Geschichte Des Osmanischen Reiches. Bürün, V. (Çev.), Büyük Osmanlı Tarihi. Cilt 1, İstanbul: Milliyet Gazetesi Yayınları.
- Hanushek, E. A., Woessmann, L. and Zhang, L. (2011). General Education, Vocational Education, and Labor Market Outcomes Over the Life Cycle. *National Bureau of Economic Research*. NBER Working Paper No 17504.
- İlgar, L. (2022). Rehberlik Hizmet Alanları Servisleri. İçinde: Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Rehberlik. Gazioğlu, E. ve Mertol İlgar, Ş. (Eds.), İstanbul: Pegem Akademi.
- İlgar, M. Z. (2002). Rehberliği Başlıca Türleri. İçinde: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik. Can, G. (Ed.), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- İnalcık, H. (2003). Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağı (1300 - 1600). İstanbul: Yapı Kredi Bankası Kültür Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2018). Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar (Sosyal Psikolojiye Giriş), 21.Baskı, İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Kafadar, C. (2010). İki Cihan Âresinde. 1. Baskı, Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Kalkan, Ö. K. (2014). Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 117-128.
- Karakaya, M. (2011). Cumhuriyet Döneminde Ticari Denizcilik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi (1928-1981). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Doç. Dr. Işıl Çakan Hacıibrahimoğlu).

- Karasar, N. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler. 34. Basım. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, A. (2021). Kariyer Danışmanlığı Değerlendirme. İçinde: Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı - Kuramdan Uygulamaya. Yeşilyaprak, B. (Ed.), İstanbul: Pegem Yayınları.
- Kaya, M. ve Nazıroğlu, B. (2008). Din Görevlerinin Mesleki Tutum ve Motivasyon Düzeylerini Etkileyen Bazı Faktörler. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26 (26/27), 25 - 53.
- Kaysi, F. (2021). Mesleki İlgi Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 35 - 43.
- Kızıldağ, M. (2007). Osmanlı İmparatorluğu'nun Hint Okyanusu ve Uzakdoğu'da ki Seferlerinin Denizcilik Politikası, Deniz Stratejisi ve Güç Aktarımı Açısından İncelenmesi. Deniz Harp Akademisi Tezi, İstanbul.
- Koç, B. (2006). İlgi Ölçümlerinin Madde Sayısının Azaltılması ve Yaş Ranjının Genişletilmesine Yönelik Bir Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana. (Danışman: Doç. Dr. Ragıp Özyürek).
- Korkmaz, M. (2015). Türkiye'de Mesleki Eğitim. *İTO AR-GE Bülten Dergisi*. 1 (2), 38 - 42.
- Korkut - Owen, F. (2008). Meslek Seçimini Etkileyen Etmenler. İçinde: Kariyer Yolculuğu. Özyürek, R. (Ed.), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kulaksızoğlu, A. (2018). Ergenlik Psikolojisi. 20. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoğlu, A. ve Otrar, M. (1997). Endüstri Meslek Liselerinde Öğrenim Görmekte Olan 16 - 18 Yaş Grubundaki Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri İle Bazı Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (9), 293 - 310.
- Kuzgun, Y. (2014). Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş. 6. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (2017). Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı. 5. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- MEB. (2020a). Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı, Denizcilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı. Ankara.
- MEB. (2020b). Covid-19 Salgını Sürecinde Mesleki ve Teknik Eğitim. Ankara.
- MEB. (2020c). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020-2021. Ankara.

- MEB. (2001). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 17 Nisan 2001, Sayı:24376.
- MEB. (2010). Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liselerinin Kuruluş Amaçlarının Hizmet Derecesinin Değerlendirilmesi. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). Ankara.
- MEB. (2014). Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) . Ankara.
- MEB. (2017). Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı, Denizcilik Alanı, Çerçeve Öğretim Programı. Ankara.
- MEB. (2018). Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:1. Ankara.
- MEB. Okul Türleri ve Programlar. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 4.11.2021).
- MEGEP. (2011). Gemi Yapımı (Güverte Kaplamaları). Ders Bilgi Formları. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (1974), 9. Milli Eğitim Şura Raporları.
- Milli Savunma Üniversitesi Deniz Harp Okulu, DHO. <https://dho.msu.edu.tr>. (Erişim Tarihi: 1 Mayıs 2022).
- Nam, C. D. (2006). Shipboard Training for the Efficient Maritime Education. *Journal of Navigation and Port Research*. 30 (9), 735-740.
- Oran, E. (2012). Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Bir Kurum Olarak Bahriye Vekâleti. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Özabacı, N. (2022). Rehberlik Hizmet Türleri. İçinde: Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Rehberlik. Gazioğlu, E. ve Mertol İlgar, Ş. (Eds.), İstanbul: Pegem Akademi.
- Özbek, S. (2020). Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Mezunlarının Yükseköğretimde Yerleştikleri Alanlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli. (Danışman: Gökhan Tuzcu).
- Özdemir, Ü. (2015). Tarihte Türk Denizcilik Faaliyetleri ve Günümüz Limanlarının Gelişim Sürecine Olan Etkisinin İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 421 - 441.

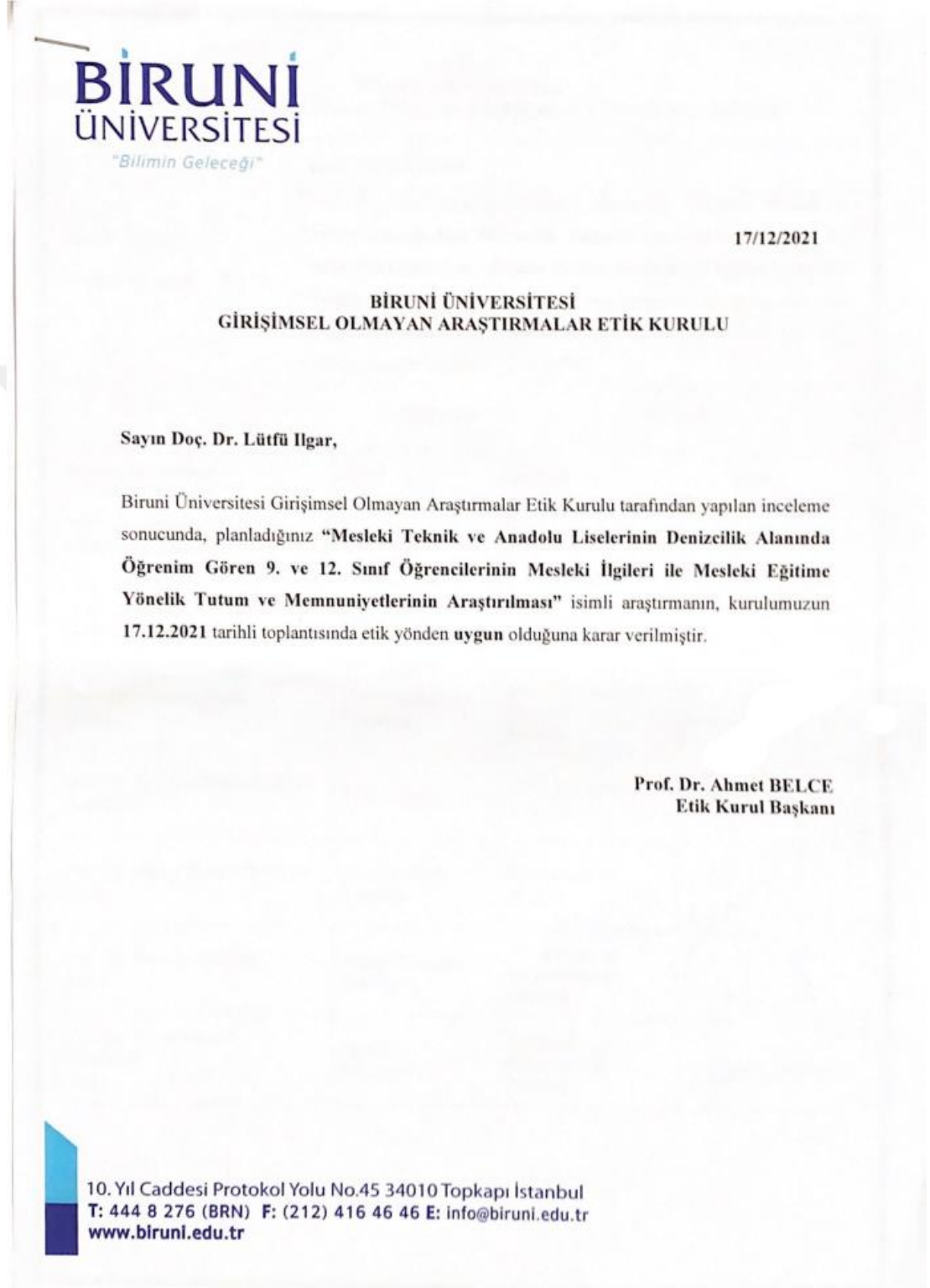
- Özdel, B. C. (2009). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Yönelimlerine Etki Eden Faktörler (Küçükçekmece İlçesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mahmut Karaman).
- Özer, M. and Perc, M. (2020). Dreams and Realities of School Tracking and Vocational Education. *Palgrave Communications*. 6, (34), 1 - 7.
- Özer, M. and Suna, H. E. (2019). Future of Vocational and Technical Education in Turkey: Solid Steps Taken After Education Vision 2023. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 10 (20) 166 - 192.
- Özgül, İ. E. (2000). Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik. 2. Baskı, Ankara: Pdrem Yayınları.
- Öztuna, Y. (1964). Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi. İstanbul: Hayat Kitapları, Cilt 3.
- Öztuna, Y. (1989). Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi (Fatih Sultan Mehmet ve İkinci Bayezid). İstanbul: Hayat Kitapları, Cilt 4.
- Öztuna, Y. (1989). Kanuni Sultan Süleyman. Türk Büyükleri Dizisi 117, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Panzac, D. (2009). International and Domestic Maritime Trade in The Ottoman Empire During The 18th Century. *International Journal of Middle East Studies*. 24 (2) 189 – 206.
- Pehlivan, E. (2008). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyetlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya. (Danışman: Doç. Dr. Orhan Elmacı)
- Rintala, H. and Nokelainen, P. (2020). Vocational Education and Learners Experienced Workplace Curriculum. *Vocations and Learning* 13, 113 – 130.
- Sancar, E. (2006). Türk Denizcilik Tarihi. Deniz Kuvvetleri Basımevi, İstanbul.
- Saylan, N. (2011). Eğitim Bilimine Giriş. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Semiz, Y. ve Kuş, R. (2004). Osmanlıda Mesleki Teknik Eğitim İstanbul Sanayi Mektebi (1869-1930). *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 275 - 295.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. (Erişim Tarihi:21 Mart 2022) , <http://mtegm.meb.gov.tr>.
- T.C. Milli Savunma Bakanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, <https://www.dzkk.tsk.tr> , (Erişim Tarihi: 27.04.2022).

- T.C. Resmi Gazete. İlköğretimde Yöneltilme Yönergesi. Eylül 2003, Sayı:4306.
- T.C. Resmi Gazete. Mesleki Eğitim Kanunu. 5.06.1986, Sayı:3308.
- T.C. Resmi Gazete. Milli Eğitim Temel Kanunu. 14.06.1973, Sayı:1739.
- T.C. Resmi Gazete. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. 1.11.2011, Sayı: 2810.
- T.C. Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü, <https://www.tdi.gov.tr/tarihce> , (Erişim Tarihi:12.05.2022) .
- Tabakoğlu, A. (2012). Türk İktisat Tarihi. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Tan, H. ve Baloğlu, T. (2013). Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik. 4. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Tarakçı, N. (2009). Deniz Gücünün Osmanlı Tarihi Üzerindeki Etkileri. İstanbul: Deniz Basımevi Müdürlüğü.
- Taşkıran, A. (2008). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları ile Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, İstanbul. (Danışman: Doç. Dr. Halil Ekşi).
- Tepehan, T. (2020). Çin'in Denizcilik Gücündeki Gelişmelerin Asya Pasifik'teki Rekabete Etkileri. İçinde: Deniz Gücü ve Güvenliği. Kozahan, M. K. (Ed.), İstanbul: Milli Savunma Üniversitesi Yayınları.
- Tatlılıoğlu, K. (2015). Tutum Ölçekleri. İçinde: Bireyi Tanıma Teknikleri. Şahin, C. (Ed.), İstanbul: Pegem Akademi.
- Turan, Ü. ve Kayıkçı, K. (2019). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Okul Rehberlik Hizmetlerinin Rolü. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10 (1), 14 - 33.
- Tuzcuoğlu, S. (2000). Benlik ve Mesleki Benlik Kavramlarının Öğrenim Yılları ile İlişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (12), 267 - 280.
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2016). Ulaşan ve Erişen Türkiye Raporları 2015. <https://www.uab.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2022)
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2021). Denizyolu Sektör Raporu. <https://www.uab.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2022).
- Ulaştırma ve Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, (2014), Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu, Ankara.

- Ulaştırma ve Kalkınma Bakanlığı, On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023, (2019), Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu, Ankara.
- Uzunçarşılı, H. İ. (2020). Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı. İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ültanır, E. (2002). Eğitsel ve Mesleki rehberlik. İçinde: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik. Can, G. (Ed.), Ankara: Pegem yayıncılık.
- Ünlü, R. (1996) . Atatürk Döneminde Cumhuriyet Bahriyesinin Oluşumu ve Gelişim Süreci. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Meral Alpay) .
- Yeşilyaprak, B. (2014). 21. Yüzyılda Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. 23.Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldız, K. (2018). İş ve Meslek Danışmanlıklarının İş Problemleri ve Mesleki Memnuniyet Düzeyleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 1319 - 1337.
- Vurucu, F. (2010). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Seçimi Yeterliliği Ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. (Danışman: Prof. Dr. Canan Çetin).

7. EKLER

EK-1: ETİK KURUL İZNİ

T. C.
BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL KARARI

Tarih: 17.12.2021 Toplantı Sayısı: 64	Karar No: 2021/64-4		
	Doç. Dr. Lütfü Ilgar'ın yürütmeyi planladığı "Mesleki Teknik ve Anadolu Liselerinin Denizcilik Alanında Öğrenim Gören 9. ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgileri ile Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ve Memnuniyetlerinin Araştırılması" konulu araştırma projesi incelenmiş olup, yapılan inceleme sonucunda araştırmanın etik yönden uygun olduğuna karar verildi.		
ÜYELER			
Adı soyadı /Unvan	Alanı	Bölümü	İmza
Prof. Dr. Ahmet BELCE (Etik Kurul Başkanı)	Tıp Fakültesi	Tıbbi Biyokimya A. B. D.	
Prof. Dr. Leman ŞENTURAN (Etik Kurul Başkan Yrd.)	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Hemşirelik Bölümü	
Prof. Dr. Fatma ÇELİK (Üye)	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Beslenme ve Diyetetik Bölümü	
Doç. Dr. Şölen HİMMETOĞLU (Raportör)	Tıp Fakültesi	Tıbbi Biyokimya A. B. D.	
Doç. Dr. Burcu KARADUMAN (Üye)	Diş Hekimliği Fakültesi	Periodontoloji A. B. D.	
Doç. Dr. Zeynep HOŞBAY (Üye)	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü	
Dr. Öğr. Üyesi Görsev SÖNMEZ (Üye)	Eğitim Fakültesi	İngilizce Öğretmenliği Bölümü	

EK-2: T.C. İSTANBUL VALİLİĞİ ANKET VE ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-43171561
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Bengisu KILIÇ)

10/02/2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Biruni Üniversitesinin 14.01.2022 tarihli ve 20962 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 09.02.2022 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Mesleki Teknik ve Anadolu Liselerinin Denizcilik Alanında Öğretim Gören 9. ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgileri İle Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ve Memnuniyetlerinin Araştırılması
Araştırma Türü : Anket
Araştırma Yeri : Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Hacı Rahime Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Barbaros Hayrettin Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Araştırma Yapılacak Kişiler : Lise Öğrencileri
Araştırmanın Süresi : 2021 - 2022 Eğitim ve Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, yüz yüze eğitime geçmiş olan kurumlarımızda, Covid-19 tedbirlerinin araştırmacı ve ilgili kurum idarelerince alınması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
10/02/2022
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1- İlgi (b) Yazı ve Ekleri (8 Sayfa)
2- İlgi (c) Tutanak (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Binbirdirek Mah. İmran Öktem Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon : 0212 384 36 30 Bilgi İçin : Aykut ÇELİK
E-posta : stratejiseliste34@meb.gov.tr Ünvanı : Büro Hizmetleri
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr/>
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://ocr.kocaeli.meb.gov.tr/adaocadoc> ckh9-cra8-3aa6-9267-h6ad kodu ile teyit edilebilir

EK-3: İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ANKET VE ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

GÜNLÜDÜR

Sayı : E-59090411-44-43255023
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Bengisu KILIÇ)

11.02.2022

BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.02.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Valilik Makamının 10.02.2022 tarihli ve 43171561 sayılı oluru.

Valilik Makamının Anket ve Araştırma İzni konulu ilgi (b) oluru ve kullanılması uygun görülen ölçme araçlarının Müdürlüğümüzce mühürlenmiş örnekleri ekte gönderilmiştir.

İlgi (a) genelgenin 28. maddesinde; "Araştırma uygulama izni alan kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar tamamladıkları bilimsel araştırma ile ilgili sonuç raporlarını, izni aldıkları ilgili birime çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde göndereceklerdir." ifadesi yer almaktadır.

Olur gereğince işlem yapılması ve araştırma sonuç raporunun ekte sunulan örneğe göre Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi hususlarında gereğini arz ederim.

Abdurrahman ENSARİ
İl Millî Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

Ek:
1- Valilik Oluru (1 Sayfa)
2- Rapor Örneği
3- Ölçekler

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Binbirdirek Mah. İmran Öktem Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul
Telefon : 0212 384 36 30
E-posta : stratejigelistirme34@meb.gov.tr
Kep Adresi : mebi@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi İçin : Aykut ÇELİK
Unvanı : Büro Hizmetleri
İnternet Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr/>

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.meb.gov.tr> adresinden 70ef-de46-320d-9467-40ac kodu ile teyit edilebilir.

Lise Mezunu()

Üniversite Mezunu()

Lisansüstü ()

12. Aileniz de denizcilik mesleğinde çalışanların var mı?

() Evet () Hayır

13. Cevabınız Evet ise bu çalışanların olması bu bölümü tercih etmenize neden oldu mu?

() Evet () Hayır

EK-7: MESLEKİ EĞİTİME YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Aldığım mesleki eğitimin iş bulmamda yeterli olacağını düşünüyorum.					
Mesleki eğitimden kaçmanın yollarını arıyorum.					
Mesleki eğitimde zamanın nasıl geçtiğini anlamam.					
Mesleki eğitimle ilgili faaliyetleri yapmak bana hiç zevk vermiyor.					
Mesleki eğitim olumlu bir ortam oluşturur.					
Mesleki eğitime isteksiz olarak geliyorum.					
Mesleki eğitim öğrenci için iyi bir eğitim tecrübesidir.					
Mesleki eğitimin bence hiçbir cazip yanı yoktur.					
Mesleki eğitim çalışma verimini artırır.					
Mesleki eğitim yararsız bir uygulamadır.					
Mesleki eğitimin yeteneklerimi geliştirmek için elverişli olduğunu düşünüyorum.					
Mesleki eğitime ilişkin olumsuz bir bakış açısına sahibim					
Mesleki eğitim ile ilgili tartışmalardan zevk duyarım.					
Mesleki eğitimi zaman kaybı olarak görüyorum.					
Mesleki eğitimde yapılan uygulamalar araştırma isteğimi artırıyor.					
Mesleki eğitim aldığımı söylerken çekiniyorum.					
Mesleki eğitim beni iş hayatına hazırlar.					
Aldığım mesleki eğitimle ilgili bir işte çalışmak istemiyorum.					
Mesleki eğitim almak beni mutlu eder.					
Mesleki eğitimde başarılı olacağımı düşünmüyorum.					
Aldığım mesleki eğitimle ilgili işyerleri ilgimi çekmez.					
Mesleki eğitim kendime duyduğum güveni artırır.					
Mesleki eğitimde zaman geçmek bilmez					

Mesleki eğitime yükseköğrenimde devam etmek isterim.					
Mesleki eğitim konuları ilgimi çeker.					
Mesleki eğitimin çevremde bana duyulan saygınlığı artırdığına inanıyorum.					
Mesleki eğitim öğrenme şevkimi kırıyor					
Aldığım mesleki eğitimle ilgili bir işim olmasını isterim.					
Mesleki eğitimin bir parçası olmaktan gurur duyuyorum.					
Mesleki eğitimde öğrendiğim şeyler günlük yaşamda pek bir işime yaramıyor.					
Mesleki eğitimle ilgili etkinlikler (yarışma, fuar, kurs..) ilgimi çeker.					
Mesleki eğitime liseden sonra devam etmek istemiyorum.					
Mesleki eğitimin yaratıcılığımı geliştirmek için uygun olduğunu düşünüyorum.					
Mesleğimle ilgili yenilikler ilgimi çekmez.					
Mesleki eğitimde öğrendiğim şeyleri günlük hayata aktarmanın mutluluğunu yaşıyorum.					

EK-8: MESLEKİ İLGİ ÖLÇEĞİ

Mesleki İlgî Ölçeği

Ölçek Maddeleri

Maddelerin puanlanması; her madde için en düşük düzeyden (1: Kesinlikle Katılmıyorum) en yüksek düzeye kadar (5: Kesinlikle Katılıyorum) beş derece belirlenmiştir. Lütfen her maddeyi yanıtlamaya çalışınız. Lütfen, her madde için sadece bir seçim yapınız.		1	2	3	4	5
1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum						
1	Başka kişilerin bu mesleği seçmesi için olumlu yorumlar yaparım.					
2	Bu mesleğe uygun olduğumu düşünüyorum.					
3	Bu mesleği neden seçtiğimin cevabını biliyorum.					
4	Mesleğimde karşılaştığım zorlukların üstesinden gelebilirim.					
5	Başka kişilerin bu mesleği seçmesine sevinirim.					
6	Mesleğimdeki uygulamalar, yeteneklerime uygundur.					
7	Mesleğimden memnun değilim.					
8	Mesleğime yönelik kendimi sürekli geliştirme gayreti içerisindeyim.					
9	Mesleğime yönelik yeterliliklere sahibim.					
10	Mesleğimin gerekliliklerinin farkındayım.					
11	Mesleğimin önemli olduğunu düşünüyorum.					
12	Mesleğimle ilgili araştırmalar yaparım.					
13	Mesleğimle ilgili teknolojileri sürekli takip ederim.					
14	Mesleğimle ilgili uygulamaları yapabilirim.					
15	Mesleğimle ilgili yaptığım tercihlerin farkındayım.					
16	Mesleğimle ilgili yazılımları kullanırım.					
17	Mesleğimle ilgili yazılımları sürekli takip ederim.					
18	Meslek seçimimde kendi tercihlerim ön plana çıktı.					
19	Mesleki alan bilgimin yeterli olduğunu düşünüyorum.					

EK-9: MESLEKİ MEMNUNİYET ANKETİ

MESLEKİ MEMNUNİYET ANKETİ		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Yükseköğrenimimi lise meslek dalımla ilgili bölümlerde yapmak isterim.					
2	İleride bu meslekte ilerlemeyi düşünüyorum.					
3	Aldığımız meslek eğitimin gelecekteki iş hayatına yeteri kadar hazırladığını düşünüyorum.					
4	Bu meslekte ilerlemeyi düşünmüyorum. En kısa zamanda bu mesleğimi değiştireceğim.					
5	Meslek lisesinde aldığımız eğitimin denizcilik sektöründe kariyer yapabilmek için yeterli olmadığını düşünüyorum.					
6	Şu an okuduğum mesleği ileride yapmayı düşünmüyorum.					
7	Okuduğum dalı seviyorum.					
8	Okuduğum alanı seviyorum.					
9	Okuduğum meslekten memnunum.					

8.ÖZGEÇMİŞ

9. İNTİHAL RAPORU

MESLEKİ TEKNİK VE ANADOLU LİSELERİNİN DENİZCİLİK ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN 9. VE 12. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ İLGİLERİ İLE MESLEKİ EĞİTİME YÖNELİK TUTUM VE MEMNUNİYETLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Gönderim Tarihi: 13-Haz-2022 01:23PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1855965928

Dosya adı: 111111111111111111.docx (171.73K)

Kelime sayısı: 22695

Karakter sayısı: 153220

Yazar Bengisu Kiliç

MESLEKİ TEKNİK VE ANADOLU LİSELERİNİN DENİZCİLİK
ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN 9. VE 12. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MESLEKİ İLGİLERİ İLE MESLEKİ EĞİTİME YÖNELİK TUTUM VE
MEMNUNİYETLERİNİN ARAŞTIRILMASI

ORJİNALLİK RAPORU

%25

BENZERLİK ENDEKSİ

%24

İNTERNET KAYNAKLARI

%3

YAYINLAR

%10

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%2
2	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%1
3	blog.sorumatik.co İnternet Kaynağı	%1
4	meslek.eba.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
5	www.teogrehberlik.net İnternet Kaynağı	%1
6	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	%1
7	www.denizticaretodasi.org.tr İnternet Kaynağı	%1
8	pdffox.com İnternet Kaynağı	%1

9	Www.Denizticaretodasi.Org.Tr İnternet Kaynağı	% 1
10	www.7deniz.net İnternet Kaynağı	% 1
11	toad.edam.com.tr İnternet Kaynağı	% 1
12	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	<% 1
13	mtegm.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
14	moovitapp.com İnternet Kaynağı	<% 1
15	idoc.pub İnternet Kaynağı	<% 1
16	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<% 1
17	yateb.akdeniz.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
18	www.yumpu.com İnternet Kaynağı	<% 1
19	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
20	issuu.com	

	İnternet Kaynağı	<% 1
21	meristem.tr.gg İnternet Kaynağı	<% 1
22	www.chamberofshipping.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
23	keskin.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
24	usadvgreencard.com İnternet Kaynağı	<% 1
25	Submitted to Afyon Kocatepe University Öğrenci Ödevi	<% 1
26	ia804501.us.archive.org İnternet Kaynağı	<% 1
27	9lib.net İnternet Kaynağı	<% 1
28	Submitted to Iskenderun Teknik Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
29	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
30	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
31	armatorlerbirligi.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1

32	Submitted to Karadeniz Teknik University Öğrenci Ödevi	<%1
33	acikerisim.karatay.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
34	docs.wixstatic.com İnternet Kaynağı	<%1
35	denetimakademisi.com İnternet Kaynağı	<%1
36	Submitted to Istanbul Aydın University Öğrenci Ödevi	<%1
37	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	<%1
38	eskisehir.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
39	tebligler.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
40	library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
41	Submitted to Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
42	www.ulusaltezmerkezi.net İnternet Kaynağı	<%1
43	openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1

44	www.osymli.com İnternet Kaynağı	<% 1
45	openaccess.izu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
46	www.scilit.net İnternet Kaynağı	<% 1
47	tr.wikipedia.org İnternet Kaynağı	<% 1
48	www.rehberlikservisim.com İnternet Kaynağı	<% 1
49	acikerisim.sakarya.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
50	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
51	nek.istanbul.edu.tr:4444 İnternet Kaynağı	<% 1
52	vs1.doczz.fr İnternet Kaynağı	<% 1
53	www.dadaslar.net İnternet Kaynağı	<% 1
54	Submitted to Okan Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
55	dspace.marmara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

56	slideplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
57	www.utikad.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
58	alonot.com İnternet Kaynağı	<% 1
59	www.dha.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
60	www.pervinkaplan.com İnternet Kaynağı	<% 1
61	gocveegitim.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
62	www.islamilimleri.com İnternet Kaynağı	<% 1
63	Submitted to Fatih University Öğrenci Ödevi	<% 1
64	Submitted to Inonu University Öğrenci Ödevi	<% 1
65	qdoc.tips İnternet Kaynağı	<% 1
66	www.ahika.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
67	www.inebolupostasi.com İnternet Kaynağı	<% 1

68	www.kamusaati.com İnternet Kaynağı	<% 1
69	ÇAKMAK, Aygen and ŞAHİN, Hande. "ORTAOKULA DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN ALGILADIKLARI SOSYAL DESTEĞİN OKUL TÜKENMİŞLİĞİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ", Dicle Üniversitesi, 2017. Yayın	<% 1
70	ULUSOY, Kadir and ERKUŞ, Bahattin. "TÜRK EĞİTİM TARİHİNİN MİHENK TAŞLARINDAN MESLEK LİSELERİNE KARŞI ÖĞRENCİLERİN İLKOKULDAN İTİBAREN YÖNELİMLERİ VE OKULA AİDİYET DUYGULARI", Dicle Üniversitesi, 2017. Yayın	<% 1
71	siverek.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
72	takdir-tesekkur-hesaplama.hesabet.com İnternet Kaynağı	<% 1
73	www.dogruiyolgazetesi.com İnternet Kaynağı	<% 1
74	www.slideserve.com İnternet Kaynağı	<% 1
75	Submitted to Ufuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1

Submitted to Özyegin Üniversitesi

76	Öğrenci Ödevi	<% 1
77	GÜLBAHÇE, Arzu. "Farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin incelenmesi", Erzincan Üniversitesi, 2009. Yayın	<% 1
78	YILDIRIM, Kadir and ŞAHİN, Levent. "Osmanlı'dan günümüze mesleki eğitimin gelişimi", Birleşik Metal-İş, 2015. Yayın	<% 1
79	Submitted to Hacettepe University Öğrenci Ödevi	<% 1
80	Submitted to Canakkale Onsekiz Mart University Öğrenci Ödevi	<% 1
81	Submitted to Eastern Mediterranean University Öğrenci Ödevi	<% 1
82	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	<% 1
83	tarih.emsile.com İnternet Kaynağı	<% 1
84	tesakademi.net İnternet Kaynağı	<% 1

www.odevsel.com

85	İnternet Kaynağı	<% 1
86	Submitted to (school name not available) Öğrenci Ödevi	<% 1
87	afyonluoglu.org İnternet Kaynağı	<% 1
88	incsos.org İnternet Kaynağı	<% 1
89	www.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
90	Submitted to Beykent Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
91	KOÇHAN, Kemal and İLHAN, Tahsin. "Erbaş/Erlerin Ebeveyne Bağlanma Stilleri, Depresyon Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Stilllerinin Madde Kullanımı Açısından İncelenmesi", Türkiye Yeşilay Cemiyeti, 2015. Yayın	<% 1
92	euroguidance.iskur.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
93	prezi.com İnternet Kaynağı	<% 1
94	www.pdr.gen.tr İnternet Kaynağı	<% 1

yeni.alparslan.edu.tr

95	İnternet Kaynağı	<% 1
96	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
97	akademik.izu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
98	blog.milliyet.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
99	sinopeml.meb.k12.tr İnternet Kaynağı	<% 1
100	www.ktu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
101	AKIN, Erhan. "TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIKLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (SİİRT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)", Erzincan Üniv. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bl., 2016. Yayın	<% 1
102	aof.sorular.net İnternet Kaynağı	<% 1
103	dspace.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
104	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

105	orgm.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
106	turuz.com İnternet Kaynağı	<% 1
107	www.ppt2txt.com İnternet Kaynağı	<% 1
108	www.sozcu.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
109	ÖZEKİN, Murat. "Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Turizm Bölümü Öğrencilerinin AB Ülkelerinde Staj Sürecindeki Gelişim Değişkenlerine İlişkin Bulgular", Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, 2016. Yayın	<% 1
110	"REASONS FOR CONFLICTS BETWEEN STUDENTS OF VOCATIONAL HIGH SCHOOLS", Ulakbilge Dergisi, 2020 Yayın	<% 1
111	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
112	acikerisim.medipol.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
113	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
114	halksagligiokulu.org İnternet Kaynağı	

		<% 1
115	openaccess.biruni.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
116	openaccess.hku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
117	rayhaberpozitif.wordpress.com İnternet Kaynağı	<% 1
118	technologyaddiction.org İnternet Kaynağı	<% 1
119	ubek-icse.com İnternet Kaynağı	<% 1
120	viransehirmesem.meb.k12.tr İnternet Kaynağı	<% 1
121	www.alomaliye.com İnternet Kaynağı	<% 1
122	www.hzalivakfi.org İnternet Kaynağı	<% 1
123	www.icomep.com İnternet Kaynağı	<% 1
124	GEMİCİ, Nurettin. "Ahilikten günümüze meslek eğitiminde model arayışları ve sonuçları", TUBİTAK, 2010. Yayın	<% 1

125 erzincan.meb.gov.tr
İnternet Kaynağı <% 1

126 politikaakademisi.org
İnternet Kaynağı <% 1

127 megepmodulleri.co
İnternet Kaynağı <% 1

Alıntıları çıkart Kapat

Bibliyografyayı Çıkart Kapat

Eşleştirmeleri çıkar Kapat